

Nr 316.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1941/42 m. m.; given Stockholms slott den 8 maj 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter:

Den slutliga regleringen av riksstaten för budgetåret 1941/42 avser att ge en samlad överblick över alla statens inkomster och anslagsanvisningar under nämnda budgetår. Regleringen omfattar sålunda den ursprungliga riksstaten, sådan denna fastställdes av riksdagen i juni 1941, tilläggsstat I, å vilken uppförts de under höstsessionen av 1941 års riksdag beslutade medelsanvisningarna, samt tilläggsstat II, å vilken samtliga av den nu sittande riksdagen anvisade anslag för löpande budgetår skola sammanfattas. Först sedan till den ursprungliga riksstaten fogats de anslag å tilläggsstaterna, som tillkommit genom successiva ändringsbeslut, är riksstaten att betrakta såsom

slutgiltig. Bland anslagen å de båda tilläggsstaterna ingå jämväl anslag för reglering av de utgifter till vilka medel anvisats å den av Kungl. Maj:t den 28 juni 1941 fastställda förskottsstaten för försvarsväsendet. Ifrågavarande täckningsanslag omfatta huvudparten av de å tilläggsstaterna anvisade medlen.

Vad först angår *driftbudgeten* upptog den ursprungligen fastställda riksstaten för budgetåret 1941/42 inkomster å tillhoppa 2,080.0 miljoner kronor och utgifter å 2,166.5 miljoner kronor. Redan denna stat utmynnade sålunda i ett formellt underskott på 86.5 miljoner kronor.

Å tilläggsstat I anvisades sedermera av 1941 års riksdag anslag till ett sammanlagt belopp av 127.4 miljoner kronor, varav på fjärde huvudtiteln belöpte 94.5 miljoner kronor och på femte huvudtiteln 8.1 miljoner kronor; anslagen till avskrivning av nya kapitalinvesteringar uppgingo till 15.7 miljoner kronor. Därjämte tillkommo enligt beslut av samma riksdag vissa icke obetydliga utgiftsbelopp för av levnadskostnadsutvecklingen betingade tillägg å folkpensioner och löner m. m., vilka dock icke belastade tilläggsstaten utan skulle bestridas genom överskridanden av förslagsanslag å den ursprungliga riksstaten. Några nya inkomster redovisades icke på tilläggsstat I. Den uppräknade höjningen av tobaksskatten, ansågs böra anstå till närmare budgetårets slut, då effekten av skattehöjningen bättre kunde bedömas.

Å tilläggsstat II har genom proposition nr 2 till årets riksdag äskats anslag å driftbudgeten om tillhoppa 247.5 miljoner kronor, varav 134.0 miljoner kronor belöpte på fjärde huvudtiteln och 112.2 miljoner kronor på nionde huvudtiteln. Några avskrivningsanslag äskades icke i denna proposition. Frågan om avskrivningar skulle i enlighet med förut tillämpad praxis upptagas till behandling i samband med slutregleringen för budgetåret. Under riksdagens lopp ha därefter framlagts ett flertal propositioner med förslag om nya anslag å tilläggsstat II. Härjämte ha vissa sådana anslagsäskanden beslutits av Kungl. Maj:t, ehuru propositioner därom ännu icke avlämnats i riksdagen. På hemställan av vederbörande departementschefer har Kungl. Maj:t vidare enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (*bil. 1—8*) fattat beslut om äskande av ett antal ytterligare tilläggsstatsanslag. Bland dessa ingå anslag till täckning av vissa försvarskostnader å 1,580 miljoner kronor, varav för engångsutgifter 755 miljoner kronor och för löpande utgifter 825 miljoner kronor, anslag till vissa kostnader i samband med spannmålsbolagets verksamhet på 33 miljoner kronor samt anslag för avskrivning av nya kapitalinvesteringar på 25 miljoner kronor. Vid bifall till samtliga de berörda anslagsäskandena skulle utgiftssumman å driftbudgeten av tilläggsstat II stiga till 2,020 miljoner kronor.

De anslagsäskanden å tilläggsstat II, som Kungl. Maj:t *utöver* de i proposition nr 2 upptagna till och med denna dag beslutat, eller, i förekommande fall, de av riksdagen å nämnda tilläggsstat anvisade anslagen ha sammanfattats i en förteckning, vilken torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende (*bihang 1*).

På inkomstsidan av tilläggsstat II böra i anledning av riksdagens beslut uppföras vissa inkomstitlar. Dessa torde å staten få upptagas till belopp, motsvarande de av besluten betingade, sannolika intäktsökningarna under budgetåret 1941/42. Tobaksbeskattningen, som enligt höstriksdagens beslut höjdes från och med den 1 december 1941, har från och med den 1 april 1942 ytterligare höjts. Tillhopa böra dessa höjningar föranleda, att inkomstiteln Tobaksskatt å tilläggsstat II beräknas till i runt tal 20 miljoner kronor. Omsättningsskatten å spritdrycker höjdes från och med den 16 mars 1942 med 1 krona för liter, vilket synes motivera ett motsvarande tillägg till inkomstiteln Omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker med 6 miljoner kronor. I fråga om både tobak och sprit ha dock konsumentköpen under budgetåret överstigit vad man tidigare haft anledning att räkna med, varför nyssnämnda inkomstitlar kunna förväntas ge en intäkt överstigande summan av de å riksstaten upptagna beloppen och de å tilläggsstat II nu förordade beloppen. Jag återkommer senare härtill i samband med riksräkenskapsverkets utfallsberäkning. Vidare ha vissa taxehöjningar vid affärsverken av statsfinansiella skäl genomförts under budgetåret. Resultaten av dessa kunna dock endast delvis komma till synes å tilläggsstat II. Den av årets riksdag beslutade portohöjningen, som trädde i kraft den 1 april 1942, beräknades för helår ge en ökad vinst för postverket på 17 miljoner kronor. Då postverkets överskott emellertid inlevereras till statsverket kvartalsvis i efterskott, kommer ingen del härav löpande statsreglering till godo. Höjningen av taxorna vid telegrafverket, som för inträdes-, samtals- och telegramavgifterna genomfördes från den 1 januari 1942 och för abonnemangsavgifter från den 1 april, har beräknats ge en inkomstökning under första halvåret 1942 av 7.4 miljoner kronor. Under löpande budgetår kommer dock härav att till statsverket inlevereras endast 2.5 miljoner kronor. Nämnda belopp bör under inkomstiteln Telegrafverket upptagas å tilläggsstat II. Vissa höjningar av statliga avgifter, vilka i riksstaten redovisas såsom uppbörd i statens verksamhet, ha vidare företagits under budgetåret. Intäkterna härav äro emellertid av så ringa storleksordning, att de kunna förbigås i detta sammanhang.

Sammanlagt skulle sålunda inkomsterna å tilläggsstat II uppgå till $(20 + 6 + 2.5 =) 28.5$ miljoner kronor.

En sammanfattande översikt över inkomster och utgifter enligt de i det föregående berörda staterna — den ursprungliga riksstaten, tilläggsstat I och tilläggsstat II — lämnas i följande tabell över statsregleringen för budgetåret 1941/42 (se sid. 4 och 5). Tabellen utvisar en samlad inkomstsumma av 2,108.5 miljoner kronor och en samlad utgiftssumma av 4,314.1 miljoner kronor, vilket betyder att statsregleringen för innevarande budgetår enligt staterna utmynnar i ett underskott att avföras å budgetutjämningsfonden av 2,205.6 miljoner kronor. Föregående budgetår redovisades ett formellt underskott å 1.675.7 miljoner kronor, vilket utgjorde skillnaden mellan en anslagssumma å driftbudgeten av 3,637.4 miljoner kronor och en inkomstsumma av 1.961.7 miljoner kronor. Det bör redan här förut-

Statsregleringen för

Inkomster.

	Riksstaten Milj. kr.	Tilläggs- stat II Milj. kr.	Summa Milj. kr.
A. Egentliga statsinkomster:			
I. Skatter	1,713.9	26.0	1,739.9
II. Uppbörd i statens verksamhet	46.6	—	46.6
III. Folkpensionsavgifter	45.0	—	45.0
IV. Diverse inkomster	28.5	—	28.5
Säger	1,834.0	26.0	1,860.0
B. Inkomster av statens kapitalfonder:			
I. Statens affärsverksfonder	149.5	2.5	152.0
II. Riksbanksfonden	10.0	—	10.0
III. Statens allmänna fastighetsfond	10.6	—	10.6
IV. Försvarsväsendets fastighetsfond	6.8	—	6.8
V. Statens utlåningsfonder	13.9	—	13.9
VI. Fonden för låneunderstöd	1.3	—	1.3
VII. Fonden för statens aktier	17.6	—	17.6
VIII. Statens pensionsfonder	35.6	—	35.6
IX. Diverse kapitalfonder	0.7	—	0.7
Säger	246.0	2.5	248.5
Summa	2,080.0	28.5	2,108.5
<i>Underskott att avföras å statens budgetutjämningsfond</i>			1,205.6

¹ Formellt belopp.

skickas, att försämringen av utfallet delvis är skenbar och beror på en ändring av sättet för reglering av de å förskottsstaten anvisade beloppen för engångsanskaffningar för försvarsväsendet.

Det underskott, som kommer att avföras å budgetutjämningsfonden under innevarande budgetår, kan beräknas bli lägre än det belopp, vari staterna utmynna. Till grund för en bedömning av utfallet av statsregleringen kan läggas en av riksräkenskapsverket i skrivelse den 30 april 1942 avgiven approximativ beräkning rörande utfallet av riksstatens inkomster och utgifter utom i vad avser fjärde huvudtiteln. Av skrivelsen inhämtas i huvudsak följande.

Driftbudgetens inkomster beräknas komma att överstiga de i riksstaten uppförda med 169.51 miljoner kronor. För de inkomstitlar, som ingå i driftbudgetens allmänna del (den s. k. allmänna budgeten), d. v. s. de inkomstitlar som regleras mot budgetutjämningsfonden, redovisas en nettomer-

budgetåret 1941/42.

Utgifter.

	Riksstaten	Tilläggs- stat I	Tilläggs- stat II	Summa
	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
A. Egentliga statsutgifter:				
I. Kungl. hov- och slottsstaterna ...	1.8	—	0.2	2.0
II. Justitiedepartementet	18.3	—	—	18.3
III. Utrikesdepartementet	9.0	0.0	0.7	9.7
IV. Försvarsdepartementet	575.3	94.5	1,840.4	2,510.2
V. Socialdepartementet	429.2	8.1	3.9	441.2
VI. Kommunikationsdepartementet ...	108.8	0.2	0.1	109.1
VII. Finansdepartementet	68.3	0.4	0.4	69.1
VIII. Ecklesiastikdepartementet	265.0	—	2.2	267.2
IX. Jordbruksdepartementet	152.9	4.8	146.2	303.9
X. Handelsdepartementet	23.7	3.3	0.5	27.5
XI. Folkhushållningsdepartementet	173.1	0.4	0.4	173.9
XII. Pensionsväsendet	70.9	—	—	70.9
XIII. Oförutsedda utgifter	1.0	—	—	1.0
XIV. Riksdagen och dess verk m. m. . .	7.6	—	—	7.6
Säger	1,904.9	111.7	1,995.0	4,011.6
B. Utgifter för statens kapitalfonder:				
I. Luftfartsfonden	1.1	—	—	1.1
II. Riksgäldsfonden	187.2	—	—	187.2
III. Avskrivning av nya kapitalinve- stingar	70.8	15.7	25.2	111.7
IV. Avskrivning av oreglerade kapital- medelsförluster	2.5	—	—	2.5
Säger	261.6	15.7	25.2	302.5
Summa	2,166.5	127.4	2,020.2	4,314.1

inkomst å 162.51 miljoner kronor, medan inkomsterna å de till specialbudgeterna hörande inkomstitlarna förutsättas komma att överstiga de ursprungligen beräknade med netto 7.00 miljoner kronor. Av sistnämnda belopp avse 6.50 miljoner kronor automobilskattemedlens specialbudget. Vid beräkningen av inkomsterna av statens kapitalfonder har riksräkenskapsverket förutsatt, att inkomsten av statens järnvägar skall komma att stanna vid det belopp å i runt tal 103 miljoner kronor, som inlevererats till statsverket före utgången av april månad. Järnvägsstyrelsen har nämligen meddelat, att därest den av riksräkenskapsverket i dess inkomstberäkning för budgetåret 1942/43 förordade extra avsättningen till statens järnvägars förnyelsefond medgives, några ytterligare inleveranser från statens järnvägar icke äro att påräkna under nu löpande budgetår. Därest den extra avsättningen icke kommer till stånd, beräknas av järnvägsstyrelsen ytterligare cirka 20 miljoner kronor kunna inbetalas till statsverket före budgetårets utgång. Ett flertal skatter beräknas ge betydande överskott, däribland inkomst- och förmögenhetsskatten 15 och värnskatten 10 miljoner kronor, allmänna omsättningskatten 30 samt varu-

skatten 15 miljoner kronor. Tobaksskatten samt omsättnings- och utskänkningsskatten å spritdrycker väntas inklusive skattehöjningarna ge 34 och 16 miljoner kronor mer än vad i riksstaten uppförts. Å andra sidan beräknas underskott med 40 miljoner kronor för tullmedlen, 17.5 miljoner kronor för margarinaccisen och 6 miljoner kronor för maltdrycksskatten.

Driftbudgetens mot budgetutjämningsfonden reglerade anslag under I—III och V—XIV huvudtitlarna samt under utgifter för statens kapitalfonder kunna, om man bortser från uppkommande besparingar å reservationsanslag, beräknas komma att överskridas med netto 75.02 miljoner kronor. Härav hänföra sig 9.71 miljoner kronor till anslagen till kristillägg. Merutgifterna i övrigt falla huvudsakligen på femte, elfte och åttonde huvudtitlarna. På socialdepartementets huvudtitel faller sålunda netto 42.64 miljoner kronor, i första hand på anslaget till bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m. med 27.58 miljoner kronor, vilket sammanhänger med höstrikedagens beslut om dyrtidstillägg utan höjning av anslagsbeloppen, och vidare på anslaget till anordnande av polisbevakning i annan än den i lagen om polisväsendet i riket stadgade ordning m. m. med 8.31 miljoner kronor. För folkhushållningsdepartementets huvudtitel beräknas en nettomerutgift på 13.23 miljoner kronor, betingad väsentligen av å ena sidan överskridanden å anslagen till krisförvaltningen med 8.34 miljoner kronor och å anslaget till förmalningsersättningar med 17.50 miljoner kronor, samt å andra sidan en besparing å anslaget till omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet å 14.50 miljoner kronor. På ecklesiastikdepartementets huvudtitel faller en merutgift av netto 9.72 miljoner kronor, bland annat betingad av överskridande å anslaget till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor med 8.87 miljoner kronor.

Nettobesparingar beräknas uppkomma å kommunikationsdepartementets och pensionsväsendets huvudtitlar samt å anslaget till täckande av underskott å riksgäldsfonden med tillhoppa 8.90 miljoner kronor. Utgifterna för förräntning av statsskulden beräknas därvid komma att belasta budgeten med ett 2.70 miljoner kronor lägre belopp än som beräknades vid riksstatens fastställande. Den mest betydande nettobesparingen avser pensionsväsendets huvudtitel, 4.22 miljoner kronor, och sammanhänger med att pensionerade militära befattningshavare inkallats vid krigsmakten och i stället för pension uppbära krigsavlöning från anslag under fjärde huvudtiteln.

Budgetutjämningsfonden beräknas vidare komma att tillföras besparingar å reservationsanslag av i runt tal 1 miljon kronor. Då övriga mot budgetutjämningsfonden reglerade anslag beräknas komma att överskridas med netto 75.02 miljoner kronor, skulle budgetutjämningsfonden alltså genom utfallet av driftbudgetens utgiftssida belastas med netto 74.02 miljoner kronor.

Enligt riksräkenskapsverkets beräkning — som bland riksstatens inkomster medräknat jämväl de inkomstposter, vilka enligt vad nyss anförts böra upp- tagas å tilläggsstat II — skulle sålunda de till allmänna budgeten hänförliga inkomsterna överstiga de i riksstaten uppförda beloppen med 162.5 miljoner kronor och överskridandena å riksstatsanslagen belasta budgetutjämningsfonden med netto 74.0 miljoner kronor. Ett positivt saldo av 88.5 miljoner kronor skulle sålunda vara att förvänta. Justeras den i det föregående angivna siffran åt budgetunderskottet enligt staterna med hänsyn till detta saldo — efter avdrag för de å tilläggsstat II föreslagna inkomsterna å 28.5 miljoner kronor — erhålles ett beräknat belopp av 2,146 miljoner kronor, att för innevarande budgetår avföras å budgetutjämningsfonden.

I årets statsverksproposition framlades preliminärt en summarisk kalkyl rörande det sannolika budgetunderskottet för innevarande budgetår. Detta uppskattades till 1,800 miljoner kronor (Inkomsterna, sid. 6—8), alltså en siffra som väsentligt understiger den nu beräknade. Utgångspunkt för den preliminära kalkylen var det formella underskottet å den ursprungliga riksstaten och tilläggsstat I, ($2,167 - 2,080 + 127 =$) 214 miljoner kronor, i beräkningen avrundat till 200 miljoner kronor, vilken siffra minskades med det beräknade nettoöverskottet å riksstatens inkomstsida, 100 miljoner kronor — någon siffermässig uppskattning av de väntade merutgifterna å anslagen förelåg icke — samt ökades dels med summan av de i proposition nr 2 äskade driftbudgetanslagen å tilläggsstat II, eller 247 miljoner kronor, dels ock med den till 1,450 miljoner kronor kalkylerade summan av regleringsanslag för försvarsutgifterna å förskottsstaten. Den sålunda beräknade underskottssiffran, ($200 - 100 + 247 + 1,450 =$) i runt tal 1,800 miljoner kronor, angavs i statsverkspropositionen såsom helt osäker, bland annat på grund av ovissheten om den omfattning, i vilken förstärkt försvarsberedskap måste upprätthållas under våren.

När budgetunderskottet nu uppskattas till ett belopp som med nära 350 miljoner kronor överstiger den sålunda i statsverkspropositionen antagna summan beror detta väsentligen på att täckningsanslagen för förskottsutgifter och vissa andra anslag för försvarsväsendet måste beräknas betydligt högre än man tidigare hade anledning till. Den summa å 1,450 miljoner kronor, varmed man i statsverkspropositionen räknade för reglering av förskottsstaten, motsvarade täckning för löpande försvarsutgifter å 700 miljoner kronor och för engångsanskaffning å 750 miljoner kronor. På grund av den skärpta försvarsberedskapen har täckningsanslaget för löpande utgifter måst räknas upp med 125 miljoner kronor till 825 miljoner kronor. De denna dag anmälda täckningsanslagen för engångsanskaffning uppgå sammanlagt till 755 miljoner kronor, varmed bör sammanställas att efter proposition nr 2 tillkommit anslag för försvarsväsendet — vilka dock till väsentliga delar gått utom vad som erfordrats för täckning av förskottsutgifter — på tillhoppa i runt tal 125 miljoner kronor. Den oförutsedda merkostnaden å ($755 - 750 + 125 =$) 130 miljoner kronor beror endast delvis på tillkomsten av helt nya utgiftsbehov. Delvis speglar den en överflyttning av utgifter, som eljest skulle fallit på statsregleringen för nästa budgetår. Till en del förklaras den också av ofullständigheter i de rapporter, som av de militära förvaltningarna lämnades till beräkningen i statsverkspropositionen.

För att skillnaden mellan den föregående uppskattningen av underskottet och den nu framlagda skall bli fullständigt redovisad har man även att — vid sidan av de nyss berörda förändringarna av de militära anslagen — beakta, att å tilläggsstat II tillkommit anslag till kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet på 33 miljoner kronor, till avskrivning av nya kapitalinvesteringar på 25 miljoner kronor samt för civila utgiftsändamål i övrigt på sammanlagt omkring 8 miljoner kronor. Vidare må erinras om den i den tidigare kalkylen vidtagna avrundningen och om

att nu föreliggande utfallsberäkning visar ett positivt saldo av 88.5 miljoner kronor i stället för det förut antagna inkomstöverskottet å 100 miljoner.

Det beräknade budgetunderskottets innebörd kan belysas även genom en sammanställning av det nettoöverskott i förhållande till i staten uppförda inkomst- och anslagsbelopp, som motses i utfallet för den ursprungliga riksstaten (inklusive de inkomster, som böra uppföras å tilläggsstat II), 88.5 miljoner kronor, med det å samma riksstat uppförda budgetunderskottet, 86.5 miljoner kronor. De totala statsinkomsterna, som under budgetåret givit betydligt större intäkt än man väntat, förslå sålunda praktiskt taget icke till mera än att jämnt balansera utgifterna å den ursprungliga riksstaten. Detta betyder, att det underskott, som skall avföras å budgetutjämningsfonden för innevarande budgetår, till beloppet ungefärligen bör motsvara den belastning å fonden, som betingas av anslagen å tilläggsstaterna I och II.

Det bör slutligen framhållas, att den faktiska skillnaden mellan inkomster och utgifter under budgetåret kan förväntas väsentligt avvika från den här angivna belastningen å budgetutjämningsfonden. Detta beror på att fonden å ena sidan påföres hela det belopp, som anvisats å reservationsanslag, oavsett i vilken utsträckning dessa kunna komma att utbetalas före budgetårsskiftet, men å andra sidan icke belastas för utbetalningar från tidigare anvisade reservationsanslag. Anslagen för engångsanskaffning för försvarsväsendet anvisas i år såsom reservationsanslag och förutsätts beräknade så, att täckning erhålles även för alla utgifter efter den 1 juli 1942 i anledning av dessförinnan beslutade anvisningar. Med hänsyn därtill och med tanke även på storleken av övriga, mot slutet av riksdagen åskade reservationsanslag å tilläggsstat II kan man utgå ifrån att nya reservationer av betydande omfattning skola föreligga vid budgetårsskiftet. Utbetalningarna under budgetåret å de äldre reservationsanslagen, som vid budgetårets ingång belöpte till sammanlagt 672 miljoner kronor, torde avsevärt understiga det nu sannolika tillskottet av reservationer å nya anslag. Man har sålunda att räkna med en väsentlig ökning av reservationerna från budgetårets början till dess slut, vilket betyder att den faktiska skillnaden mellan utgifter och inkomster i motsvarande mån understiger det beräknade budgetunderskottet.

Kapitalbudgeten i den av 1941 års riksdag ursprungligen fastställda riksstaten omfattade anslag å sammanlagt 446 miljoner kronor. Å tilläggsstat I anvisades investeringsanslag å tillhopa 62 miljoner kronor. I propositionen nr 2 till årets riksdag angående utgifter å tilläggsstat II upptogos förslag om kapitalinvesteringar till ett belopp av 50 miljoner kronor. De anslag å kapitalbudgeten, som sedermera åskats i särskilda propositioner eller som hittills anmålts för Kungl. Maj:t, inberäknat vissa denna dag åskade investeringar i försvarsväsendets fastighetsfond (*bil. 9*), uppgå till ett sammanlagt belopp av 51 miljoner kronor. Vid bifall till samtliga nu berörda förslag skulle anslagssumman å kapitalbudgeten av nämnda tilläggsstat stiga till 100 miljoner kronor.

Anslagen till investeringar å den slutliga riksstaten för budgetåret 1941/42 skulle sålunda sammanlagt uppgå till en summa av 608 miljoner kronor. Härav faller något mer än hälften på investeringar i statens affärsverksfonder och försvarsväsendets fastighetsfond, för vilka kapitalbudgetanslagen uppgå till 162 och 158 miljoner kronor. Därefter komma i storleksordning investeringarna i fonden för förslag till statsverket med 106 miljoner kronor, i fonden för låneunderstöd med 91 miljoner kronor och i statens utlåningsfonder med 68 miljoner kronor. Investeringarna i statens allmänna fastighetsfond uppgå endast till 12 miljoner kronor.

Med åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 upptaga följande inkomsttitlar sålunda:

Skatter:

3. h. Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	kronor 20,000,000
3. k. Omsättnings- och utskänknings- skatt å spritdrycker, <i>bevillning</i> »	6,000,000

Statens affärsverksfonder:

2. Telegrafverket	» 2,500,000.
-----------------------------	--------------

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna de förslag, om vilka Kungl. Maj:t på hemställan av vederbörande departementschefer enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (bil. 1—9) fattat beslut.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Birger Öhman.

Bilaga 1.

Egentliga statsutgifter.

Tredje huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter under utrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 samt anför därvid följande.

B. Sveriges representation i utlandet.

[1.] 8 a. **Vissa hyres- och resekostnader för personalen vid beskickningen och generalkonsulatet i London, förslagsanslag.** För detta ändamål anvisade 1941 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts i proposition nr 292 framlagda förslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett förslagsanslag av 32,000 kronor. Enligt hittills från beskickningen och generalkonsulatet i London föreliggande redovisningar kunna ifrågavarande kostnader under innevarande budgetår beräknas uppgå till omkring 30,000 kronor. Jag vill förorda, att för bestridande av dessa kostnader äskas ett förslagsanslag av 30,000 kronor å tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår. Kostnader av nu ifrågavarande slag torde under budgetåret 1942/43 få bestridas från vederbörligt anslag å förskottsstaten för försvarsväsendet.

Under hänvisning härtill får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa hyres- och resekostnader för personalen vid beskickningen och generalkonsulatet i London* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 30,000.

[2.] **11. Lastkommittén i New York m. m., förslagsanslag.** Den avspärrning av Sveriges sjöfartsförbindelser, som blev en följd av händelserna den 9 april 1940, nödvändiggjorde ett ingripande från statens sida i syfte att omhändertaga sådana i främmande länder förvarade eller dit återförda varupartier, som voro avsedda för Sverige men vilka på grund av avspärrningen ej kunde hemforslas. Vad Amerikas Förenta Stater beträffar, uppdrogs åt beskickningen i Washington att företräda såväl statens krigsförsäkringsnämnd, vilken i det uppkomna läget hade betydande intressen att bevaka, som de enskilda varuägarna. I anslutning till ett förslag av beskickningen, att uppdraget skulle anförtros åt en särskild, i New York upprättad organisation, som borde arbeta under beskickningens ledning med handelsrådet H. Eriksson som chef, upprättades i maj 1940 den s. k. svenska lastkommittén i New York, sedermera benämnd »The Swedish Government Cargo Clearance Committee».

I samband med tillkomsten av den s. k. Petsamo-trafiken erhöll lastkommittén i uppdrag att biträda vid hemförandet till Sverige jämväl av andra varupartier än sådana, som på grund av avspärrningen ej kunnat hitforslas. Efterhand som frågan om de sistnämnda varupartierna avvecklades, varigenom statens krigsförsäkringsnämnds intressen i stort sett upphörde att vara berörda, försköts lastkommitténs uppgift allt mer till att avse handläggning av ärenden rörande införseln till Sverige i allmänhet. I synnerhet gällde detta, sedan sjöfarten på Göteborg omkring årsskiftet 1940—1941 kunnat återupptagas. Lastkommittén företrädde därvid både statens reservförrådsnämnd, som i detta läge hade stora intressen att tillgodose, och de enskilda varuägarna, vilka den biträdde vid ordnandet av olika för införseln till Sverige erforderliga formaliteter. För närvarande utgör lastkommittén ett centralorgan för handläggning i Amerikas Förenta Stater av alla med den s. k. Göteborgs-trafiken sammanhängande frågor, såsom utverkande av navicert och exportlicenser, varupartiernas framforslande till lämpliga fartygslägenheter, instruktioner till fartygsbefälhavare och kontrollofficerare, uppgörande av seglingsprogram m. m.

Kommittén består, utom av handelsrådet Eriksson, av sådana tjänstemän vid beskickningen i Washington och generalkonsulatet i New York, som kunnat frigöras för denna uppgift. Sändebudet i Washington har bemyndigats att vid behov meddela förordnanden för dylika tjänstemän att tjänstgöra vid kommittén. För närvarande sysselsätts vid denna sammanlagt ett fyrtiotal personer. Kostnaderna för kommitténs kansli m. m. bestredos till en början av medel, som av statens krigsförsäkringsnämnd ställts till beskickningens i Washington förfogande för skyddande av nämndens och de enskilda varuägarnas intressen. Därefter hava dessa kostnader förskottsvis bestritts av utrikesdepartementet. Under tiden maj 1940—december 1941 hava nu ifrågavarande kostnader för kommittén — löner och arvoden, hyror, expenser, inköp av inventarier o. dyl. — anmälts uppgå till sammanlagt dollars 76,989:64. Enligt preliminär uppgift från kommittén beräknas kostnaderna för tiden januari—juni 1942 stiga i förhållande till tiden dessförinnan och

torde icke understiga 21,000 dollars i kvartalet. För tiden intill den 30 juni 1942 torde kostnaderna sålunda komma att uppgå till sammanlagt omkring 120,000 dollars eller i svenskt mynt omkring 504,000 kronor. Härtill komma utgifter å tillhopa omkring 25,000 kronor för rese- och traktamentsersättningar till de tjänstemän, som tjänstgöra vid kommittén, ävensom gottgörelse för sådana merkostnader, exempelvis hyresbidrag, som föranledas av denna särskilda tjänstgöring.

En inom kommittén verkställd undersökning rörande arten av kommitténs arbetsuppgifter har givit vid handen, att en betydande del av ifrågavarande kostnader borde bestridas av statens krigsförsäkringsnämnd, statens reservförrådsnämnd och marinförvaltningen. Återstoden av kostnaderna borde betraktas såsom merkostnader för beskickningen i Washington, respektive bestridas av enskilda importörer och rederier. Det torde få ankomma på utrikesdepartementet att utreda, efter vilka grunder de kostnader, som enligt kommitténs åsikt böra bestridas av enskilda importörer och rederier, skola uttagas av dessa. Vad angår kostnaderna i övrigt synes lämpligast att icke göra någon fördelning mellan de statliga organ, vilkas intressen kommittén i det ena eller andra fallet närmast företrätt, utan att kostnaderna avföras från ett gemensamt anslag.

Under den senaste tiden hava de med den s. k. Göteborgs-trafiken sammanhängande göromålen även för beskickningarna i Buenos Aires och Rio de Janeiro medfört en sådan belastning, att en särskild arbetsförstärkning blivit nödvändig. Vid dessa beskickningar har därför för stadigvarande tjänst anställts en av de för trafiken anlidade kontrollofficerarna. Dennes arbetsuppgifter avses skola omfatta åligganden motsvarande dem, som för Nordamerikas del omhänderhavas av lastkommittén, och de kostnader, som uppkomma genom hans anställning vid nämnda båda beskickningar och genom hans resor i tjänsten, synas lämpligen böra redovisas i samband med kostnaderna för lastkommittén. Under budgetåret 1941/42 kunna kostnaderna för ifrågavarande kontrollofficer beräknas uppgå till omkring 8,000 kronor.

För bestridande av ifrågavarande kostnader, preliminärt beräknade till sammanlagt omkring 537,000 kronor, bör å tilläggsstat för löpande budgetår äskas ett anslag av förslagsanslags natur på i avrundat tal 540,000 kronor. De kostnader av motsvarande slag, som uppkomma under nästkommande budgetår, torde få bestridas från den blivande förskottsstaten för försvarsväsendet. De bidrag till kostnadernas bestridande, som komma att inflyta från enskilda importörer och rederier, torde bokföras såsom uppbörd å det äskade anslaget, respektive under särskild rubrik redovisas såsom inkomst för förskottsansvisningen för nästa budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lastkommittén i New York m. m.* å tilläggsstat II
till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 540,000.

[3.] **12. Kontrollofficerare i den s. k. Göteborgs-trafiken, förslagsanslag.** På de svenska handelsfartyg, som ingå i den under nästföregående punkt omförmälda s. k. Göteborgs-trafiken, skola enligt ett från svensk sida gjort åtagande tjänstgöra av den svenska staten utsedda kontrollofficerare. Chefen för marinen har förklarat sig beredd att för detta uppdrag utse erforderligt antal svenska sjöofficerare, vilka skola ställas till ministerns för utrikes ärendena förfogande. Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 19 juli 1941 skola till dessa officerare vid fullgörandet av ifrågakarande uppdrag utgå bl. a. dels rese- och traktamentsersättning, dels krigsriskärsättning under färd å svenskt handelsfartyg enligt sedvanliga bestämmelser, dels ock ersättning för erforderliga expensutgifter. Ifrågakarande kostnader skulle enligt beslutet bestridas från det å förskottsstaten för försvarsväsendet för budgetåret 1941/42 under sjunde huvudtiteln uppförda förskottsanslaget till förstärkning av den civila administrationen m. m. Det skulle ankomma på utrikesdepartementet att utreda, i vilken mån kostnaderna lämpligen borde bestridas av de i den s. k. Göteborgs-trafiken deltagande befraktarna.

Enligt verkställda beräkningar komma för tiden till och med den 30 juni 1942 de kostnader, som böra utgå av statsmedel, att uppgå till sammanlagt omkring 40,000 kronor. Dessa utgifter torde böra regleras genom att för ändamålet av riksdagen å tilläggsstat äskas ett särskilt anslag av förslagsanslags natur. Jämväl för nästa budgetår torde kostnaderna tills vidare få bestridas från förskottsstaten för försvarsväsendet.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kontrollofficerare i den s. k. Göteborgs-trafiken* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 40,000.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Hugo Ärnfast.

Bilaga 2.

Egentliga statsutgifter.

Fjärde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, härafter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42. Med förmålan tillika, att ärendena vore av den natur, att en närmare redogörelse för deras innebörd än vad som av det följande framginge icke borde ske till statsrådsprotokollet, varför ytterligare upplysningar borde få lämnas genom de handlingar, som komme att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, anför chefen för försvarsdepartementet följande:

C. Försvarskrafterna.

Försvarsstaben.

[1.] **4 a. Täckning av vissa engångsutgifter för försvarsstaben, reservationsanslag.** Å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisades ett förslagsanslag av 670,000,000 kronor för täckning av sådana av försvarsberedskapen föranledda, å budgetåret 1939/40 belöpande kostnader, som bestritts eller beräknades komma att bestridas under sagda budgetår med anlåtande av förskottsanslag och som icke tidigare blivit föremål för särskild framställning till riksdagen.

Å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 åter anvisades dels för täckning av vissa försvarskostnader av engångskaraktär ett förslagsanslag av 620,000,000 kronor, dels ock för täckning av dylika kostnader av löpande natur ett förslagsanslag av 750,000,000 kronor. Anslagen avsågos för täckning av samtliga under budgetåret faktiskt verkställda utgifter från förskottsstaten för försvarsväsendet, vilka icke förut täckts av beviljade eller äskade anslag å riksstaten eller tilläggsstaterna I och II.

Med anlitande av förenämnda täckningsanslag hava sålunda samtliga de utgifter under budgetåren 1939/40 och 1940/41 täckts, som verkligen utbetalats från förskottsanslag och som icke blivit täckta genom ianspråktagande av andra å riksstat eller tilläggsstater anvisade anslag.

De utgifter om vilka här är fråga grunda sig, såvitt angår engångsutgifter, å av Kungl. Maj:t meddelade dispositionsbeslut. Dessa beslut hava i regel utformats så, att Kungl. Maj:t medgivit vederbörande förvaltningsmyndighet rätt att bestrida kostnad för visst ändamål till högst i beslutet angivet belopp från vederbörligt för engångsanskaffning avsett förskottsanslag. I åtskilliga fall hava emellertid de av dispositionsbesluten föranledda utgifterna icke verkställts under det budgetår, då besluten meddelats. Kungl. Maj:t har med hänsyn härtill den 28 juni 1941 meddelat beslut av innebörd, att i fall, där beslut meddelats om disposition för visst ändamål från förskottsanslag å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41 och särskilda medel för reglering av denna disposition ej å tilläggsstat anvisats å obetecknat anslag eller reservationsanslag, dispositionsbeslutet skulle, i den mån ytterligare medel erfordrades för ändamålets tillgodoseende, avse motsvarande förskottsanslag å förskottsstaten för budgetåret 1941/42, dock endast försåvitt icke särskilda anslagsmedel för ändamålet anvisats å riksstaten för detta budgetår. Ett beslut av motsvarande innehåll avseende dispositionsbeslut rörande förskottsstaten för budgetåret 1939/40 meddelades den 21 juni 1940. Å den för innevarande budgetår fastställda förskottsstaten ha sålunda avförts utgifter hänförliga såväl till under budgetåret 1941/42 som under tidigare budgetår meddelade dispositionsbeslut.

Vid anmälan av frågan om reglering av förskottsutgifterna för engångsanskaffning under budgetåret 1940/41 ifrågasattes att samtliga från förskottsanslag gjorda anvisningar skulle täckas genom anslag å tilläggsstat för detta budgetår, oavsett om anvisningarna tagits i anspråk under budgetåret eller icke. Jag fann mig emellertid för det dåvarande icke böra förorda en dylik ordning, utan täckningsanslag äskades allenast för de under budgetåret faktiskt verkställda utgifterna.

Vid anmälan av det till proposition nr 3 till innevarande års riksdag följade förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1942/43 anförde chefen för finansdepartementet, att det med hänsyn bland annat till vad i årets statsverksproposition anförts angående avgränsningen av riksstatens fjärde huvudtitel och mot denna svarande förskottsanslag vore önskvärt, att de dittills å förskottsstaten anvisade engångskostnaderna reglerades vid 1942 års riksdag. I enlighet med vad sålunda anförts torde medel nu böra

äskas för täckning av samtliga hittills beslutade, ännu icke reglerade anvisningar å förskottsstatens anslag till engångsutgifter, ävensom för täckning av de ytterligare anvisningar, som avses skola meddelas under innevarande budgetår. Därvid böra alltså täckas de utgifter för anvisningar till engångsutgifter å förskottsstaterna för budgetåren 1939/40 och 1940/41, som icke hunnit verkställas före den 1 juli 1941, ävensom de anvisningar till engångsutgifter, som meddelats eller komma att meddelas under budgetåret 1941/42.

Enligt vad i förenämnda proposition nr 3 anfördes, borde anslaget till engångsutgifter å förskottsstaten för budgetåret 1942/43 uppdelas i särskilda, till beloppet begränsade poster. Under innevarande budgetår komma vissa förskott för framtida leveranser, avsedda att finansieras från sistnämnda anslag, att utbetalas. Jag förutsätter, att dessa förskott icke skola beröras av den nu förestående regleringen.

Det medelsbehov, som i enlighet med vad jag sålunda förordat nu bör täckas, uppgår enligt en inom försvarsdepartementet med ledning av från förvaltningsmyndigheterna lämnade uppgifter verkställd utredning till följande belopp:

Materielanskaffning m. m. för försvarsstaben (arméförvaltningens civila departement)	kronor	783,200
Sjukvårdsmateriel m. m. för armén (arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse)	»	5,247,000
Intendenturmateriel m. m. för armén (arméförvaltningens intendenturdepartement)	»	111,568,200
Tygmateriel m. m. för armén (arméförvaltningens tygdepartement)	»	385,076,000
Fortifikatoriska anordningar m. m. (arméförvaltningens fortifikationsstyrelse)	»	26,101,300
Materielanskaffning m. m. för marinen (marinförvaltningen)	»	176,085,600
Flygmateriel m. m. (flygförvaltningen)	»	49,980,300

Summa kronor 754,841,600.

Beträffande den materielanskaffning, som avses med ifrågavarande dispositionsbeslut, torde jag i övrigt få hänvisa till de handlingar, som överlämnats till riksdagens vederbörande utskott.

Det synes mig lämpligt, att de medel som erfordras anslagsmässigt uppdelas å olika anslag, allteftersom anslagen sedermera böra ställas till olika förvaltningsmyndigheters disposition för avsett ändamål. Därmed ernås en klarare och fastare avgränsning av de medel, som stå till de olika myndigheternas förfogande. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut om ersättning till det för engångsanskaffningar avsedda förskottsanslaget för budgetåret 1941/42 för från detsamma bestridda utgifter samt rörande anslagens disposition i övrigt.

De för denna utgiftsreglering erforderliga anslagen böra anvisas såsom reservationsanslag. Enligt reglerna för disposition av riksstatsanslag stå medlen å de nu föreslagna reservationsanslagen till förfogande till och med

budgetåret 1943/44 och, om Kungl. Maj:t därom förordnar, ytterligare ett budgetår.

Under förevarande anslagspunkt gör jag hemställan om tackning av förskottsansvisningar till materielanskaffning m. m. för försvarsstaben. För ändamålet torde böra äskas ett reservationsanslag av 783,200 kronor. Till frågan om tackning av övriga, i det föregående omnämnda utgifter för engångsanskaffning återkommer jag i det följande.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckning av vissa engångsutgifter för försvarsstaben* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 783,200.

Armén.

[2.] **14 e. Täckning av vissa engångsutgifter för anskaffning av sjukvårdsmateriel m. m., reservationsanslag.** Under återopande av vad under punkten 1:o) anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckning av vissa engångsutgifter för anskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5,247,000.

[3.] **26 b. Täckning av vissa engångsutgifter för anskaffning av intendentmateriel m. m., reservationsanslag.** Under återopande av vad under punkten 1:o) anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckning av vissa engångsutgifter för anskaffning av intendentmateriel m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 111,568,200.

[4.] **40 e. Anskaffning av ytterligare tygmateriel, reservationsanslag.** Vid anmälan tidigare denna dag av propositionen nr 266 angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1942/43 lämnade jag (punkten 20 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden) en närmare redogörelse för de medelsanvisningar, som erfordrades för slutförande av redan beslutad anskaffning av tygmateriel för armén samt för genomförande av den i försvarspropositionen avsedda anskaffningen av dylik materiel. Jag framhöll därvid angelägen-

heten av att det avsedda anskaffningsprogrammet om möjligt påbörjades redan under innevarande budgetår, icke minst av den anledningen att därigenom tillfälle bereddes att utlägga beställningar i omedelbar anslutning till nu pågående. Jag framhöll vidare, att enligt vad jag under hand inhämtat ett belopp av minst 60,000,000 kronor beräknades komma att erfordras under sistnämnda budgetår för bestridandet av dellikvider för sådana beställningar, som med fördel kunde utplaceras före den 1 juli 1942, samt att, under förutsättning att ett anslag av 60,000,000 kronor anvisades å tilläggsstat, under femårsperioden 1942—47 för slutförandet av hittills beslutad anskaffning och för genomförandet av den av försvarsväsendets omorganisation betingade anskaffningen komme att erfordras i avrundat tal 503,000,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts och under erinran, att Kungl. Maj:t på min hemställan i förenämnda proposition bland annat föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela beslut om anskaffning av tygmateriel för armén intill ett belopp av 482,800,000 kronor, dels ock att för armén till anskaffning av tygmateriel för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 120,000,000 kronor får jag i nu förevarande sammanhang hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av ytterligare tygmateriel* å tilläggsstat
II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 60,000,000.

[5.] **40 f. Utrustningsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker, reservationsanslag.** Enligt den för försvarsväsendets verkstadsnämnd den 24 maj 1940 fastställda instruktionen har nämnden till uppgift att under Kungl. Maj:t i tekniskt och ekonomiskt hänseende handhåva ledningen av driften vid bland andra följande fabriker och anstalter, nämligen lantförsvarets ammunitionsfabriker, försvarsväsendet tillhörande krutfabriker och Karl Gustafs stads gevärsfaktori. Det åligger enligt instruktionen nämnden tillse, att tillverkningen vid nämnden underställda fabriker och anstalter bedrivs i enlighet med rationella grunder och med största möjliga effektivitet ävensom att låta vidtagna eller hos Kungl. Maj:t föreslå erforderliga åtgärder för fabrikernas och anstalternas utvidgning såväl i lokalhänseende som i fråga om utrustning med maskiner, verktyg och förråd. Enligt instruktionen skall nämnden handhåva och redovisa de medel, som ställas till nämndens förfogande. Den kamerala granskningen av nämndens räkenskaper skall äga rum hos arméförvaltningens civila departement, som i nämnda hänseende äger utfärda erforderliga föreskrifter.

I skrivelse den 6 februari 1942 har *verkstadsnämnden* underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om bestridandet av kostnaderna för vissa anläggnings-, omändrings- och utrustningsarbeten m. m., som kommit till utförande vid gevärsfaktoret, Åkers krutbruk och ammunitionsfabrikerna. Nämnden har därvid till en början framhållit följande:

I samband med stormaktskrigets utbrott kom plötsligt stora krav att ställas på tillverkningskapaciteten vid nämnden underställda verkstäder. På grund härav och för att tillgodose kravet på omläggning till nya tillverkningar måste provisoriska åtgärder i största utsträckning vidtagas. Från de militära förvaltningsmyndigheterna och sedermera från statens ammunitionsnämnd hade kommit krav, som nödvändiggjorde utvidgningar till flerdubbling av anläggningarnas ursprungliga omfattning. På grund av brådskan och trycket från beställande myndigheter hade fabrikerna nödsakats att i mycket forcerad takt göra nödvändiga anläggningar och anskaffningar. Vid verkstadsnämndens övertagande av fabrikerna hade den viktigaste angelägenheten blivit att söka rationalisera driften och vidtaga alla åtgärder för höjning av tillverkningskapaciteten. Sedan arbetet med vidtagande av dessa åtgärder under år 1941 kommit i gång, hade verkstadsnämnden genom organiserandet av en särskild anläggningsavdelning till nämnden centraliserat alla anskaffningar, vartill anslag erfordrades, och samtidigt härigenom fått möjlighet att planlägga och samordna sådana arbeten vid de olika fabrikerna. I samband härmed hade igångsatts en ingående inventering av de kostnader, som uppstått i samband med ovan angivna forcerade utveckling av fabrikerna. Denna undersökning hade på grund av materialets omfattning kommit att taga relativt lång tid och förelåg färdig först i början av år 1942.

Nämnden har lämnat en närmare redogörelse för vissa anläggningar och anskaffningar som sålunda utförts eller vore under utförande. Rörande karaktären av dessa åtgärder torde få hänvisas till de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott. Här må emellertid framhållas, att av redogörelsen framgår, dels att för en del av arbetena eller anskaffningarna medel anvisats av Kungl. Maj:t eller av arméförvaltningens tygdepartement eller fortifikationsstyrelse, dels att i vissa fall de sålunda anvisade medlen överskridits, dels att i en del fall medel helt saknats för uppkomna kostnaders bestridande. Inalles erfordrades enligt nämndens beräkningar 1,225,800 kronor för bestridande av icke täckta kostnader. Av nämnda belopp syntes enligt nämndens mening 163,800 kronor böra gäldas av ett av riksdagen å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, till byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker anvisat reservationsanslag av 583,000 kronor.

Arméförvaltningens tyg- och civila departement, som i utlåtande den 3 mars 1942 framhållit, att medel för utförande av vissa närmare angivna arbeten rätteligen bort begäras av Kungl. Maj:t, har på anförda skäl tillstyrkt, att verkstadsnämnden måtte bemyndigas att för täckning av uppkomna kostnader för vissa arbeten vid ammunitionsfabriken vid Marieberg, vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori samt vid Åkers krutbruk taga i anspråk odisponerad behållning, 163,800 kronor, å förenämnda reservationsanslag, att ett belopp av 845,000 kronor, vilket departementen ansåge böra utgå av försvarsväsendets fastighetsfond, antingen måtte anvisas såsom kapitalinvestering i nämnda fond under rubrik arméförvaltningens delfond eller ock från fonden för förslag till statsverket, för att i sistnämnda fall sedermera helt eller delvis överföras till förstnämnda fond, samt att återstående belopp, 217,000 kronor, därest Kungl. Maj:t ej funne skäl göra särskild framställning till riks-

dagen angående detsammans anvisande från tilläggsstat, borde utgå från det å förskottsstaten uppförda anslaget till engångsutgifter.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande den 23 april 1942 anfört i huvudsak följande:

Kostnaderna för de av nämnden redan utförda byggnadsarbetena syntes enligt de remitterade handlingarna fördela sig med 115,000 kronor på anslagsöverskridanden samt med 1,110,800 kronor på arbeten utförda på uppdrag av verkstadsnämnden utan Kungl. Maj:ts bemyndigande. Av det sistnämnda beloppet belöpte 710,500 kronor på nyanläggningar, 183,300 kronor på förändrings-, förbättrings- och inredningsarbeten samt 217,000 kronor på utrustningsarbeten. För täckning av här nämnda utgifter erfordrades alltså sammanlagt 1,225,800 kronor.

Eftersom de här nämnda utgifterna redan vore verkställda, kunde en prövning av medelsbehovet endast bliva av betydelse, om utgifterna vore av sådan karaktär, att kostnaderna icke ansåges böra stanna å statsverket. Detta spörsmål saknade riksräkenskapsverket förutsättning att nu kunna bedöma.

De nu ifrågavarande byggnads- och anläggningskostnaderna hade finansierats från förskott, som av arméförvaltningen ställts till nämndens förfogande. Nämnden hade nämligen en till beloppet obegränsad dragningsrätt på arméförvaltningens centrala postgirokonto. De av nämnden lyftade beloppen redovisades hos arméförvaltningen å ett särskilt förskottskonto, benämnt »Försvarsväsendets verkstadsnämnd: Verkstadsnämndens rörelse». Saldot å detta konto hade, trots föreskrifterna i kungörelsen 1940: 695 med vissa bestämmelser angående bokföring av utgifter å riksstatsanslag, icke kunnat fördelas å anvisade anslag. Genom denna bokföring syntes nämnden hava kunnat verkställa utbetalningar, för vilka medelsanvisningar icke funnits disponibla, utan att detta omedelbart kommit till synes i arméförvaltningens bokföring. Att nämnda rörelsekonto kunnat stiga till så stora belopp som de ovan angivna syntes bero på att nämnden anskaffat råvaror och materialier till betydande belopp. Något för detta ändamål avsett rörelsekapital hade icke anvisats.

Riksräkenskapsverket hade tidigare från arméförvaltningen infordrat vissa uppgifter angående sammansättningen av förenämnda förskottskonto. Då svar å ämbetsverkets skrivelse ännu ej ingått, vore riksräkenskapsverket icke nu berett taga slutlig ställning till frågan om redovisningen av nämnda förskott. Riksräkenskapsverket ansåge sig dock redan nu böra framhålla, att, därest särskilda medel för nämndens rörelse erfordrades, ett för detta ändamål avsett, till beloppet fixerat rörelsekapital i vederbörlig ordning borde ställas till nämndens disposition. Riksräkenskapsverket, som ansåge en dylik anordning utgöra förutsättning för att nämndens redovisning skulle kunna ordnas på ett tillfredsställande sätt, syntes i annat sammanhang få tillfälle återkomma till detta spörsmål.

Av det ovan anförda torde framgå, att verkstadsnämnden hittills icke tagit vederbörlig hänsyn till att statsmedel endast kunde disponeras i den ordning, som beslutades av Kungl. Maj:t och riksdagen. Även om medelsanvändningen i och för sig vore ändamålsenlig hade nämnden genom att egenmäktigt förfoga över de avsevärda likvida medel, som av arméförvaltningens civila departement ställts till förfogande för dess rörelse, föregripit Kungl. Maj:ts och riksdagens rätt att pröva medelsbehovet och avväga användningen av disponibla medel mellan olika utgiftsändamål. Att anslagsöverskridanden i här nämnd omfattning kunnat förekomma vore, bortsett från de i propositionen nr 292, bilaga 2, punkt 1 till 1941 års riksdag omnämnda medelsöverskridandena vid vissa befästningsarbeten, för statsförvaltningen ena-

stående. Förhållandena vore även såtillvida jämförbara med de i sistnämnda proposition omnämnda medelsöverskridandena som det i båda fallen gällde dels åtgärder, vilka på grund av det militärpolitiska läget varit brådskande, och dels verksamhetsgrenar, vilka måst snabbt utvidgas. Riksräkenskapsverket ville dock icke underlåta erinra om att verkstadsnämnden haft samma möjligheter som de militära myndigheterna att hos Kungl. Maj:t anhålla om medel till arbetenas utförande och vid bifall utan större tidsutdräkt erhålla erforderliga medelsanvisningar. Det vore, icke minst i nuvarande läge, av största betydelse, att myndigheterna bibringades en klar insikt om nödvändigheten att iakttaga för statsförvaltningen gällande regler och föreskrifter.

Vad därefter beträffade formen för den ifrågasatta ytterligare medelsanvisningen, ville riksräkenskapsverket framhålla följande:

De inledningsvis omnämnda anslagsöverskridandena å 115,000 kronor samt nyanläggningarna å sammanlagt 710,500 kronor syntes i vanlig ordning böra behandlas såsom kapitalinvesteringar och alltså till 50 procent täckas från avskrivningsanslag. För dessa ändamål kunde, som arméförvaltningen och verkstadsnämnden framhållit, disponeras 163,800 kronor från anslaget till byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker, varför ytterligare erfordrades (115,000 + 710,500 — 163,800 =) 661,700 kronor. Anslag för ändamålet syntes lämpligen böra anvisas såsom fortsättningsanslag till sistnämnda, föregående budgetår anvisade anslag.

För de utgifter å tillsammans 183,300 kronor, som inledningsvis betecknats såsom förändrings-, förbättrings- och inredningsarbeten, kunde ifrågasättas, huruvida de närmast vore att betrakta som verkliga nyinvesteringar, förändringsarbeten eller reparationer. Verkstadsnämndens framställning gäve i detta avseende icke klar ledning. Beträffande några av de hithörande arbetena kunde ifrågasättas, huruvida de icke bort särskilt anvisas under fastighetsfondens anslagspost till reparations- och underhållskostnader. I nuvarande läge ansågo sig riksräkenskapsverket emellertid böra förordade, att medel för dessa ändamål anvisades å särskilt investeringsanslag med 100 procent direkt avskrivning.

Vad slutligen beträffade utrustningsarbetena å 217,000 kronor förordade riksräkenskapsverket, att de täcktes genom anslag å driftbudgeten.

Med dessa anvisningar bleve å fastighetsfonden uppförda vissa byggnader, för vilka medel tidigare anvisats å förskottsstaten och täckts genom anslag å driftbudgeten. Enligt riksräkenskapsverkets uppfattning borde dessa byggnaders anskaffningskostnader i sin helhet uppföras å fastighetsfonden. Närmast gällde detta vissa fabriker i Karlsborg samt vissa skyddsrum vid Åkers krutbruk. Genom att medlen för dessa ändamål utgått från driftbudgeten och anläggningarna till motsvarande belopp kunde anses vara i sin helhet avskrivna minskades behovet av avskrivningsmedel för de fortsatta arbetena med hälften av det från driftbudgeten utbetalade beloppet eller med 375,000 kronor.

I några fall hade byggnader uppförts helt med anlåtande av medel från förskottsstatens anslag till engångsutgifter, varefter kostnaderna täckts genom anslag å driftbudgeten. Även dessa byggnader syntes därför vid nästkommande bokslut böra upptagas till redovisning å försvarsväsendets fastighetsfond med belopp, svarande mot anskaffningsvärdet. Detta syntes dock böra anmälas för riksdagen.

Slutligen ville riksräkenskapsverket i detta sammanhang även beröra frågan om sambandet mellan verkstadsnämnden och fortifikationsstyrelsen.

Samtliga de byggnader, om vilka här vore fråga, avsåges skola upptagas till redovisning å arméförvaltningens delfond av statens allmänna fastighetsfond, vilken delfond i sin helhet förvaltades av fortifikationsstyrelsen. Kapitalinvesteringsanslagen måste följaktligen utbetalas till fortifikationsstyrelsen, vilken även disponerade de till underhåll och reparationer anvisade, till beloppet maximerade medlen. Såsom av denna nämndens förevarande framställning liksom av en nämndens tidigare framställning rörande förvaltningen av verkstadsbyggnaderna framginge, syntes emellertid samarbetet mellan de berörda myndigheterna icke vara ordnat på ett fullt tillfredsställande sätt. Det vore ju även obestriddigt, att verkstadsbyggnaderna i förvaltnings- och redovisningshänseende hade en helt annan karaktär än övriga av fortifikationsstyrelsen omhändertagna byggnader, vilka huvudsakligen omfattade kaserner och förvaltningsbyggnader. Det vore därför ur alla synpunkter lyckligast, om verkstadsbyggnaderna kunde utbrytas och upptagas till redovisning å en särskild kapitalfond. Denna fråga kunde emellertid icke lämpligen upptagas till slutlig prövning, innan frågan om ordnandet av den militära förvaltningsorganisationen blivit avgjord. De nu ifrågasatta kapitalinvesteringsanslagen måste därför med hänsyn till nu gällande regler tills vidare ställas till fortifikationsstyrelsens förfogande.

I utlåtande den 5 maj 1942 har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* anfört bland annat följande:

I likhet med riksräkenskapsverket ansåge fortifikationsstyrelsen, att de anslag, vilka såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, beviljades för uppförande av byggnader vid de arméns fabriker, som upplåtits till försvarsväsendets verkstadsnämnd, borde, så länge nuvarande förvaltningsorganisation bestode, utbetalas till fortifikationsstyrelsen.

Beträffande frågan om bestämmelser angående samarbetet mellan fortifikationsstyrelsen och verkstadsnämnden rörande förvaltningen av till nämnden upplåtna byggnader finge fortifikationsstyrelsen meddela, att styrelsen och nämnden under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande den 15 december 1941 träffat avtal om uthyrande till nämnden av de fastigheter och byggnader vid nämnden underställda fabriker, som redovisades å försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond. Detta avtal, genom vilket samarbetet mellan styrelsen och nämnden i förevarande avseende avsåges att regleras, hade av nämnden underställts Kungl. Maj:ts godkännande, men vore detta ärende, såvitt för fortifikationsstyrelsen vore känt, ännu på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

Vad slutligen anginge av riksräkenskapsverket framkastat förslag, att fastigheter och byggnader vid ifrågavarande fabriker skulle utbrytas från arméförvaltningens delfond av omförmälda fastighetsfond och upptagas till redovisning å en särskild kapitalfond, ansåge fortifikationsstyrelsen, att sådan åtgärd skulle vara lämplig. Såsom riksräkenskapsverket framhållit, syntes dock denna fråga icke kunna upptagas till slutlig prövning, förrän frågan om ordnandet av den militära förvaltningsorganisationen blivit avgjord.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att på föranstaltande av försvarsväsendets verkstadsnämnd vissa byggnads- och utrustningsarbeten, vilka dragit betydande kostnader, kommit till utförande vid en del nämnden underställda fabriker och anstalter utan att statsmakterna därtill lämnat sitt medgivande eller för ändamålet ställt medel till förfogande. Sålunda ha i vissa

*Departements-
chefen.*

fall av Kungl. Maj:t beslutade anläggnings- eller utrustningsarbeten så utförts, att därför avsedda, till förfogande ställda medel överskridits. I andra fall ha arbeten av angiven art utförts utan att frågan om medelsanvisning för ändamålet överhuvud taget underställts statsmakternas prövning. För ändamålet ha anlitats förskottsmedel, som stått till verkstadsnämndens förfogande för rörelsen vid de nämnden underställda fabriker och anstalterna. För täckning av de med ifrågavarande arbeten förenade kostnaderna har nu nämnden, sedan flertalet arbeten redan avslutats, hemställt om medelsanvisning.

Jag kan icke underlåta att framhålla det anmärkningsvärda i att verkstadsnämnden ansett sig kunna på sätt som skett träffa anstalter, som för statsverket kommit att medföra kostnader utan att medel blivit för ändamålet av riksdagen anvisade eller av Kungl. Maj:t ställt till förfogande från vederbörligt förskottsanslag. Den för verkstadsnämnden fastställda instruktionen torde visserligen såtillvida kunna åberopas såsom ett stöd för de företagna åtgärderna som i densamma stadgats skyldighet för nämnden att tillse, att tillverkningen vid nämnden underställda fabriker kan bedrivas i enlighet med rationella grunder och med största möjliga effektivitet. Vad nämnden anfört i fråga om nödvändigheten att under rådande förhållanden snabbt vidtaga erforderliga ändrings- och kompletteringsarbeten torde äga sin riktighet. Uppenbarligen hade emellertid nämnden bort hos Kungl. Maj:t — eller hos vederbörande militära förvaltningsmyndighet, därest underhållsmedel kunnat komma ifråga — hemställa om medelsanvisning för de olika arbetena innan beslut fattades, som för statsverket komme att medföra kostnader.

Enligt vad jag inhämtat ha numera från nämndens sida vidtagits åtgärder för att för framtiden undvika ett återupprepande av det inträffade. Bland annat må nämnas, att nämnden i annat sammanhang hemställt om anslag till anskaffning av maskiner och utrustning för nämnden underställda fabriker, i anledning varav Kungl. Maj:t i propositionerna nr 249 och 266 till innevarande års riksdag framlagt förslag i ämnet. Vid bifall till dessa förslag kommer nämnden att till sitt förfogande erhålla medel för bestridande av vissa kostnader av den art, varom här är fråga.

De arbeten, vilka genom verkstadsnämndens försorg kommit till utförande, synas ha varit av behovet påkallade och ägnade att tillgodose försvarsväsendets intressen. Någon tvekan att kostnaderna för arbetenas utförande bort bestridas av statsmedel läser icke råda. Då heller intet synes vara att erinra mot storleken i och för sig av de förskottsvis gjorda utbetalningarna, finner jag mig böra tillstyrka, att medel ställas till förfogande för kostnadernas slutliga gäldande. I enlighet med riksräkenskapsverkets förslag torde därvid för sådana arbeten, vilka varit av karaktär att böra utföras med anlitande av kapitalmedel, i första hand böra disponeras förefintlig behållning, 163,800 kronor, å förenämnda såsom kapitalinvestering anvisade reservationsanslag till byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker. För övriga anläggningsarbeten torde böra av riksdagen äskas ett särskilt kapitalinvesterings-

anslag av 845,000 kronor, medan för utförda utrustningsarbeten medel torde böra äskas under driftbudgeten till ett belopp av 217,000 kronor. Samtliga nya medelsanvisningar torde böra ske å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Vad riksräkenskapsverket föreslagit i fråga om redovisningen å försvarsväsendets fastighetsfond av ifrågavarande anläggningar ger mig icke anledning till erinran. Den av ämbetsverket i samband härmed berörda avskrivningsfrågan torde anmälas av chefen för finansdepartementet.

Jag saknar i förevarande sammanhang anledning ingå på frågan om tillskapandet av en särskild kapitalfond för redovisning av anläggningar vid försvarsväsendets verkstadsnämnd underställda fabriker och anstalter. I det föregående omförmälda kapitalinvesteringsanslag torde sålunda på sätt riksräkenskapsverket föreslagit böra ställas till förfogande av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse. Den av fortifikationsstyrelsen berörda frågan om uthyrning till verkstadsnämnden av vissa fastigheter och byggnader vid nämnden underställda fabriker har upptagits till övervägande i den till årets riksdag avlåtna propositionen nr 258 med förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1942/43.

Under åberopande av vad sålunda anförts och med förmälan, att jag i annat sammanhang ämnar föreslå äskande av investeringsanslag å 845,000 kronor för ifrågavarande ändamål, får jag här hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustningsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 217,000.

[6.] **40 g. Täckning av vissa engångsutgifter för tygmateriel m. m., reservationsanslag.** Under åberopande av vad under punkten 1:o) anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckning av vissa engångsutgifter för tygmateriel m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 385,076,000.

[7.] **41 d. Kostnader för vissa befästningsanläggningar, reservationsanslag.** Genom beslut den 17 januari 1941 medgav Kungl. Maj:t, att för slutförande av vissa befästningsanläggningar ett belopp av 1,106,000 kronor finge bestridas av det å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda förskottsanslaget till Försvarsväsendet i allmänhet: Engångsutgifter (Ga).

I skrivelse den 12 augusti 1941 har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* underställt Kungl. Maj:t frågan om gäldandet av ytterligare kostnader för färdigställandet av nämnda befästningsanläggningar.

Fortifikationsstyrelsen har i skrivelsen framhållit, att i den framställning, som låg till grund för förenämnda beslut, beräknades, att intill den 1 december 1940 för befästningsarbetenas utförande åtgått 1,860,000 kronor. I maj månad 1941 hade det emellertid visat sig, att i nämnda belopp icke inräknats vissa icke likviderade räkningar ävensom att kostnader för vissa signal- och ventilationsanordningar icke tagits i beräkning. Den beräknade kostnaden för arbetenas slutförande hade därigenom kommit att bli tillhopa 558,000 kronor för låg. Det hade vidare visat sig, att den tidigare uppgjorda beräkningen av återstående kostnader för anläggningarnas färdigställande icke varit hållbar. Detta kunde förklaras därav, att påräknad militär arbetsgrupp indragits, timlönsförhöjningar enligt gällande avtal och materialfördyring på grund av omsättningsskatt inträffat, extra kostnader uppstått på grund av övergång till gengasdrift m. m. Enligt skrivelsen bilagda handlingar erfordrades för anläggningarnas färdigställande utöver till förfogande ställda medel ett belopp av inalles 933,000 kronor. Med hänsyn till nödvändigheten att under rådande beredskapstillstånd snarast fullborda anläggningarna och under framhållande av de särskilda förhållanden, under vilka ifrågavarande arbeten bedrivits, hemställde fortifikationsstyrelsen om Kungl. Maj:ts godkännande av styrelsens åtgärd att anmoda vederbörande militära befälhavare att för färdigställande av anläggningarna avföra ett belopp av sammanlagt 933,000 kronor på vederbörliga krigstitlar.

Arméförvaltningens civila departement har i utlåtande den 13 januari 1942 framhållit, att departementet redan på ett tidigt stadium av ifrågavarande befästningsarbeten låtit igångsätta en undersökning för konstaterandet av omfattningen av kostnaderna för anläggningarna. Enligt en yttrandet bilagd rapport skulle till och med november månad 1941 föreligga ett överskridande av de för arbetena anslagna medlen av 912,000 kronor. Därtill komme emellertid vissa ytterligare kostnader för arbetenas slutförande, vilka dock, såvitt för det dåvarande kunde överblickas, icke syntes representera några större belopp. Då en återbäring av 25,000—30,000 kronor, utgörande värdet av sådana maskiner, verktyg och förrådsartiklar, som efter arbetsorganisationens avveckling kunde i en eller annan form avyttras, vore att förvänta, syntes några särskilda medel för täckning av de återstående kostnaderna icke behöva beräknas. Vid sådant förhållande borde utöver för ändamålet tidigare anvädda medel ytterligare 912,000 kronor ställas till förfogande.

Här må vidare framhållas, att ärendet underställts *justitiekanslersämbetet* för yttrande. Ämbetet har emellertid ännu icke inkommit med härav föranlett utlåtande.

*Departements-
chefen.*

Oavsett om med hänsyn till rådande förhållanden skäl ansetts föreligga att fullfölja de befästningsarbeten, om vilka här är fråga, hade frågan om arbetenas fortsättande och avslutande bort på ett långt tidigare stadium än vad som skett underställas Kungl. Maj:t. Det måste vidare framstå som betänkligt, att när frågan om medelsanvisning för arbetenas fullbordande i sinom tid framlades för Kungl. Maj:t, de till grund för framställningen liggande

kostnadsuppgifterna för anläggningarnas genomförande voro så ofullständiga, att ett anslagsöverskridande av, såvitt nu kan bedömas, 912,000 kronor uppstått. Jag är icke nu beredd taga ställning till frågan huruvida vad i ärendet förekommit bör föranleda särskilda åtgärder för utkrävande av ansvaret för anslagsöverskridandet; justitiekanslersämbetets yttrande torde nämligen först böra avvaktas. Under alla förhållanden torde det emellertid vara nödvändigt att ställa erforderliga medel till förfogande för bestridandet av med befästningsanläggningarnas färdigställande förenade kostnader. I enlighet med vad arméförvaltningens civila departement därutinnan anfört torde för ändamålet erforderligt belopp böra uppskattas till 912,000 kronor. Beloppet lär böra äskas av riksdagen under ett särskilt anslag å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för vissa befästningsanläggningar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 912,000.

[8.] **41 e. Täckning av vissa engångsutgifter för fortifikatoriska anordningar m. m., reservationsanslag.** Under återopande av vad under punkten 1:o anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckning av vissa engångsutgifter för fortifikatoriska anordningar m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 26,101,300.

[9.] **46. Frivilliga skytteväsendets befrämjande, reservationsanslag.** Efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen 1941:305 (bilaga 2, punkten 1) framlagt förslag anvisade riksdagen (skrivelse nr 486, punkten 1) under förevarande rubrik å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 800,000 kronor. Av statsrådsprotokollet i ärendet framgår, att ifrågavarande anslag avsetts såsom bidrag för anskaffande åt skytteföreningarna och deras medlemmar av 10,000 gevär ur kronans förråd för ett nettopris av 100 kronor per gevär. Anslaget beräknades med utgångspunkt från nämnda antal vapen och ett försäljningspris av 180 kronor per gevär till $(180 - 100 \times 10,000 =)$ berörda belopp av 800,000 kronor.

I skrivelse den 17 februari 1942 har *skytteförbundens överstyrelse* — med förmålan att det frivilliga skytteväsendets behov av gevär icke kunde anses fyllt i och med inköpet av nyssnämnda 10,000 gevär — vidare anfört följande:

Att angiva en bestämd siffra för det behov, som under de närmaste tre åren komme att göra sig gällande, är givetvis av flera skäl omöjligt. Icke

minst torde den allmänna utrikespolitiska utvecklingen bliva av avgörande betydelse i detta hänseende, liksom den städse visat sig vara i fråga om den frivilliga skytterörelsens utveckling i övrigt.

De senaste årens erfarenheter synas emellertid giva ett klart belägg för nödvändigheten av att en relativt stor reserv av gevär finnes tillgänglig för att kunna tillgodose kommande behov. Med ledning av från skytteförbunden under hand lämnade uppgifter anser sig överstyrelsen kunna preliminärt uppskatta den för åren 1942—1944 önskvärda tillgången på gevär, avsedda för inköp, till omkring 20,000 st. utöver ovan nämnda 10,000 gevär, som få inköpas från kronans förråd.

Husqvarna Vapenfabriks A.Bol. har förklarat sig villigt att för det frivilliga skytteväsendets räkning tillverka ett antal av 20,000 gevär. Då från en del skyttar uttrycks önskemål att kunna förvärva 6.5 mm. gevär m/38, torde av detta parti 10,000 st. böra utgöras av gevär m/96 och 10,000 st. av gevär m/38. Bolaget har emellertid, för att utan ekonomiska risker kunna utföra denna tillverkning, ansett sig böra kräva garanti för att detta vapenparti verkligen bliver försålt.

Då, såsom ovan anförts, det icke är möjligt att med någon bestämdhet kunna överblicka de faktorer, som komma att inverka på skytteväsendets framtida utveckling anser sig överstyrelsen icke kunna lämna den av bolaget fordrade garantien. För att icke den nu yppade möjligheten att för de närmaste åren säkerställa skytteväsendets gevärbehov skall omintetgöras, synes det därför överstyrelsen önskvärt, att den nämnda garantien lämnas av staten på så sätt, att de gevär, som vid slutet av år 1944 icke inköpts av skytteväsendet, övertagas av försvarsväsendet. En dylik garanti torde underlättas därigenom att hälften av den avsedda tillverkningen utgöres av gevär m/38, vilken typ under senaste tiden införts inom armén.

Bolaget har beräknat försäljningspriset till omkring 180 kronor per gevär. I sin underdåniga skrivelse den 1 oktober 1941 framhöll överstyrelsen, att det högsta pris, som kunde anses överkomligt för skytteföreningar och enskilda skyttar, var 100 kronor per gevär. Såsom ovan angivits, nedbringades priset till detta belopp genom Kungl. Maj:ts och riksdagens åtgärder. Överstyrelsen får även nu framhålla, att en förutsättning för att gevär i fortsättningen skola kunna inköpas, är att försäljningspriset icke överstiger 100 kronor. 20,000 gevär à 180 kronor representera ett sammanlagt belopp av 3,600,000 kronor. Man torde icke kunna förutsätta, att skytteföreningar och enskilda skyttar, vilka senare ingalunda tillhöra våra i ekonomiskt avseende bäst lottade medborgare, under nu rådande svåra förhållanden skola under relativt kort tid kunna vidkännas en utgift av denna omfattning.

I anslutning till det anförda har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:tt måtte låta meddela Husqvarna vapenfabriks aktiebolag statlig garanti för övertagande för försvarsväsendets räkning av de 6.5 mm gevär, som av tillverkat parti om 20,000 icke blivit inköpta av det frivilliga skytteväsendet vid slutet av år 1944, samt föreslå riksdagen att bevilja erforderliga anslag i syfte att nedbringa försäljningspriset per gevär av ifrågavarande parti, som inköpas av det frivilliga skytteväsendet, till 100 kronor.

Över föreliggande framställning ha chefen för armén samt arméförvaltningens tyg- och civila departement utlåtit sig.

Chefen för armén har anfört, att statsgaranti för ifrågavarande gevärslverans syntes önskvärd och därvid hänvisat till en inom tygdepartementet upprättad promemoria i ärendet rörande gevärnsbeståndet inom armén.

Tyg- och civila departementen hava till en början uttalat, att av utredningen i ärendet framginge, att staten med hänsyn till gevärsbeståndet inom armén utan olägenhet syntes kunna förbinda sig att — därest den ifrågasatta tillverkningen av 20,000 gevär komme till stånd — i enlighet med överstyrelsens framställning övertaga de av nämnda gevär, som vid utgången av 1944 icke inköpts av skytteföreningarna eller deras medlemmar. Tygdepartementet ansåge sig fördenskull böra tillstyrka bifall till framställningen i denna del.

Vidkommande framställningen i övrigt hava departementen efter samråd under hand med försvarsväsendets verkstadsnämnd anfört följande:

Med hänsyn till önskvärldheten av att den frivilliga skytterörelsen disponerar över ett för skjututbildningens ändamålsenliga bedrivande tillräckligt antal gevär samt då priset på gevär, såsom överstyrelsen framhållit, torde lägga hinder i vägen härför, såvida icke bidrag lämnas av statsmedel, anse sig departementen böra i princip tillstyrka, att dylikt bidrag beviljas. Detta bör lämpligen enligt departementens mening fastställas till det belopp för gevär, varmed priset överstiger 100 kronor, dock högst 80 kronor.

I betraktande av *dels* nödvändigheten av att handvapentillverkningen inom riket under nuvarande förhållanden står under enhetlig ledning och planering, *dels* önskvärldheten av att — med hänsyn till bland annat den ifrågasatta statsgarantin — ifrågavarande gevär underkastas besiktning och kontroll i samma ordning, som gäller i fråga om för arméns räkning beställda vapen, torde såsom villkor för såväl garanti som statsbidrag böra föreskrivas, att anskaffningen skall ske genom verkstadsnämndens försorg enligt av statens industrikommissions prisbyrå granskat kontrakt mellan nämnden och överstyrelsen.

Vid bifall till framställningen torde tyg- och civila departementen böra be- myndigas utfärda erforderliga redovisningsföreskrifter, varjämte åt tygdepartementet torde böra uppdragas att utöva den kontroll och utfärda de särskilda bestämmelser beträffande tillverkningen m. m., som med hänsyn till lämnad statsgaranti kunna anses erforderliga och ändamålsenliga.

Vid anmälan i statsrådet den 17 oktober 1941 av fråga om bidrag av stats- *Departements-*
chefen.
medel för inköp ur kronans förråd av gevär för skytterörelsens behov (propositionen 1941: 305, bilaga 2, punkten 1) anförde jag bland annat, att en ytterligare utökning av gevärsbeståndet för skytterörelsen framstode som en angelägenhet av största vikt samt att svårigheter mött att genomföra det då aktuella nyförvärvet med de priser, kronan på grund av tillverkningskostnaderna numera måste betinga sig.

Av skytteförbundens överstyrelses nu föreliggande framställning inhämtas, att det frivilliga skytteväsendets behov av gevär icke kan anses fyllt i och med det gevärsinköp, som möjliggjordes genom statsmakternas mellankomst hösten 1941. Ett ytterligare beräknat behov av omkring 20,000 gevär kan förväntas uppkomma under åren 1942—1944. För tillgodoseende härav har överstyrelsen ifrågasatt tillverkning av nämnda antal gevär vid Husqvarna vapenfabriks aktiebolag, varvid staten skulle inträda såsom garant i den formen, att statsverket förbunde sig att för försvarsväsendets räkning övertaga de av nämnda gevär, som vid utgången av 1944 icke inköpts av skytte-

väsendet. Vidare skulle enligt överstyrelsens förslag staten bidra till att utförsäljningspriset å gevären i fråga, vilka beräknats draga en tillverkningskostnad av 180 kronor per styck, skulle kunna sättas till 100 kronor, d. v. s. samma anordning som träffades av statsmakterna hösten 1941. Kostnaderna för den nu ifrågasatta subventionen skulle med ett gevärsantal av 20,000 komma att uppgå till $(20,000 \times 80 =)$ 1,600,000 kronor.

Då det synes angeläget att åtgärder vidtagas för att trygga skytteväsendets behov av gevär, har jag intet att erinra mot överstyrelsens förslag, vilket biträtts av de i ärendet hörda myndigheterna. Jag vill erinra, att det nu ifrågasatta bidraget av statsmedel liksom det hösten 1941 beviljade är ägnat att stärka vår försvarsberedskap.

Den ifrågasatta garantien till vapentillverkaren och de villkor, som enligt tyg- och civila departementen böra fästas vid anslagsanvändningen, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare utforma i samband med blivande dispositionsbeslut.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Frivilliga skytteväsendets befrämjande* å tilläggsstat
II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,600,000.

Marinen.

[10.] **81 a. Merkostnader för vissa fasta kustbatterier, reservationsanslag.** Efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen 1940 L: 2 (bilaga 4, punkten 5) framlagt förslag anvisade riksdagen (skrivelse nr 36, punkten 5) till anordnande av visst kustbatteri ett reservationsanslag av 3,640,000 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 19 april och den 25 oktober 1940 medgivit, att marinförvaltningen finge disponera ett sammanlagt belopp av högst 3,480,000 kronor från vederbörligt förskottsanslag för anordnande av ytterligare visst kustbatteri.

Under erinran härom har *marinförvaltningen* i skrivelse den 5 februari 1942 anmält, att vissa i skrivelsen närmare angivna merkostnader uppkommit för anordnande av trådsignalförbindelser för de ifrågavarande kustbatterierna. Nämnda kostnader ha beräknats för båda batterierna sammanlagt till 138,027 kronor. Om orsakerna till uppkomsten av sålunda anmälda merkostnader har marinförvaltningen hänvisat till de särskilda förhållanden, som varit rådande under tiden för batteriernas färdigställande. Vidare hade den ursprungliga kostnadsberäkningen baserats på 1939 års priser, vilka stigit med 20 å 30 procent, varjämte svåra arbetsförhållanden varit rådande, vilka medfört förseningar av arbetenas färdigställande.

Beträffande sättet för bestridande av nämnda merkostnader har marinförvaltningen föreslagit, att desamma skulle få avföras å det i riksstaten för bud-

getåret 1940/41 upptagna reservationsanslaget till viss ytterligare anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel.

Statens industrikommission har i avgivet utlåtande i huvudsak vitsordat vad marinförvaltningen anfört rörande orsakerna till de i ärendet ifrågakomna merkostnadernas uppkomst. Den kostnadsökning, som icke vore att hänföra till stegrade material- och arbetskostnader, syntes enligt kommissionens mening bero på att arbetets planering på grund av rådande förhållanden måst bliva bristfällig, varigenom ändringar av arbetsplanerna blivit nödvändiga under byggnadstiden.

Med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst angående orsakerna till de ifrå-
gavarande merkostnaderna har jag intet att invända mot att desamma täc-
kas med anlåtande av statsmedel. Marinförvaltningen har såsom nyss nämnts
ifrågasatt, att merkostnadsbeloppet skulle avföras å till förfogande stående
medel under ett äldre reservationsanslag för anskaffning av artillerimateriel.
Detta finner jag mindre lämpligt och förordar i stället, att medel för ändamålet
anvisas i form av särskilt reservationsanslag. Det erforderliga beloppet
torde böra beräknas till i avrundat tal 138,100 kronor.

*Departements-
chefen.*

I anslutning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Merkostnader för vissa fasta kustbatterier* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 138,100.

[11.] **84 c. Täckning av vissa engångsutgifter för materielanskaffning m. m., reservationsanslag.** Under återopande av vad under punkten 1:o anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckning av vissa engångsutgifter för materielanskaffning m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 176,085,600.

Flygvapnet.

[12.] **117. Täckning av vissa engångsutgifter för flygmateriel m. m., reservationsanslag.** Under återopande av vad under punkten 1:o anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckning av vissa engångsutgifter för flygmateriel m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 49,980,300.

E. Diverse.

[13.] a. **Täckning av vissa löpande försvarsutgifter, förslagsanslag.** För täckning av å förskottsstaten redovisade löpande utgifter anvisades å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett förslagsanslag av 750 miljoner kronor. Den slutliga belastningen å detta anslag uppgick till 820 miljoner kronor.

I årets statsverksproposition uppskattades det erforderliga täckningsbehovet för löpande förskottsutgifter — med utgångspunkt från en förstärkt försvarsberedskap av oförändrad omfattning under återstoden av budgetåret — till 700 miljoner kronor. De åtgärder, som därefter vidtagits för förstärkning av beredskapen, medföra att kostnaderna för budgetåret 1941/42 komma att uppgå till avsevärt högre belopp. Enligt inom försvarsdepartementet verkställda beräkningar kan täckningsbehovet beräknas till omkring 825 miljoner kronor. Jag vill förordna, att ett förslagsanslag å detta belopp äskas för ändamålet. Anslaget synes böra disponeras och redovisas enligt samma regler som tillämpades med avseende å motsvarande anslag för budgetåret 1940/41.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att till *Täckning av vissa löpande försvarsutgifter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 825,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sigurd Lind.

Bilaga 3.

Egentliga statsutgifter.

Femte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

T. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Bergquist, anmäler härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 samt anför därvid följande.

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

[1.] **3 a. Medicinalstyrelsen: Krigssjukvård å civila sjukhus, förslagsanslag.** De kostnader för vård å sjukhus, som föranledas av bestämmelserna i lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara, skola bestridas på sätt som stadgas i 9 § nämnda lag i dess lydelse enligt lagen den 20 juni 1941 (nr 563). I 9 § första stycket nämnda lag regleras kostnadsfrågan såvitt avser militära sjukhus. Enligt 9 § andra stycket samma lag skola kostnaderna för civila sjukhus, som upprättas i anledning av krig eller krigsfara, helt bestridas av statsmedel, i den mån särskilda medel icke stå till förfogande. I 9 § tredje stycket samma lag föreskrives, att i fråga om civila sjukhus i övrigt samma regel skall gälla beträffande kostnaderna för vård av krigsskadade och övriga extra kostnader, som föranledas av bestämmelserna i lagen; dock att under tid, då krig icke råder, kostnader för vård av krigsskadade skola ersättas av statsmedel enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t. Övriga kostnader för sådana sjukhus skola enligt samma stycke bestridas i den ordning, som tillämpas i fredstid. Enligt 10 § samma lag i dess lydelse enligt lagen den 20 juni 1941 (nr 563) skall ansökan om ersättning för sådana kostnader för vård å civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, insändas till medicinalstyrelsen, som äger utbetala

förskott å sådan ersättning enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen. Finnes anspråk å slutlig ersättning böra godkännas, skall medicinalstyrelsen tillställa den ersättningsberättigade honom tillkommande belopp. Varder anspråket icke godkänt, skola handlingarna överlämnas till riksvärderingsnämnden, som har att avgöra ärendet enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov.

Genom beslut den 26 september 1941 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att ersättning för sådana kostnader för vård å civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara skola gäldas av statsmedel, skall, räknat från och med den 1 juli 1941 och tills vidare, i medicinalstyrelsens räkenskaper avföras å det å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1941/42 under fjärde huvudtiteln uppförda förskottsanslaget Övriga utgifter (Gb) och därvid bokföras å särskild undertitel för »Krigssjukhusvård».

Enligt från medicinalstyrelsen under hand erhållen uppgift torde statens kostnader under budgetåret 1941/42 för vård å civila sjukhus av krigsskadade — varmed bl. a. förstås sådana sjuka och sårade, vilkas sjukdom eller skada föranletts av eller inträffat under tjänstgöring vid krigsmakten eller luftskyddet — kunna uppskattas till i runt tal 1,100,000 kronor. För reglering av dessa kostnader böra medel äskas å tilläggsstat II till riksstaten för nämnda budgetår. Ett förslagsanslag å nämnda belopp bör därför anvisas under femte huvudtiteln, lämpligen under rubriken Krigssjukvård å civila sjukhus. Under nästa budgetår torde hithörande utgifter tills vidare få utgå av vederbörligt förskottsanslag.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsen: Krigssjukvård å civila sjukhus*
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa
ett *förslagsanslag* av kronor 1,100,000.

F. Civila luftskyddet.

[2.] **12 a. Civilt luftskydd: Avlöning till viss personal tillhörande det allmänna luftskyddet m. m., förslagsanslag.** Sedan Kungl. Maj:t den 31 maj 1940 utfärdat förordning (nr 432) om grunderna för avlöning av viss personal tillhörande det allmänna luftskyddet, föreskrev Kungl. Maj:t genom särskilt beslut samma dag, att den enligt förordningen utgående avlöningen skulle tillhandahållas luftskyddspersonalen genom vederbörande länsstyrelser försorg samt att statskontoret skulle hava att från det å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1939/40 under sjunde huvudtiteln uppförda förskottsanslaget till förstärkning av den civila administrationen m. m. till länsstyrelserna utbetala de belopp, som erfordrades i anledning av beslutet.

Den 28 juni 1940 förordnade Kungl. Maj:t angående grunderna för ersättning till de i 26 § luftskyddskungörelsen den 13 april 1940 (nr 239) omnämnda besiktningsmännen samt anbefalldes därvid tillika statskontoret att till vederbörande besiktningsman utbetala förekommande ersättningsbelopp från förenämnda å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41 uppförda förskottsanslag.

Vidare föreskrev Kungl. Maj:t den 23 augusti 1940, att jämväl ersättning enligt 5 § lagen om förfoganderätt för luftskyddets behov skulle, räknat från och med den 1 juli 1940 tills vidare, gäldas från nämnda förskottsanslag.

Genom beslut den 28 juni 1941 förklarade Kungl. Maj:t, att i fall där beslut meddelats om disposition för visst ändamål av medel från förskottsanslag å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. för budgetåren 1939/40 eller 1940/41 och särskilda medel för reglering av denna disposition ej å tilläggsstat till riksstaterna för nämnda budgetår anvisats å obetecknat anslag eller reservationsanslag, dispositionsbeslutet skulle, i den mån under budgetåret 1941/42 ytterligare anslagsmedel erfordrades för ändamålets tillgodoseende, avse motsvarande förskottsanslag å den från och med den 1 juli 1941 gällande förskottsstaten, dock endast för såvitt icke särskilda anslagsmedel för ändamålet anvisats å riksstaten för budgetåret 1940/41 respektive å riksstaten för budgetåret 1941/42.

Statens kostnader för de nu berörda ändamålen för budgetåret 1941/42 kunna för närvarande endast approximativt beräknas. För reglering av dessa kostnader bör emellertid ett anslag upptagas å tilläggsstat för samma budgetår. Anslaget, som bör vara av förslagsanslags natur, synes böra upptagas till 650,000 kronor och benämnas *Civilt luftskydd: Avlöning till viss personal tillhörande det allmänna luftskyddet m. m.* För nästa budgetår åter bör något anslag å riksstaten icke nu äskas, utan torde uppkommande kostnader tills vidare få utgå av vederbörligt förskottsanslag.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilt luftskydd: Avlöning till viss personal tillhörande det allmänna luftskyddet m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 650,000.

[3.] **12 b. Civilt luftskydd: Viss motorfordonsberedskap m. m.** Genom beslut den 6 mars 1942 meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser angående beredskapen i fråga om avregistrerade motorfordon för luftskyddets behov. Enligt nämnda beslut skulle luftskyddschef söka med fordonets ägare eller innehavare träffa frivillig överenskommelse om förhyrning tills vidare av motorfordonet med utrustning mot en ersättning av högst 10 kronor för månad. I den mån det visade sig oundgängligen nödvändigt för att bringa fordonet i kördugligt skick skulle luftskyddschef vidare i enlighet med de närmare anvisningar, som kunde meddelas av luftskyddsinspektionen, låta for-

donet underkastas reparation samt komplettera dess utrustning. För gäldande av dels kostnader för nyssnämnda hyresersättningar för tiden till och med den 30 juni 1942, dels ock kostnader för reparation av fordonen och komplettering av deras utrustning anbefalldes Kungl. Maj:t statskontoret, att på rekvisition, i mån av behov, från det å förskottsstat för försvarsväsendet under sjunde huvudtiteln anvisade anslaget till engångsanskaffning av materiel för civilbefolkningens skydd m. m. utbetala ett belopp av högst 262,500 kronor till luftskyddsinspektionen, som ägde disponera detsamma för därmed avsedda ändamål.

Genom beslut den 11 juli 1941 ställde Kungl. Maj:t vidare ett belopp av 93,060 kronor till luftskyddsinspektionens förfogande till bestridande av kostnaderna för inlösen från byggnadsfirman Harry Holmdahl i Malmö av 846 stycken skyddsrumsdörrar, vilka inspektionen enligt avtal med nämnda firma förbundit sig att övertaga. Samtidigt anbefalldes Kungl. Maj:t statskontoret att till inspektionen utbetala högst förenämnda belopp från det å förskottsstaten för försvarsväsendet för budgetåret 1941/42 under sjunde huvudtiteln anvisade anslaget till engångsanskaffning av materiel för civilbefolkningens skydd m. m.

Till täckande av dessa kostnader bör å tilläggsstat för innevarande budgetår äskas ett anslag av tillhoppa 355,600 kronor, lämpligen under rubriken Civilt luftskydd: Viss motorfordonsberedskap m. m.

På grund av det anförda får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Civilt luftskydd: Viss motorfordonsberedskap m. m.*
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa
ett anslag av kronor 355,600.

G. Diverse.

[4.] **6. Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m., reservationsanslag.** Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1941 års statsverksproposition framställda förslag anvisade 1941 års riksdag å riksstaten för innevarande budgetår under angivna rubrik ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Den 12 september 1941 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (nr 753) om statlig och statsunderstödd flyktingshjälp. Enligt denna kungörelse, som trädde i kraft den 1 oktober 1941, skall för handläggning av ärenden om bidrag av statsmedel till enskilda sammanslutningar (flyktingskommittéer), vilka meddela flyktingshjälp, samt om direkt understöd av statsmedel åt utlänning, som icke erhåller hjälp genom flyktingskommitté, finnas en nämnd, kallad statens flyktingsnämnd. Nämnden skall bestå av fem av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Anses flyktingshjälpen böra utgå i form av beredande av vistelse å för flyktingar anordnat läger, skall verksamheten handhavas av socialstyrelsen. I kungörelsen meddelas därjämte närmare föreskrifter rörande den i form av flyktingshjälp bedrivna verksamheten.

Genom beslut den 26 september 1941 förordnade Kungl. Maj:t, att kostnaderna för handhavande av flyktingshjälpsverksamheten skulle — bortsett från vissa avlönings- och expenskostnader — bestridas av reservationsanslaget till Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m. Vidare ställde Kungl. Maj:t genom samma beslut till förfogande för vardera av statens flyktingsnämnd och socialstyrelsen ett belopp av högst 120,000 kronor att utgå av omförmälda anslag.

Genom brev den 16 januari och den 24 april 1942 ställde Kungl. Maj:t till flyktingsnämndens förfogande ytterligare sammanlagt 300,437 kronor 26 öre, utgörande hela återstående behållningen under ifrågavarande anslag.

Kungl. Maj:t har sålunda för tiden från och med den 1 oktober 1941 av anslaget ställt dels till socialstyrelsens förfogande ett belopp av 120,000 kronor, dels ock till statens flyktingsnämnds förfogande sammanlagt 420,437 kronor 26 öre. Anslaget i övrigt — utgörande, inberäknat reservation från budgetåret 1940/41, 459,166 kronor 39 öre — hade redan före den 1 oktober 1941 disponerats till bestridande av utgifter för flyktingsverksamheten.

I skrivelser i början av maj 1942 hava statens flyktingsnämnd och socialstyrelsen var för sig hemställt om förstärkning av ifrågavarande anslag.

Statens flyktingsnämnd upplyser i sin skrivelse, att de medel, som dittills anvisats nämnden, vore helt förbrukade. Ytterligare i runt tal 21,000 kronor erfordrades till täckande av föreliggande utgiftsbehov. Nämnden säger sig dessutom för tiden intill budgetårets utgång räkna med vissa kostnader, vilka nämnden anger vara ofrånkomliga. Härom anföres:

För bidrag till flyktingskommittéernas verksamhet under envar av månaderna april, maj och juni torde så vitt nu kan bedömas komma att åtgå omkring 36,000 kronor eller tillhopa 108,000 kronor.

Direktunderstöden för den återstående juni månad kunna uppskattas till omkring 8,000 kronor.

Till polska hjälpkommittén i Sverige, vilken tidigare erhållit bidrag genom statens utrymningskommission, utbetalar nämnden genomsnittligt 6,200 kronor per månad, vilket för kommitténs verksamhet under april—juni månader sammanlagt skulle utgöra omkring 18,600 kronor.

Nämnden har slutligen till Stockholms stads arbetslöshetskommitté iklätt sig betalningsskyldighet för av kommittén anordnade kurser för norska flyktingar med belopp, varav på detta budgetår belöpa omkring 22,500 kronor.

Sammanfattningsvis framhåller nämnden, att den för sådana kostnader, som nu läte sig bedöma, vore i behov av ytterligare omkring 178,100 kronor. Vissa ytterligare medel torde emellertid erfordras för mötande av oförutsedda utgifter, varför försiktigheten bjöde, att beloppet höjdes, förslagsvis avrundat till 200,000 kronor.

Nämnden uppger slutligen, att socialstyrelsen, som av nämnden beretts tillfälle taga del av ärendet, förklarar sig icke hava funnit anledning till erinran mot nämndens förslag.

I *socialstyrelsens* framställning uppgives, att de till styrelsens förfogande ställda medlen vore helt förbrukade. Ytterligare i runt tal 17,000 kronor erfordrades till täckande av föreliggande utgiftsbehov. I likhet med flyktingsnämnden räknar även socialstyrelsen med vissa såsom synbarligen ofrånkomliga karakteriserade kostnader. Enligt styrelsen torde sålunda för flyktingshjälp i form av beredande av vistelse å för flyktingar anordnade läger, såvitt nu kunde bedömas, komma att under envar av månaderna maj och juni åtgå omkring 14,500 kronor eller tillhopa 29,000 kronor. Kostnader för flyktingars resor från gränsområde till anvisade läger samt kostnaderna för vederbörandes uppehälle under resan och i avvaktan på visering kunde för samma månader uppskattas till sammanlagt omkring 8,000 kronor. Socialstyrelsen vore därför i behov av ytterligare omkring 54,000 kronor. Vissa ytterligare medel torde enligt styrelsen erfordras för mötande av oförutsedda utgifter, varför försiktigheten syntes bjuda, att beloppet höjdes, förslagsvis avrundat till 60,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Den sena tidpunkt, vid vilken statens flyktingsnämnd och socialstyrelsen anmält ifrågasvarande utgiftsbehov, har icke betingats av några väsentliga förändringar beträffande flyktingshjälpverksamheten utan framställningarna avse det så att säga mera normala medelsbehovet för flyktingshjälp. På grund därav synes vid bibehållande av nu tillämpade grunder för flyktingshjälpens meddelande knappast finnas utrymme för prövning i sak av de gjorda framställningarna annat än såvitt avser de belopp, vilka föreslagits för mötande av oförutsedda utgifter. Med hänsyn till den korta tid, som återstår av budgetåret, synas de oförutsedda utgifterna vid försiktigt medelshandhavande kunna så begränsas, att det sammanlagda anslagsbehovet kan stanna vid (188,000 + 57,000) 245,000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 245,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bertha Klemedtson.

Bilaga 4.

Egentliga statsutgifter.

Sjunde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 samt anför därvid följande.

E. Diverse.

[1.] **6. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Sjunde huvudtitelns kommittéanslag, vilket i riksstaten för budgetåret 1940/41 upptagits till 250,000 kronor, nedsattes för innevarande budgetår till 200,000 kronor. Vid budgetårets ingång fanns en reservation å anslaget av i runt tal 90,000 kronor.

Belastningen å anslaget har blivit starkare än väntat. Härtill har bidragit ett flertal olika, icke förutsedda omständigheter. Kommunalskatteberedningen har ännu icke avslutat sitt arbete och kommer under återstoden av detta och delvis även under nästa budgetår att draga betydande kostnader. Värdestegringskattesakkunniga torde likaså fortsätta med sitt arbete under hela detta budgetår. Flera utredningar rörande reformer inom skatteväsendet samt å löne- och pensionsområdena ha bedrivits i forcerad takt och därvid föranlett ökade utgifter under budgetåret.

I början av innevarande månad återstod å anslaget endast 31,000 kronor, vilket belopp icke förslår att gälda de under budgetårets två sista månader uppkommande kostnaderna. En förstärkning av anslaget är under sådana förhållanden erforderlig. Den torde böra begränsas till 50,000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Birger Öhman.

Bilaga 5.

Egentliga statsutgifter.

Åttonde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 samt anför därvid följande.

B. Arkiv, bibliotek och museer.

[1.] 32. **Flyttning och tillsyn av vissa museisamlingar, reservationsanslag.** Efter framställning av Kungl. Maj:t (propositionen nr 79) beviljade 1940 års lagtima riksdag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 under åttonde huvudtiteln ett reservationsanslag av 500,000 kronor för anordnande av skyddsrum för vissa museisamlingar. Anläggningen, vilken skulle anordnas i form av tre tunnlar, insprängda i berg, var avsedd för vissa Stockholmsmuseers elitsamlingar.

Sedermera anvisade 1941 års riksdag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 (skrivelsen nr 45) ett reservationsanslag (B) av 135,000 kronor till anordnade av ett skyddsrum för vissa arkivalier, tillhörande riksarkivet, Svea hovrätt, kommerskollegium, statistiska centralbyrån och riksräkenskapsverket. Detta skyddsrum skulle insprängas såsom en särskild tunnel i anslutning till de övriga tre.

1941 års riksdag uttalade i samband med anvisandet av sistnämnda anslag, att det syntes riksdagen angeläget, att utrymmet i den av 1940 års lagtima riksdag beslutade anläggningen för vissa museisamlingar disponerades så, att den jämväl kunde tillgodose eventuellt uppkommande nya krav på skydd för staten tillhöriga värden av huvudsakligen kulturell och historisk karaktär. Riksdagen hade sig bekant, att ett tämligen betydande utrymme beräknats för vissa skrymmande föremål från livrustkammaren, vilka syntes kunna beredas skydd på annat lämpligt sätt. Det härigenom frigjorda utrymmet kunde i så fall utnyttjas för ändamål, som befundes angelägna att tillgodose, utan att skyddsrumsanläggningen behövde ytterligare utvidgas. På grund av vad sålunda anförts funne riksdagen det välbetänkt att vid uppgörande av dispositionsplanerna för ifrågavarande skyddsrum utnyttjande eftersträvdades att ernå en ur olika synpunkter ändamålsenlig disposition av det till förfogande stående utrymme.

Kungl. Maj:t uppdrog genom beslut den 21 mars 1940 och den 4 april 1941 åt riksantikvarieämbetet att i samråd med byggnadsstyrelsen och vederbörande institutioner uppgöra förslag till plan angående användningen under krig och krigsfara av skyddsrummen, varvid det skulle åligga riksantikvarieämbetet att beakta vad 1941 års riksdag anförde. Genom särskilt beslut uppdrog Kungl. Maj:t därjämte åt riksantikvarieämbetet att beakta ett från lantmäterikontoret i Stockholms län anmält utrymmesbehov för dess kartarkiv. Skyddsrumsanläggningarna ställdes under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning.

I skrivelse den 27 april 1942 har *riksantikvarieämbetet* anmält, att ifrågavarande skyddsrumsanläggningar nu äro färdiga att omedelbart tagas i bruk. Riksantikvarieämbetet har därjämte överlämnat förslag till dispositionsplan för museiskyddsrummen samt hemställt *dels* om medgivande för de i planen upptagna statliga museinstitutionerna att till skyddsrummen överföra sina evakuerade elitsamlingar och för detta ändamål överskrida sina respektive expensanslag med vissa, närmare angivna belopp om tillhoppa 19,690 kronor, *dels* om anvisande av tillhoppa 6,150 kronor för att sätta de i dispositionsplanen upptagna icke-statliga museerna i tillfälle att till skyddsrummen överföra sina elitsamlingar, och *dels* om anvisande av ett årligt anslag av 12,600 kronor för bevakning av skyddsrummen och ett engångsanslag av 2,550 kronor för avlönande av en tillfällig »skyddsrumskommissarie» under ett år samt för oförutsedda utgifter, beräknade till 1,000 kronor. Sammanlagt skulle alltså erfordras ett belopp av tillhoppa 41,990 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att de för riksarkivets m. fl. arkivalier och Stockholms läns lantmäterikontors kartarkiv avsedda utrymmena kunna disponeras såsom från museiskyddsrummen helt skilda enheter. Den av riksantikvarieämbetet uppgjorda dispositionsplanen avser därför endast museiskyddsrummen; de övriga utrymmena borde för den skull, framhåller riksantikvarieämbetet, upplåtas åt vederbörande för begagnande. Dispositionsplanen har i sammandrag följande utseende:

	Begärt utrymme (m ³)	Anvisat utrymme (m ³)		Begärt utrymme (m ³)	Anvisat utrymme (m ³)
Armémuseum	100	100	Sjöhistoriska museet	100	100
Cypersamlingarna	40	40	Statens etnografiska museum	100	100
Egyptiska museet	40	40	» historiska »	250	248
Hallwylska museet	10	10	» trofésamling.....	100	94
Husgerådskammaren.....	75	75	Tekniska museet	50	50
Livruskammaren	475	240	Thielska galleriet.....	40	40
Musikhistoriska museet ...	10	10	Ostasiatiska samlingarna...	40	40
Nationalmuseum	700	663	Uppackningsrum, reservrum	—	183
Naturhistoriska riksmuseet	150	150	Kataloghyllor	—	62
Nordiska museet	750	551			
				3,030	2,786

Med anledning av 1941 års riksdags ovan refererade uttalande har riksantikvarieämbetet meddelat, att de av riksdagen särskilt nämnda, under livrustkammarens vård stående skrymmande föremålen icke avsåges att under nuvarande förhållanden överflyttas från sina nuvarande förvaringsorter.

Av handlingarna i ärendet inhämtas vidare:

Flyttningkostnader. Det måste givetvis noga övervägas, framhåller riksantikvarieämbetet, huruvida det vore lämpligt att nu från olika platser ute i landet återföra till Stockholm de ofta av mycket ömtåliga föremål bestående elitsamlingar, som för ungefär två år sedan evakuerats från huvudstadens museer. Denna fråga hade därför gjorts till föremål för gemensam överläggning mellan berörda museiinstitutioner. Därvid hade framkommit, att riskerna för skadliga förändringar hos föremålen genom fuktighets- och temperaturväxlingar i regel vore stora ut i vissa evakueringsorter. På flera håll förekomme även brandrisk. Därtill komme, att erfarenheten från det pågående kriget pekade i den riktningen, att museiföremål, placerade i otillräckligt rustade och skyddade lokaler i det inre av landet, icke kunde anses vara i säkerhet för flygangrepp och dylikt. Väsentligt större trygghet tillförsäkrades dem, om de förvarades i specialbyggda bombsäkra skyddsrum i den militärt väl skyddade huvudstaden. Från samtliga museiinstitutioner hade också den meningen uttryckts, att skyddsrumsanläggningen nu borde tagas i bruk. På anmodan av de berörda institutionernas chefer hade riksantikvarieämbetet därför även gjort följande sammanställning av de kostnader, som beräknats uppstå för ifrågakvarande samlingars överförande till skyddsrummen:

Statliga museer:	Kronor	Icke-statliga museer	Kronor
Armémuseum	3,500	Cypersamlingarna	400
Livruskammaren	4,500	Egyptiska museet	100
Nationalmuseum	6,000	Hallwylska museet	50
Naturhistoriska riksmuseet....	1,150	Musikhistoriska museet	200
Statens etnografiska museum och ostasiatiska samlingarna	640	Nordiska museet med statens trofésamling	4,900
Statens historiska museum.....	3,000	Tekniska museet	500
Sjöhistoriska museet	900		
S:a	19,690	S:a	6,150

Från husgerådskammaren och Thielska galleriet ha inga äskanden framställts.

För oförutsedda utgifter beräknas 1,000 kronor.

Bevakning. Byggnadsstyrelsens uppdrag rörande »vård och förvaltning» av skyddsrumsanläggningen omfattade, framhåller riksantikvarieämbetet, enligt praxis uteslutande teknisk vård och förvaltning. Riksantikvarieämbetet hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt byggnadsstyrelsen att ordna och ansvara för den allmänna bevakning och kontroll av hela skyddsrumsanläggningen — icke blott de för museisamlingarna avsedda delarna — som oundgängligen erfordras.

Frågan, hur effektiv, kontinuerlig bevakning lämpligen bör ordnas, har varit föremål för gemensamma undersökningar från de i skyddsrumsanläggningarna intresserade parternas sida. Därvid har, på sätt av handlingarna i ärendet framgår, ansetts nödvändigt med kontinuerlig enmansbevakning hela dygnet. Härför erfordras tre man. Då månadslönen beräknats till 350 kronor för varje man, kommer den årliga kostnaden enligt det uppgjorda förslaget att uppgå till 12,600 kronor.

Riksantikvarieämbetet har ansett nödvändigt att föreslå provisoriskt anställande av en »skyddsrumskommissarie» med uppgift att dels utöva överinseende över museisamlingarnas inflyttning och dels omhändervärd och ansvara för de för museisamlingarna avsedda skyddsrummens öppethållande i och för tillsyn, vård och studium, i den mån detta icke skulle ankomma på vederbörande institutioner.

I de tre för museisamlingarna avsedda skyddsrummen skulle visserligen icke, framhåller riksantikvarieämbetet, förekomma daglig expedition; vissa tider varje vecka behövde dock vederbörande museimän tillträde till magasinerade samlingar. Då det ur bevakningssynpunkt vore olämpligt, att representanter för 17 olika samlingar medelst egna nycklar skulle ha tillträde till anläggningen, måste uppsikten över denna anförtros en enda person, en »skyddsrumskommissarie», som hade det omedelbara ansvaret för kontrollen över att museiskyddsrummen hölles låsta, anordnade expedition i skyddsrummen vissa bestämda tider i veckan, stode till förfogande för nödvändiga inspektioner även på andra tider samt hade riksantikvariens och övriga museichefers uppdrag att samarbeta med övriga intressenter i skyddsrumsanläggningen som helhet.

Då det syntes kräva alltför mycken tid för en ordinarie tjänsteman vid något av de större museerna att jämte övrig tjänst bestrida en skyddsrumskommissaries syssla, torde böra övervägas om för detta uppdrag lämpligen kunde anlitas någon yngre, obefordrad museiman, som med annat arbete kunde förena sysslan som skyddsrumskommissarie. Då emellertid, trots att envar museiinstitution skulle ansvara för vården och tillsynen av sina samlingar, även av skyddsrumskommissarien krävdes ett icke ringa personligt ansvar, syntes för uppdraget endast böra anlitas person, som gjort sig väl känd för omsorgsfullt arbete, fast uppträdande och stor ansvarskänsla. Under den första inflyttnings- och uppordningsperioden komme av honom att krävas så mycket arbete och tid, att ett arvode av 400 kronor per månad syntes rimligt; därefter borde ett månatligt arvode av kronor 150 kunna anses skäligt.

Kostnaderna för skyddsrumskommissarien under ett år ha uppskattas till 2,550 kronor (3 månader à 400 kronor och 9 månader à 150 kronor).

Statskontoret har anfört:

Frågan, om en överflyttning av de olika museiinstitutionernas elitsamlingar till den i ärendet avsedda skyddsrumsanläggningen omedelbart borde komma till stånd, undandrog sig i viss mån statskontorets bedömande. Där-

est emellertid med hänsyn till svårigheten att i ett skärpt läge ordna en sådan överflyttning en dylik åtgärd ansåges välbetänkt, syntes det icke något vara att erinra mot att erforderliga medel ställdes till förfogande för såväl de statliga som icke statliga museiinstitutionerna. I sådant fall syntes ock med hänsyn till skyddsrumsanläggningens belägenhet och de däri förvarade föremålens värde erfordras åtminstone viss bevakning. Ehuru statskontoret hyste tvekan, om bevakningsåtgärder i föreslagen omfattning kunde anses påkallade, ansågo sig ämbetsverket, med hänsyn till vad som under hand från olika museiinstitutioner upplysts rörande elitsamlingarnas värde, dock icke böra motsätta sig vad som i dylikt hänseende föreslagits.

Enligt statskontorets mening borde ansvaret för och tillsynen över skyddsrumsanläggningen — vilket åliggande, sedan överflyttningen verkställt, kunde förutses komma att bli föga betungande — som tjänsteåliggande åvila härför lämpad ordinarie tjänsteman hos någon av de berörda institutionerna, i vilket fall särskild ersättning för uppdraget icke borde utgå. Därest emellertid i enlighet med förslaget en »obefordrad» tjänsteman skulle utses till uppdraget, ansågo statskontoret det skäligt, att denne tillerkändes ett mindre arvode härför, förslagsvis högst 75 kronor för månad. Ämbetsverket förutsatte härvid, att för uppdraget utsåges icke-ordinarie tjänsteman i högst 18 lönegraden, att med detsamma förenat arbete huvudsakligen utfördes å tjänstetid, samt att någon särskild ersättning för eventuella resekostnader icke skulle utgå.

För täckande av flyttningskostnaderna syntes Kungl. Maj:t kunna medgiva de statliga museiinstitutionerna att överskrida till övriga expenser i de olika omkostnadsstaterna anvisade belopp. Till bestridande av utgifterna för flyttningen av de övriga institutionernas samlingar samt för att täcka de å innevarande budgetår belöpande bevakningskostnaderna syntes i sådant fall endast kunna anlitas åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Statskontoret ansågo sig dock böra ifrågasätta, om icke Kungl. Maj:t för samtliga ifrågavarande åtgärder av riksdagen å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1941/42 under åttonde huvudtiteln borde åska ett särskilt reservationsanslag å förslagsvis 40,000 kronor.

Då den för vissa särskilt värdefulla museisamlingar avsedda skyddsrumsanläggningen numera är färdig att tagas i bruk, synas lämplighetsskäl tala för att samlingarna i fråga överföras dit för betryggande förvaring. Den uppgjorda planen för utrymmenas begagnande synes godtagbar och torde böra av Kungl. Maj:t fastställas. Överflyttningen av samlingarna till skyddsrummen föranleder givetvis kostnader och riksantikvarieämbetet har hemställt, att erforderliga medel måtte ställas till förfogande för ändamålet. De framlagda beräkningarna beträffande flyttningskostnaderna synas icke ge anledning till erinran; jag förutsätter dock, att all nödig sparsamhet kommer att iakttagas i syfte att såvitt möjligt kunna begränsa dessa kostnader, vilka, inklusive oförutsedda utgifter, uppskattats till 26,840 kronor.

Planen för skyddsrumsanläggningens bevakning och kostnadsberäkningen härför, slutande på ett årligt belopp av 12,600 kronor, synas likaledes böra godtagas. Jag finner mig även på av riksantikvarieämbetet anförda skäl böra beräkna visst belopp för arvode åt en tillsyningsman. Då dennes åligganden under inflyttningsperioden torde komma att bli mera omfattande än för tiden därefter, synes arvodet under de tre första månaderna av ifrågavarande

*Departements-
chefen.*

uppdrag böra utgå med 200 kronor för månad samt därefter, på sätt statskontoret ifrågasatt, med 75 kronor för månad. I likhet med riksantikvarieämbetet förutsätter jag, att för ändamålet utses en därför lämpad icke-ordinarie museitjänsteman. Denne torde böra — med bibehållna löneförmåner — beredas erforderlig lättnad i sitt museiarbete. Det årliga arvodet kommer vid bifall till vad jag förordat att belöpa sig till 1,275 kronor under det första verksamhetsåret samt därefter till 900 kronor.

Då i enlighet med vad jag förut anfört flyttningskostnaderna torde böra uppskattas till högst 26,840 kronor och merkostnaderna för tillsyn över skyddsrumsanläggningen under inflyttningsperioden vid bifall till vad jag förordat kommer att uppgå till 375 kronor, belöpa sig de av mig tillstyrkta engångskostnaderna sålunda till $(26,840 + 375 =) 27,215$ kronor. Härtil komma årliga kostnader för tillsyn och bevakning med tillhoppa $(900 + 12,600 =) 13,500$ kronor. I enlighet med statskontorets förslag torde samtliga utgifter för ifrågavarande ändamål intill utgången av budgetåret 1942/43 böra bestridas från ett gemensamt reservationsanslag, vilket torde böra uppföras med i runt tal 40,000 kronor och anvisas på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser rörande anslaget disposition.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, äro vissa utrymmen inom ifrågavarande skyddsrumsanläggning avsedda för förvaring av arkivalier, tillhörande riksarkivet, Stockholms läns lantmäterikontor m. fl. statsinstitutioner. Dessa utrymmen torde böra disponeras för därmed avsedda ändamål av vederbörande institutioner efter eget bestämmande. Kostnaderna för överflyttning av de samlingar, vilka ansetts böra beredas skyddsrumsutrymme därstädes, torde böra bestridas medelst anlitande av vederbörande institutions omkostnadsanslag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flyttning och tillsyn av vissa museisamlingar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/

42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 40,000.

N. Diverse.

[2.] **5 a. Inköp i utlandet av litteratur och instrument m. m. för tekniskt och vetenskapligt bruk, reservationsanslag.** Det pågående kriget och därav följande inskränkningar i förbindelserna med utlandet ha medfört, att även de tekniska och vetenskapliga institutionerna, vilka för sin verksamhet äro i hög grad beroende av tillgång på utländsk litteratur, precisionsinstrument, apparater och dylikt, som icke kan erhållas inom Sverige, kännbart drabbats av avspärrningen, enär denna lett till en allt mera tilltagande knapphet på nämnda hjälpmedel i arbetet. Samtidigt har dessa institu-

tioners behov av både instrument och facklitteratur i många fall starkt ökat, ej minst i samband med att åt dem anförtrotts betydelsefulla beredskapsuppgifter.

Under normala tider har vårt lands behov av litteratur och instrument för tekniska och vetenskapliga ändamål i stor utsträckning tillgodosetts genom import från Tyskland. I anslutning till handelsförhandlingar, som på senare tid förts mellan Sverige och Tyskland, ha utredningar verkställts i syfte att utröna, dels storleken av de inom svenska tekniska och vetenskapliga institutioner föreliggande behoven av instrument och litteratur, dels ock i vilken omfattning och under vilka förutsättningar inköp därav skulle kunna ske i Tyskland. Sålunda har statens handelskommission under hösten 1941 verkställt utredning rörande det hos universitet, högskolor och andra institutioner föreliggande behovet av sådana precisionsinstrument och apparater m. m., som lämpligen skulle kunna anskaffas från Tyskland. Motsvarande behov av vetenskaplig litteratur har därefter undersökts av representanter för de större statliga biblioteken.

De företagna undersökningarna ha givit till resultat att behov av litteratur till ett värde av i runt tal fem miljoner kronor och av instrument m. m. för omkring sex miljoner kronor redovisats. De hittills anmälda önskemålen fördela sig på olika institutioner enligt efterföljande tablå, vari värdesiffrorna avrundats till jämna tusental kronor.

Att i full utsträckning tillgodose de sålunda anmälda önskemålen lär icke vara möjligt. Det har emellertid befunnits angeläget att i viss omfattning söka täcka de mest kännbara behoven. Med anledning härav har ifrågasatts att staten skulle genom anvisande av ett engångsanslag möjliggöra inköp av berörda vetenskapliga hjälpmedel.

För vinnande av bästa möjliga resultat ha de planerade inköpen ansetts böra ske centralt och anförtros åt ett härför lämpat och med erforderlig sakkunskap utrustat inköpsorgan. I sådant syfte har nyligen bildats ett bolag, aktiebolaget Scientia, som skall ha till ändamål att förmedla införsel av litteratur och vetenskapliga instrument. Bolagets styrelse utgöres av bland andra riksbibliotekarien och överbibliotekarierna vid universitetsbiblioteken samt av representanter för andra akademiska institutioner.

I ett av representanter för staten och bolaget utarbetat förslag till avtal ha närmare preciserats de grunder, enligt vilka bolaget skulle ombesörja ifrågasvarande inköp. I avtalsförslaget förutsattes att staten för inköpen anslår ett belopp, som i svenska kronor motsvarar en miljon riksmark, d. v. s. det belopp man från tysk sida vid företagna sonderingar under hand ansett möjligt att utnyttja för angivna ändamål; vederbörande tyska myndigheter ha i detta sammanhang förklarat sig beredda att så långt sig göra låter medverka till att inköpen genomföras.

Den i ärendet förebragta utredningen torde få anses ha givit vid handen, att ett stort behov av utländsk facklitteratur, utländska apparater och instrument m. m. för närvarande föreligger hos våra vetenskapliga och tek-

Departement-
chefen.

Institution	Litteratur kronor	Instrument m. m. kronor	Summa kronor
<i>Försvarsdepartementet.</i>			
Sjökartverket	—	112,000	112,000
<i>Socialdepartementet.</i>			
Statens bakteriologiska laboratorium	—	184,000	184,000
Statens rättskemiska laboratorium	—	30,000	30,000
Statens farmaceutiska laboratorium	—	9,000	9,000
Statens institut för folkhälsan	—	100,000	100,000
<i>Kommunikationsdepartementet.</i>			
Statens väginstitut	—	57,000	57,000
<i>Ecklesiastikdepartementet.</i>			
Kungl. biblioteket	400,000	—	400,000
Nationalmuseet	90,000	—	90,000
Naturhistoriska riksmuseet	—	121,000	121,000
Nordiska museet	130,000	—	130,000
Vetenskapsakademien	100,000	348,000	448,000
Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien	23,000	—	23,000
Akademien för de fria konsterna	85,000	—	85,000
Uppsala universitet	1,750,000	866,000	2,616,000
Lunds universitet	1,065,000	895,000	1,960,000
Karolinska mediko-kirurgiska institutet	26,000	309,000	335,000
Stockholms högskola	200,000	268,000	468,000
Tandläkarinstitutet	—	375,000	375,000
Karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet	1,000	45,000	46,000
Farmaceutiska institutet	—	11,000	11,000
Tekniska högskolan i Stockholm	850,000	671,000	1,521,000
Chalmers tekniska högskola	300,000	614,000	914,000
Svenska institutet i Rom	93,000	—	93,000
<i>Jordbruksdepartementet.</i>			
Lantbruksakademien	15,000	—	15,000
Lantbrukshögskolan	30,000	260,000	290,000
Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut	—	67,000	67,000
Veterinärhögskolan	—	25,000	25,000
Statens veterinärbakteriologiska anstalt	—	23,000	23,000
Statens lantbrukskemiska kontrollanstalt	—	10,000	10,000
Statens maskin- och redskapsprovninganstalter	—	19,000	19,000
Rikets allmänna kartverk	—	452,000	452,000
Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt	—	7,000	7,000
<i>Handelsdepartementet.</i>			
Kommerskollegium (navigationsskolorna)	—	119,000	119,000
Sveriges geologiska undersökning	—	44,000	44,000
Statens provningsanstalt	2,000	30,000	32,000
Statens hantverksinstitut	—	17,000	17,000
Summa	5,160,000	6,088,000	11,248,000

niska institutioner samt att detta behov i viss utsträckning torde kunna tillgodoses genom import från Tyskland. Vikten av att de berörda institutionerna följa med utvecklingen på vetenskapens och teknikens olika fält, å ena sidan, och de växande svårigheterna att från utlandet anskaffa de härför erforderliga hjälpmedlen, å andra sidan, tala onekligen till förmån för att det nu erbjudna tillfället att förstärka instrumentuppsättningarna och litteraturbestån-

det vid dessa institutioner icke lämnas obegagnat. Icke desto mindre skulle jag ha tvekat att förorda den för detta ändamål ifrågasatta, extraordinära medelsanvisningen, om icke samtidigt vägande allmänekonomiska skäl kunnat åberopas för en sådan åtgärd. Sist antydda motiv hänföra sig till vårt lands nuvarande ställning i betalningshänseende gentemot Tyskland. Den på clearingförfarande grundade svensk-tyska handeln har som bekant under det senaste året resulterat i ett avsevärt svenskt clearingtillgodohavande. Att så blivit fallet beror bland annat på svårigheter att i rådande läge erhålla tyska varor i den utsträckning, som vore önskvärd. De nu ifrågasatta inköpen svara mot påtagliga svenska behov och synas mig vara av en storleksordning, som kan vara av åtminstone viss betydelse för clearingbalansen. Vid nu angivna förhållanden har jag, efter samråd med statsrådets övriga ledamöter, stannat vid att tillstyrka, att till ifrågavarande inköp anvisas motvärdet i svenska kronor till det från tysk sida förutsatta beloppet av 1,000,000 riksmark eller, i avrundat tal, 1,700,000 kronor.

Anslaget torde böra betecknas såsom reservationsanslag och uppföras på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår under driftbudgetens åttonde huvudtitel.

Det ligger i sakens natur, att den behovsundersökning, för vars resultat jag i det föregående redogjort, har måst bedrivas allenast under hand. Det är därför antagligt, att beaktansvärda önskemål även från andra institutioner än de förut nämnda i fortsättningen komma att anmäla sig. Därest riksdagen bifaller den av mig tillstyrkta medelsanvisningen, torde det med hänsyn härtill vara lämpligt, att Kungl. Maj:t utsätter viss tidrymd, inom vilken ytterligare förslag till inköp kunna framläggas. På Kungl. Maj:t torde få ankomma att efter utgången av nämnda tid bestämma vilka institutioner som skola komma i åtnjutande av medel för ifrågavarande inköp. Härvid synes böra förfaras så, att de olika institutionerna tillerkännas vissa kvotdelar av anslagsbeloppet med rätt för envar institution att själv bestämma, i vilken ordning dess önskemål böra inom kvoten tillgodoses. Vid avgörandet av vilka institutioner, som i detta sammanhang böra ifrågakomma, och vid fastställandet av kvoterna för dessa synes i främsta rummet böra beaktas angelägenheten av de anmälda behoven, varvid särskild hänsyn torde böra tagas till frågan i vad mån de önskade instrumenten eller böckerna äro av betydelse ur beredskapsynpunkt; avseende bör emellertid också fästas vid storleken av de till respektive institutioner normalt utgående anslagen till instrumentutrustning och bokanskaffning. Den omständigheten, att viss institution icke tidigare erhållit statsanslag för dylika ändamål bör dock icke i och för sig hindra, att anslag nu gives institutionen. Undantagsvis torde även icke statliga inrättningar, exempelvis kommunala undervisningsanstalter eller bibliotek, vilka tillgodose behov av allmän och icke rent lokal betydelse, kunna bliva delaktiga av dessa inköp.

För genomförande av de planerade inköpen är det en fördel, att de kunna ske genom ett gemensamt organ. Jag förutsätter, att uppdraget att verkställa inköpen meddelas det för ändamålet bildade bolaget på de villkor och under

de förutsättningar i övrigt, som följa av att det här är fråga om en temporär anordning för lösandet blott av föreliggande uppgift.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp i utlandet av litteratur och instrument m. m. för tekniskt och vetenskapligt bruk* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,700,000.

Vad föredragande departementschefen, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet

Bo Tideström.

Bilaga 6.

Egentliga statsutgifter.**Nionde huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anmäler här efter under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 och anför därvid följande.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar m. m.

[1.] **8 d. Lantbrukshögskolan: Undersökning rörande sambandet mellan mineralgödning och vitaminproduktion hos växterna, reservationsanslag.** I skrivelse den 5 februari 1942 ha föreståndaren för växtfysiologiska institutionen vid lantbrukshögskolan, *professorn H. Lundegårdh*, samt föreståndaren för institutionen för jäsningslära vid tekniska högskolan, *doktorn H. Lundin*, hemställt om ett anslag å 12,400 kronor för utförande av en undersökning rörande sambandet mellan mineralgödning och vitaminproduktion hos växterna. Till stöd för framställningen har anförts i huvudsak följande.

Frågan om vitaminproduktionens samband med mineralgödslingen har blivit aktuell under de vid lantbrukshögskolans växtfysiologiska institution bedrivna undersökningarna över mineralämneshalten i växternas blad och dennas betydelse för avkastningen. Eftersom vitaminerna i stor utsträckning torde bildas i bladen, ligger det nära till hands att tänka sig, att även vitaminproduktionen regleras av mineralämnenas koncentration. Förberedande försök med grönsaker synas tala för att ett dylikt samband existerar. Vad som gäller för grönsaker torde även ha sin tillämpning beträffande kreatursfoder, såsom vallväxter, stråsädeshalm, blast av potatis och sockerbetor o. s. v. En

undersökning av möjligheten att genom lämplig gödsling öka vitaminproduktionen i grönsaker och kreatursfoder synes sålunda vara väl motiverad. I första hand bör undersökningen begränsas till bestämning av provitamin A, vitamin B₁ och C. Gödslingsförsök beträffande grönsaker (i vidsträcktaste bemärkelse) skulle anställas dels i växtfysiologiska institutionens stora växthus, där även vinterdrivning med elektriskt ljus är möjlig, dels vid Alnarp och dels på lämplig plats i Norrland. Gödslingsförsök beträffande kreatursfoder skulle anställas i samband med de vid växtfysiologiska institutionen pågående undersökningarna över trippelanalysmetodens användbarhet. Redan grönsaksförsöken, vilka ur folknäringsynpunkt äro av omedelbart intresse, torde kunna visa, i vad mån praktiska resultat äro att förvänta. Statens institut för folkhälsan har ställt i utsikt vissa kontrollbestämningar med djur. Samarbete kommer givetvis även i övrigt att upptagas med institutioner eller forskare, som syssla med likartade problem. Undersökningen beräknas pågå under ett år.

Med hänsyn till att växtfysiologiska institutionen har en ändamålsenlig utrustning för undersökning av mineralnäringssynpunkt och institutionen för jäsningslära förfogar över motsvarande möjligheter för vitaminbestämningar skulle för undersökningens genomförande icke erfordras större belopp än vad som åtgår för avlöning av assistenter, till resekostnader samt till löpande utgifter. Vad beträffar arbetskraften är det oundgängligen nödvändigt att på vardera institutionen en assistent får kontinuerligt ägna sig åt försöken och de delvis tidsödande och krävande analyserna.

För undersökningens genomförande erfordras ett anslag å 12,400 kronor, fördelat å följande poster:

1 assistent för skötsel av växthusförsök m. m. samt kemiska analyser och spektralanalyser	kronor	4,800
1 assistent för vitaminbestämningar	»	4,800
Försökskostnader, resor	»	1,000
Förbrukningsmateriel vid lantbrukshögskolans växtfysiologiska institution (glas, kemikalier, fotografiskt materiel) ..	»	1,200
Förbrukningsmateriel vid tekniska högskolans institution för jäsningslära (kemikalier, glas)	»	600
	Summa kronor	12,400.

Över ifrågavarande framställning ha utlåtanden avgivits den 17 mars 1942 av *styrelsen för lantbrukshögskolan*, den 14 april 1942 av *statens livsmedelskommission*, den 15 april 1942 av *statens institut för folkhälsan* samt den 22 april 1942 av *styrelsen för tekniska högskolan*. Remissmyndigheterna ha tillstyrkt eller icke haft något att erinra mot bifall till framställningen. Statens institut för folkhälsan har i sitt yttrande anfört bland annat följande.

Hela problemet om de olika faktorer, som påverka vitaminbildningen och lagringen i växterna, är givetvis av största betydelse såväl med hänsyn till husdjurens som till människornas näring. Man rör sig emellertid här på ett mycket utforskat område. Statens institut för folkhälsan anser därför den ifrågasatta undersökningen väl motiverad. Det torde emellertid böra framhållas, att en mera ingående utredning av ifrågavarande problemkomplex säkerligen kommer att kräva mycket omfattande undersökningar och en tid, som kan förväntas bli avsevärt längre än den tid av ett år, som uppgivits i framställningen. Den däri omförmälda undersökningen torde mera böra uppfattas som varande av mera orienterande art. För fortsatta undersökningar

krävas säkerligen i framtiden ytterligare medel. Med hänsyn särskilt till undersökningarnas betydelse för den mänskliga kosten torde böra föreskrivas, att samråd bör äga rum med institutet för folkhälsan i fråga om undersökningarnas planläggning i detalj. I den mån så kan befinnas påkallat är institutet villigt att medverka beträffande de biologiska undersökningar, som erfordras i kontrollsyfte och som kunna utföras inom ramen för institutets verksamhet.

Enligt föreliggande framställning finnes anledning antaga, att vitaminpro-^{Departements-}duktionen hos växterna står i visst samband med tillgången på vissa mine-^{chefen.}ralhalter. Därest den nu ifrågasatta undersökningen skulle giva vid handen, att vitaminhalten hos grönsaker och kreatursfoder kan avsevärt ökas genom en lämplig mineralgödsling, kan detta få stor betydelse för vår folkförsörjning ej blott i framtiden utan möjligen även under nuvarande avspärningsperiod. Med hänsyn härtill anser jag mig böra föreslå, att statsmedel ställas till förfogande för igångsättande snarast möjligt av undersökningen, vilken enligt vad jag inhämtat torde kunna slutföras på ett år. I anslutning till vad institutet för folkhälsan yttrat förordar jag, att samråd med institutet äger rum i fråga om undersökningens planläggning i detalj. Mot den i ärendet verkställda kostnadsberäkningen, vilken slutar å ett belopp av 12,400 kronor, har jag icke något att erinra. Då medlen böra stå till förfogande redan under innevarande budgetår, synes det vara lämpligt, att förenämnda belopp äskas av riksdagen å tilläggsstat för sagda budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Undersökning rörande sambandet mellan mineralgödsling och vitaminproduktion hos växterna* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 12,400.

G. Lanthushållning i allmänhet.

[2.] **11 b. Befrämjande av fröodlingen m. m.: Vissa undersökningar rörande lin- och hampberedningen, reservationsanslag.** I en av statens livsmedelskommission med skrivelse den 28 april 1942 överlämnad framställning har *statens linnämnd* anhållit, bland annat, att ett belopp av 30,000 kronor måtte ställas till linnämndens förfogande för utförande av vissa undersökningar rörande lin- och hampberedningens lämpliga utformande.

Till stöd för omförmälda framställning har linnämnden anfört i huvudsak följande.

Linnämnden har tillsatt en kommitté med uppgift att närmare undersöka det s. k. grönberedda linets användbarhet. Denna kommitté har till en början granskat planläggningen och hittills vunna resultat av den utav den svenska linneindustrien bedrivna försöksverksamheten med spinning av grönberett lin. Kommittén har nu för linnämnden framhållit, att något ställningstagande till linberedningens lämpliga utformning icke kan göras med mindre

allsidiga försöksserier, belysande såväl olika beredningssätt som det sålunda erhållna spånadsmaterialets vidare utnyttjande vid spinnerierna, genomföras.

De erfarenheter, som hittills vunnits i fråga om grönberett lin, tyda på, att beredningen och spinningen i så väsentliga delar skilja sig från hanteringen av rötat lin, att en konsekvent ny teknologi måste utarbetas. Bland de problem, som hittills framträtt, har särskilt blånrensningen vid grönberedning visat sig betydelsefull. Linspinneriernas krav på ett förhållandevis skävfritt blånmateriale har orsakat, att blånrensningen med tillgängliga maskintyper sker på fiberlängdens bekostnad, enär fibern avslites vid den hårdhända behandlingen, den måste genomgå. Förutom förbättringar i fråga om maskinutrustningen synes en lämplig reglering av blånornas fuktighetshalt kunna leda till bättre resultat, så att fullgott blånmateriale för linspinnerierna kan erhållas. Andra vägar för blånornas utnyttjande synas vara rötning eller cottonisering.

I fråga om framställningen av gröntåga uppställa sig önskemål om höjning av utbytesprocenten. Även härvidlag synas förbättringar och ändringar på maskiner och riktig fuktighetshalt i materialet kunna medföra resultat.

Vid spinnerierna ha redan vissa försök rörande »grönspinning» utförts. Dessa böra emellertid avsevärt utökas och fördjupas. Bland annat bör möjligheten att använda gillspinnmaskiner för grönlins ingående undersökas samt vidare tekniken vid spinning av grönbålar. I samband härmed böra möjligheterna att genom cottonisering använda ifrågakvarnade blånor undersökas genom direkta försöksserier.

Lösandet av dessa frågor är betydelsefullt för en rationell inriktning av den svenska linhanteringen, och i detta sammanhang böra jämväl motsvarande problem inom hampberedningen undersökas. Av vikt är dock, att de skilda försök, som genomföras, planläggas och samordnas enhetligt, varför en försöksledare bör utses.

Enligt förenämnda kommittés beräkningar erfordras ett anslag av statsmedel på cirka 30,000 kronor för bestridande av viss del av kostnaderna för undersökningar rörande lin- och hampberedningens lämpliga utformande.

Undersökningar av det grönberedda linsens användbarhet ha i Sverige under en längre tid pågått vid Almedahl-Dalsjöfors aktiebolags fabriker i Dalsjöfors. Dessa undersökningar ha hittills bekostats av linneindustrien. Med hänsyn till behovet av ovannämnda ytterligare försöksverksamhet med såväl lin som hampa synes emellertid erforderligt, att åtminstone viss del av kostnaderna för de fortsatta försöken bestrides med statsmedel.

Livsmedelskommissionen har tillstyrkt bifall till linnämndens framställning.

*Departements-
chefen.*

Då såväl lin- som hampodlingen kan förväntas komma att avsevärt utökas under innevarande år, är det angeläget att snarast möjligt få utrett, vilken metod för beredning av lin och hampa, som är mest lämplig. Dessutom skulle det givetvis vara av betydelse, därest lin- och hampberedningsverk kunde inrättas för framställning av produkter, vilka kunna finna avsättning jämväl sedan handelsvägarna med utlandet ånyo öppnats och konkurrens med utländskt lin och hampa gör sig gällande. Jag vill med hänsyn till det anförda förorda, att statsmedel i viss utsträckning ställas till förfogande för bedrivandet av de utav linnämnden ifrågasatta undersökningarna på området, vilka undersökningar enligt vad jag inhämtat beräknats draga en totalkost-

nad av omkring 50,000 kronor. Mot storleken av det belopp, 30,000 kronor, som linnämnden ansett böra bestridas av statsmedel, synes intet vara att erinra. Beloppet torde lämpligen böra äskas av riksdagen å tilläggsstat II för löpande budgetår i form av ett särskilt reservationsanslag, benämnt Befrämjande av fröodlingen m. m.: Vissa undersökningar rörande lin- och hamperedningen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut i ämnet, meddela erforderliga bestämmelser rörande anslagets användning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Vissa undersökningar rörande lin- och hamperedningen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30,000.

Bidrag till gödselvårdsanläggningar. För ett vart av budgetåren 1940/41—1942/43 har å riksstaten anvisats ett reservationsanslag av 200,000 kronor till bidrag till gödselvårdsanläggningar. Härjämte har 1941 års riksdag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisat ett reservationsanslag (B) av 1,000,000 kronor för ifrågavarande ändamål. Sistnämnda anslag, vilket motiverats av arbetslöshetspolitiska skäl och således har karaktär av beredskapsanslag, har ännu ej till någon del tagits i anspråk.

Bestämmelser rörande ifrågavarande anslags användning ha meddelats i kungörelsen den 30 juni 1933 (nr 435) med däri sedermera vidtagna ändringar.

I en till jordbruksdepartementet den 14 mars 1942 inkommen skrivelse har *lantbruksstyrelsen* hemställt, bland annat, att förenämnda tilläggsstatsanslag å 1,000,000 kronor — vilket genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 april 1941 ställts till lantbruksstyrelsens förfogande att av styrelsen, efter samråd med statens arbetsmarknadskommission, disponeras i enlighet med gällande bestämmelser samt föreskrifter, som Kungl. Maj:t framdeles ville meddela — måtte till ett belopp av 290,000 kronor tagas i anspråk för utlämnande till vissa hushållningssällskap av statsbidrag till gödselvårdsanläggningar ävensom till bestridande av sällskapens kostnader för anlåtande av extra arbetskraft för ifrågavarande verksamhet. Styrelsen har meddelat, att samtliga hushållningssällskap beretts tillfälle att inkomma med ansökningar om bidrag från ifrågavarande anslag. Från 16 sällskap hade i anledning härav till styrelsen ingivits ansökningar om statsbidrag till ett sammanlagt belopp av över 700,000 kronor. De flesta av sällskapen hade icke åberopat arbetslöshet i mera avsevärd omfattning inom respektive områden såsom skäl för sina bidragsäskanden. Lantbruksstyrelsen har framhållit, att enligt styrelsens mening här avsedda förbättringsåtgärder vore starkt av behovet påkallade på de flesta håll i landet. Med hänsyn till ifrågavarande anslags karaktär hade emellertid

i styrelsens förslag till fördelning av omförmälda belopp av 290,000 kronor — vilket förslag uppgjorts i samråd med arbetsmarknadskommissionen — bidrag beräknats endast åt sådana hushållningssällskap, inom vilkas områden arbetslöshet i nämnvärd utsträckning rådde eller kunde beräknas uppstå.

Sedermera har *statens livmedelskommission* — med hänvisning till den rådande knappheten på gödselmedel — hemställt, att förenämnda anslag måtte i sin helhet få tagas i anspråk.

*Departements-
chefen.*

Under senare tid synes arbetsmarknadsläget ha undergått en så väsentlig förändring, att arbetsmarknadsskäl icke längre kunna åberopas för ett ianspråktagande av det å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget (B) å 1,000,000 kronor till bidrag till gödselvårdsanläggningar. Emellertid finner jag det i nuvarande försörjningsläge vara av synnerlig vikt, att ett rationellt tillvaratagande av den naturliga gödseln på allt sätt stimuleras. De starkt minskade möjligheterna att importera konstgödselmedel ha nämligen medfört, att den naturliga gödseln fått ökad betydelse för upprätthållande av landets livsmedelsproduktion. De belopp om tillhoppa 400,000 kronor som för innevarande och nästkommande budgetår anvisats såsom bidrag till gödselvårdsanläggningar synas icke vara tillräckliga för tillgodoseende av det avsevärda medelsbehov för ifrågavarande ändamål, vilket enligt vad som framgår av lantbruksstyrelsens framställning förefinnes ute i orterna. Jag vill med hänsyn härtill förorda, att riksdagens medgivande inhämtas att i mån av behov taga förenämnda tilläggsstatsanslag i anspråk under innevarande och nästa budgetår oberoende av de för beredskapsanslag gällande förutsättningarna.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget (B) till Bidrag till gödselvårdsanläggningar må tagas i anspråk oberoende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsättningarna.

[3.] **31 b. Ytterligare kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet, reservationsanslag.** I proposition nr 2 till årets riksdag äskades å tilläggsstat II ett reservationsanslag å 56 miljoner kronor för täckning av de kostnader i svenska spannmålsbolagets verksamhet, som sammanhånga med anskaffande av oljekraftfoder och fodercellulosa under löpande verksamhetsår. Beträffande beräkningen av medelsbehovet torde jag få hänvisa till vad jag anförde vid anmälan av anslagsfrågan.

Enligt skrivelse nr 36 har riksdagen anvisat det sålunda äskade anslaget.

I skrivelse den 10 april 1942 har statens livsmedelskommission framlagt förslag angående utformningen av jordbruksregleringen för produktionsåret 1942/43. Kommissionen har därvid anmält, att spannmålsbolagets kost-

nader för omsättning av fodercellulosa under tiden 1 september 1941—31 augusti 1942 torde komma att avsevärt överstiga det belopp å c:a 37 miljoner kronor, som låg till grund för nyssnämnda anslagsberäkning. Kommissionen anför därom i huvudsak följande.

Det av livsmedelskommissionen tidigare beräknade beloppet grundade sig på en antagen omsättning av cirka 350,000 ton. Efterfrågan å fodercellulosa har emellertid varit så stor att omsättningen under hela perioden fram till den 1 september 1942 torde komma att omfatta sammanlagt cirka 630,000 ton. Inköpskostnaderna härför kunna beräknas hava utgjort för

	Kronor per ton
225,000 ton sulfitmassa	156:—
140,000 » sulfatmassa	175:—
150,000 » sulfitmassa	198:—
115,000 » sulfatmassa	225:—

Under antagande av att kostnaderna för distribution, rivning, frakter, m. m. uppgå till 60 kronor per ton, skulle varukostnaderna för fodercellulosa uppgå till sammanlagt cirka 153 miljoner kronor. Försäljningsintäkterna böra för fodercellulosa, som säljes före den 1 juni 1942, beräknas efter ett försäljningspris av 12 kronor per deciton. För sommaren 1942 — d. v. s. tiden den 1 juni—den 31 augusti 1942 — har kommissionen räknat med ett utförsäljningspris av 16 kronor per deciton. Under antagande av att 405,000 ton försäljas före den 1 juni 1942, och alltså till det lägre priset, samt att återstående 225,000 ton säljas under juni—augusti 1942 till det högre priset, skulle försäljningsintäkterna sammanlagt komma att uppgå till cirka 85 miljoner kronor. Kostnaderna för omsättningen av fodercellulosa skulle alltså utgöra cirka 68 miljoner kronor jämte förlust å de i Cellfor MM ingående kvantiteterna melass och mineralämnen, uppskattad till högst 2 miljoner kronor, eller alltså till sammanlagt cirka 70 miljoner kronor. Detta belopp är 33 miljoner kronor högre, än det av livsmedelskommissionen tidigare för berörda omkostnader angivna å 37 miljoner kronor.

Den av statens livsmedelskommission framlagda nya beräkningen av underskottet å handeln med fodercellulosa ger mig ej anledning till erinran. Vid fasthållande av de principer för regleringen av underskottet, som godkänts av riksdagen, bör alltså å tilläggsstat II anvisas ett förstärkningsanslag å 33 miljoner kronor för täckning av ifrågavarande kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ytterligare kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 33,000,000.

*Departements-
chefen.*

I. Fiskeriväsendet.

[4.] **15. Kostnader för avlägsnande av ett fartygsvrak i Öresund, reservationsanslag.** I en den 12 maj 1941 dagtecknad skrift har Limhamns fiskareförening Öresund anhållit, bland annat, att åtgärder måtte vidtagas för undanröjande av vraket av tyska ångaren Brechsee, vilken sjunkit i Öresund utanför Limhamn. Över ansökningen ha infordrade utlåtanden avgivits den 24 maj 1941 av lotsstyrelsen och den 29 maj 1941 av lantbruksstyrelsen, som vid sitt utlåtande fogat en framställning av enahanda innebörd från Malmöhus läns havsfiskeförening. I skrivelser den 3 juli och den 11 november 1941 har lotsstyrelsen lämnat ytterligare uppgifter i ämnet. Slutligen har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 29 april 1942 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte ställa ett belopp av intill 17,500 kronor till lotsstyrelsens förfogande för undanröjande av ifrågavarande fartygsvrak.

Av handlingarna i detta ärende inhämtas bland annat följande.

Den 12 januari 1941 minsprängdes tyska ångaren Brechsee samt sjönk i Öresund utanför Limhamn å lat. $55^{\circ} 35.78' N$, long. $12^{\circ} 52.32' O$. Minsta vattendjupet över vraket är 0.5 meter. Omkring 40 meter ONO om vraket är utsatt en grönmålad prick med två gröna flaggor. Vraket utgör icke hinder för allmänna sjöfarten. Under 1941 års fiskesäsong utlades genom lotsstyrelsens försorg en vraklysboj vid platsen för det sjunkna fartyget. Då fartygets rederi icke vidtagit några åtgärder för vrakets undanröjande, har lotsstyrelsen låtit införskaffa anbud å arbetet i fråga. Två anbud ha avgivits, det ena av svensk och det andra av dansk entreprenör. Anbudena lyda å 27,000 respektive 17,500 kronor samt avse därjämte rätt för bärgaren att tillgodogöra sig allt bärgat gods.

Limhamns fiskareförening Öresund har till stöd för sin förenämnda framställning anfört i huvudsak följande.

Vraket efter ångaren Brechsee ligger i linjen där drivgarnsfisket bedrives, varför fisket i farvattnen i södra Öresund genom rådande starka strömförhållanden praktiskt taget spärras. Sillfisket med drivgarn bedrives under natten, vilket medför att faran för påsegling av vraket är ytterst stor. Under sillfiskesäsongen brukar vidare ett flertal båtar från andra fiskelägen anlöpa Limhamn för avyttrande av sin fångst. Då besättningen på dessa båtar icke kan beräknas äga kännedom om vrakets exakta position, kunna olycksfall lätt inträffa. Härtill kommer, att det för vårt lands folkförsörjning viktiga sillfisket kan lida avbräck.

Malmöhus läns havsfiskeförening har — under erinran om fiskets stora betydelse för landets livsmedelsförsörjning under nuvarande förhållanden — framhållit, att vraket efter Brechsee låge inom det område av Flintrännan, där av ålder de rikligaste sillfångsterna förekommit. För drivgarnsfisket utgjorde vraket ett avsevärt hinder, då fiskarena under nu rådande svårigheter att anskaffa nät givetvis icke vågade driva sitt fiske inom områden, där skada måste uppstå på näten. Enligt föreningens mening borde sådana åt-

gärder vidtagas, att djupet ned till vraket kunde bli minst 6 meter vid medelvattenstånd. I annat fall kunde nämligen sillgarnen, som hade ett djup av 5.5 meter, icke obehindrat och utan risk för skada driva över kvarvarande vrakdelar.

Lotsstyrelsen har framhållit, att då ifrågavarande fartygsvrak icke utgjorde hinder för allmänna sjöfarten, det ej ålåde styrelsen att ombesörja detsamma borttagande. Skulle emellertid vrakets undanskaffande befinnas önskvärt med hänsyn till fiskerinäringens intressen, vore lotsstyrelsen villig att i samråd med vederbörande fiskareförening föranstalta därom, under förutsättning att lantbruksstyrelsen förklarade sig villig bestrida uppkommande kostnader.

Lantbruksstyrelsen har anfört huvudsakligen följande.

Inom det område, där ifrågavarande vrak befinner sig, bedrivs ett betydande drivgarnsfiske av fiskare från Limhamn, Malmö och andra platser i denna trakt. Särskilt under nu rådande förhållanden, då det måste anses vara av vikt, att fisket kan bedrivas så ostört som möjligt, är det önskvärt, att vraket snarast möjligt undanskaffas. Genom att under 1941 års fiske-säsong en vraklysboj utlades vid platsen för det sjunkna fartyget blev det möjligt för fiskarna att undvika att få fiskredskapen sönderrivna av vraket. Så länge detta kvarligger, utgör det dock ett svårt hinder särskilt för sillfisket med drivgarn, då det område, som står till förfogande för detta fiske, vilket kräver stort svängrum, är ganska begränsat i Öresund.

Genom lotsstyrelsens försorg har införskaffats anbud å arbetet med vrakets undanröjande. Det lägsta av anbuden är det som avgivits av entreprenören Henry Andersen i Kastrup, vilken åtagit sig att avlägsna vraket mot en ersättning av 17,500 kronor under villkor att han får tillgodogöra sig vraket. I skrivelse till lantbruksstyrelsen den 15 april 1942 har Malmöhus läns havsfiskeförening meddelat, att Andersen fortfarande står fast vid sagda anbud. Även lantbruksstyrelsen har undersökt möjligheterna att för rimliga kostnader få vraket bortsprängt. De firmor styrelsen varit i förbindelse med ha emellertid funnit sig icke kunna åtaga sig arbetet. Skall vraket inom rimlig tid kunna undanröjas, torde därför knappast för närvarande annan utväg återstå än att antaga det av Henry Andersen till lotsstyrelsen avgivna anbudet. På grund härav hemställer lantbruksstyrelsen om en medelsanvisning av 17,500 kronor till bestridande av kostnaderna för vrakets avlägsnande.

Av vad i det föregående anförts framgår, att ifrågavarande fartygsvrak utgör ett allvarligt hinder för fisket i södra Öresund. Särskilt det betydande sillfiske med drivgarn, som bedrivs i denna del av sundet, kan tillfogas stora förluster genom att de dyrbara näten, vilka för närvarande endast med svårighet kunna ersättas, förstöras eller skadas av de på endast ringa djup under vattenytan belägna vrakdelarna. Med hänsyn härtill torde det få anses synnerligen önskvärt, att ifrågavarande vrak snarast möjligt avlägsnas eller åtminstone borttages till sådant djup, att risk för skada å sillgarnen icke vidare föreligger. Såväl lotsstyrelsen som lantbruksstyrelsen ha undersökt möjligheterna att till rimliga kostnader för statsverket få vraket undanröjt. Det lägsta anbud som härvid kunnat erhållas slutar å ett belopp av 17,500 kronor, varjämte anbudsgivaren gjort förbehåll om att få tillgodogöra sig

*Departement-
chefen.*

vraket. Jag finner mig i detta läge böra förorda, att till lotsstyrelsens förfogande ställes ett belopp av 17,500 kronor, avsett att användas för fartygsvrakets undanröjande på sätt styrelsen finner mest lämpligt. Beloppet torde i form av ett särskilt reservationsanslag, benämnt Kostnader för avlägsnande av ett fartygsvrak i Öresund, böra anvisas å tilläggsstat II för innevarande budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för avlägsnande av ett fartygsvrak i Öresund* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 17,500.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Benno Gårdsten.

Bilaga 7.

Egentliga statsutgifter.

Elfte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Gjöres, anmäler här-
efter under folkhushållningsdepartementets handläggning hörande ärende an-
gående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret
1941/42 samt anför därvid följande.

D. Diverse.

[1.] 8 a. **Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder, förslagsanslag.** Den för budgetåret 1941/42 fastställda förskottsstaten upptager under elfte huvudtiteln ett med 20,000,000 kronor uppfört förskottsanslag till *Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder*. Enligt särskilda medgivanden av 1939 års urtima riksdag skola å detsamma avföras utgifter för fyra särskilda ändamål, nämligen vissa åtgärder för reglering av prishöjningen på stenkol m. m., ersättningar för rekvisitioner enligt allmänna förfogandelagen, i den mån dessa avse förfoganden för civila ändamål, ersättningar till importörer för krigsförsäkringskostnader, som belasta vissa importvaror, samt slutligen avskrivningar på statens reservförrådsnämnds lager, i de fall försäljningar skett från dessa under dagspriset på den försälda varan. Från anslaget ha hittills under innevarande budgetår endast utanordnats 98,971 kronor 39 öre, vilket belopp jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1939 och den 28 juni 1941 tagits i anspråk såsom ersättning för krigsförsäkringskostnad vid import av råfosfat. Utbetalningar för andra ändamål synas, såvitt nu kan bedömas, icke vara att emotse.

Ifrågavarande utgift synes nu böra täckas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 genom anvisande av ett särskilt förslagsanslag under elfte huvudtiteln. Anslaget torde lämpligen böra bestämmas till ett avrundat belopp av 100,000 kronor.

Under åberopande av vad såunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Sven Persson.

Bilaga 8.

Utgifter för statens kapitalfonder.

Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler frågor om anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 och anför därvid följande.

Vid anmälan av proposition nr 2 till årets riksdag angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår utgick jag ifrån att medel för avskrivningsändamål skulle äskas senare under riksdagen, när investeringsbehovet kunde fullständigare överblickas. De i nämnda proposition framlagda förslagen till kapitalinvesteringar uppgingo sammanlagt till 49.7 miljoner kronor. Senare anmälda propositioner jämte de denna dag beslutade anslagsäskandena innefatta förslag om ytterligare kapitalinvesteringar på denna tilläggsstat å tillhoppa 50.7 miljoner kronor. Sammanlagt uppgå sålunda de hittills äskade anslagen under kapitalbudgeten å tilläggsstat II till 100.4 miljoner kronor. Behovet av omedelbara avskrivningar för dessa investeringar kan uppskattas till 25.2 miljoner kronor. Att de erforderliga avskrivningarna uppgå till ett så relativt begränsat belopp, beror på att anslagen å kapitalbudgeten främst avse, förutom investeringar i försvarsväsendets fastighetsfond, under fonden för förlag till statsverket anvisade medel till förlagskapital till inköp av förnödenheter m. m., varå enligt hittills tillämpade regler icke göras några avskrivningar.

Skulle nya avskrivningsbehov uppkomma eller ändring ske i de till grund för här beräknade avskrivningar liggande förhållandena, förutsätter jag att vederbörliga tillägg och jämkningar vidtagas av riksdagen.

Jag torde nu i korthet få redogöra för de olika fall, i vilka omedelbar avskrivning är påkallad beträffande investeringarna å tilläggsstat II.

Statens affärsverksfonder. Ett anslag å 600,000 kronor till fortsatt utbyggnad av fjärralarmeringsnätet och förbättring av luftbevakningens signalförbindelser m. m. torde böra avskrivas till den del anslaget kan antagas tillgodose uteslutande militära behov, eller med 350,000 kronor.

Till anskaffning av viss godsvagnsutrustning har för statens järnvägars fond äskats ett investeringsanslag av 400,000 kronor, vilket helt avser försvarsändamål. Beloppet bör i sin helhet avskrivas. På jordbruksdepartementets föredragning har till anordningar för lastning och lossning av sockerbeter vid statens järnvägar äskats ett anslag å 1,300,000 kronor. Järnvägstyrelsen har hemställt, att detta anslag måtte omedelbart avskrivas till största möjliga del och helst till hela beloppet. I likhet med tidigare för samma ändamål beviljade medel synes anslaget emellertid böra avskrivas med 50 procent, eller till 650,000 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond. Ett anslag å 112,000 kronor till luftskyddsanordningar för vissa länsstyrelser bör avskrivas i sin helhet. Ett anslag till om- och nybyggnadsarbeten vid döfstumskolorna å 450,000 kronor ävensom ett anslag till byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt å 7,200 kronor böra i likhet med medelsanvisningar för samma ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 avskrivas till 50 procent, eller med 225,000 och 3,600 kronor. Under rubriken Uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt har slutligen å allmänna fastighetsfonden äskats ett anslag av 60,000 kronor, avseende ersättning åt entreprenören för vissa merkostnader vid utförandet av nämnda byggnadsarbete. Beloppet synes böra i sin helhet avskrivas i överensstämmelse med det å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisade kapitalmedelsanslaget till oförutsedda utgifter, som avsåg att täcka merkostnader av delvis liknande karaktär.

Försvarsväsendets fastighetsfond. På sätt skett beträffande motsvarande anslag å riksstaten för innevarande budgetår böra medel till avskrivning av nya kapitalinvesteringar å försvarsväsendets fastighetsfond äskas i form av tre kollektivanslag, ett för varje delfond, beräknade med tillämpning av de av riksdagen tidigare godkända grunderna för avskrivning av anläggningar å fonden. I enlighet härmed har avskrivningsbehovet beräknats för arméförvaltningens delfond till 13,369,700 kronor, för marinförvaltningens delfond till 4,294,100 kronor och för flygförvaltningens delfond till 2,691,700 kronor. Beträffande den närmare beräkningen av dessa belopp i anslutning till de olika investeringsanslagen å fonden må hänvisas till en uppställning, som torde få tillställas vederbörande riksdagsutskott.

Endast ifråga om den beräknade avskrivningen för ett under arméförvaltningens delfond äskat kapitalinvesteringsanslag å 845,000 kronor till byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker må här lämnas några förklarande ord. Denna avskrivning, vartill i kollektivanslaget under arméför-

valtningens delfond beräknats ett belopp av endast 139,200 kronor, står i samband med ett av riksräkenskapsverket den 23 april 1942 framlagt förslag om redovisning å försvarsväsendets fastighetsfond av vissa fabriker i Karlsborg och skyddsrum vid Åkers krutbruk, för vilka kostnaderna täckts genom anslag å driftbudgeten. Vid genomförande av detta förslag, som tillstyrkts av chefen för försvarsdepartementet vid anmälan denna dag av de till fjärde huvudtiteln hörande ärendena angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II (punkten 2), minskas behovet av avskrivningsmedel för det nu äskade anslaget med hälften av de från driftbudgeten utbetalade medlen för dessa anläggningar, eller med 375,000 kronor. De med driftbudgetsmedel utförda anläggningarna äro nämligen vid sådan redovisning å kapitalfond att anse såsom i sin helhet avskrivna, ehuru gängse avskrivningsregler endast kräva 50 procent omedelbar avskrivning. Det nu äskade anslaget å 845,000 kronor avser till ett belopp av 661,700 kronor anläggningsarbeten, som böra avskrivnas med 50 procent, och till ett belopp av 183,300 kronor förändringsarbeten, som lämpligen torde avskrivnas med 100 procent. Avskrivningsbeloppet skulle sålunda uppgå till $(0.50 \times 661,700 + 183,300 =) 514,150$ kronor. Härifrån böra emellertid dragas de på sätt nyss angivits tillgängliga avskrivningsmedlen å 375,000 kronor. För den nya investeringen bör alltså räknas med ett avskrivningsbelopp av 139,150 kronor, eller avrundat 139,200 kronor.

Fonden för låneunderstöd. Avskrivningsbehovet för det anslag å 10,000,000 kronor, som äskats för tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet (prop. nr 221), är för närvarande svårt att bedöma. Tilläggs lånen skola löpa utan ränta och amortering, så länge nuvarande hyresnivå upprätthålles. Därest en höjning av hyrorna i de subventionerade fastigheterna skulle medgivas i anledning av den allmänna hyresnivåns stegring, avses att en motsvarande återbetalningsskyldighet å lånen skall inträda. Beslut om återbetalningsskyldighet skall meddelas senast inom 10 år från lånens beviljande. I ovisshet om den framtida utvecklingen å hyresmarknaden vill jag förorda, att avskrivningen nu begränsas till kostnaderna för räntefrihet å lånen under 10 år, och att frågan om ytterligare avskrivning får anstå, tills omfattningen av kapitalmedelsförlusterna bättre kan bedömas. Enligt de regler, som tillämpas för avskrivning av tidsbegränsade investeringar i fonden för låneunderstöd, innebär detta, att avskrivningsanslag nu bör äskas med ett belopp motsvarande 4 procent ränta under 10 år på nettoinvesteringen för ändamålet, d. v. s. på kapitalbudgets anslaget minskat med det beräknade avskrivningsanslaget. Med denna utgångspunkt bör äskas ett avskrivningsanslag, som i runt tal uppgår till 29 procent av kapitalbudgets anslaget, eller 2,900,000 kronor.

Fonden för förslag till statsverket. Det till sprängningsarbeten m. m. för oljelagring anvisade anslaget avser att täcka vissa av byggnadsentreprenörens merkostnader på grund av prisstegring m. m. vid utförande av viss oljelagringsanläggning och bör liksom det tidigare nämnda, under allmänna fastighetsfonden äskade anslaget för liknande ändamål avskrivnas till hela sitt belopp, 135,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i härefter angivna fonder å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen:

Telegrafverkets fond:

Kommunikationsdepartementet:

Fortsatt utbyggnad av fjärralarmeringsnätet och förbättring av luftbevakningens signalförbindelser m. m. kronor 350,000

Statens järnvägars fond:

Kommunikationsdepartementet:

Anskaffning av viss godsvagnsutrustning kronor 400,000

Jordbruksdepartementet:

Anordningar för lastning och lossning av sockerbeter vid statens järnvägar » 650,000

Statens allmänna fastighetsfond:

Kommunikationsdepartementet:

Luftskyddsanordningar för vissa länsstyrelser kronor 112,000

Ecklesiastikdepartementet:

Om- och nybyggnadsarbeten vid dövsstumskolorna » 225,000

Jordbruksdepartementet:

Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt » 3,600

Handelsdepartementet:

Uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt » 60,000

Försvarsväsendets fastighetsfond:

Försvarsdepartementet:

Arméförvaltningens delfond kronor 13,369,700
Marinförvaltningens delfond » 4,294,100
Flygförvaltningens delfond » 2,691,700

Fonden för låneunderstöd:

Socialdepartementet:

*Tilläggsån till viss bostadsbyggnads-
verksamhet* kronor 2,900,000

Fonden för förlag till statsverket:

Handelsdepartementet:

*Sprängningsarbeten m. m. för oljelag-
ring* kronor 135,000

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Birger Öhman.

Bilaga 9.

Kapitalinvesteringar.

Försvarsdepartementet.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och, beträffande punkten 5, jämväl med chefen för kommunikationsdepartementet, anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42. Med förmälan tillika, att ärendena under punkterna 1, 3, 4 och 5 vore av den natur, att närmare redogörelse för deras innebörd än som av det följande framginge icke borde ske till statsrådsprotokollet, varför ytterligare upplysningar borde få lämnas genom de handlingar, som komme att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, anför departementschefen följande.

Försvarsväsendets fastighetsfond.

Arméförvaltningens delfond.

[1.] **5 f. Byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker, reservationsanslag.** Under återopande av vad jag vid anmälan av de till fjärde huvudtiteln hörande ärendena angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II under punkten 5 anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 845,000.

[2.] **11 a. Ordnande av vattenförsörjningen vid luftvärnsartilleriets beredskapsdivision i Sundsvall, reservationsanslag.** Efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen 1941:267 (punkten 3) framlagt förslag anvisade riksdagen (skrivelse nr 364) till nybyggnader för luftvärnsartilleriets beredskapsdivisioner i Sundsvall och Malmö m. m. såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 7,750,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet i ärendet framgår bland annat, att av nämnda belopp 4,110,000 kronor avsetts för nybyggnader m. m. för beredskapsdivisionen i Sundsvall. Beloppet beräknades i anslutning till ett inom arméförvaltningens fortifikationsstyrelse uppgjort, av 1940 års militära byggnadsutredning reviderat förslag. Byggnadsutredningen uttalade vid sin granskning av styrelsens förslag bland annat, att ytterligare prövning syntes erforderlig beträffande ordnandet av vattenförsörjningen, varför i avbidan härå vissa för en pumpstation och högreservoar beräknade kostnader tillsvidare borde utgå. Jag anslöt mig till vad sålunda anförts av byggnadsutredningen.

I samband med meddelande av dispositionsbeslut den 28 juni 1941 beträffande vissa i omförmälda riksdagsskrivelse upptagna anslag uppdrog Kungl. Maj:t åt fortifikationsstyrelsen att bland annat taga frågan om ordnandet av vattenförsörjningen vid beredskapsdivisionen i Sundsvall under förnyat övervägande samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, som därav kunde föranledas.

Med anledning härav har fortifikationsstyrelsen i skrivelse den 30 april 1942 framlagt förnyat förslag beträffande ordnandet av vattenförsörjningen vid ifrågavarande beredskapsdivision och därvid anført följande:

Den av fortifikationsstyrelsen verkställda förnyade utredningen i ämnet hade givit till resultat, att för säkerställande av etablissemangets vattenförsörjning anläggande av tryckstegringspumpstation och högvattenreservoar i enlighet med tidigare förslag bleve nödvändig.

I häröver av 1940 års militära byggnadsutredning i skrivelse till fortifikationsstyrelsen den 24 april 1942 avgivet yttrande hade byggnadsutredningen funnit, att i vad anginge anläggande av tryckstegringspumpstationen den preliminära överenskommelse, som efter ytterligare förhandlingar mellan fortifikationsstyrelsen och Sundsvalls stad mellan nämnda parter blivit träffad, syntes skäligen och av utredningen därför kunde godkännas. Överenskommelsen innebure, att staden skulle utföra och bekosta anläggning av tryckstegringspumpstation, omfattande dels ett pumpverk för vanlig vattenförbrukning dels ett brandpumpaggregat, att staten skulle bidra med 10,000 kronor till bestridande av kostnaderna för brandpumpanläggningen, att staden skulle bekosta drift och underhåll av stationen, samt att stationen skulle bliva stadens egendom.

För utförande av högvattenreservoaren, som erfordrades bland annat för att säkra vattentillgången för det fall att ledningarna till området bleve skadade, beräknade byggnadsutredningen kostnaderna till 20,000 kronor.

Slutligen hade byggnadsutredningen förklarat sig beredd tillstyrka, att av statsmedel högst 30,000 kronor disponerades för ordnande av vattenförsörjningen för här berörda kasernetablissemang.

På grund härav har arméförvaltningens fortifikationsstyrelse hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå innevarande års riksdag att för ordnandet av vattenförsörjningen för beredskapsdivisionens ur luftvärnsartilleriet kaserneetablissemment i Sundsvall anvisa ett belopp av 30,000 kronor.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen ställdes frågan om ordnandet av vattenförsörjningen vid luftvärnsetablissemmentet i Sundsvall på framtiden vid prövningen förlidet år av de för etablissemmentet anmälda byggnadsanslagen. Meningen var, att en ytterligare utredning i ärendet skulle verkställas i ändamål att om möjligt nedbringa kostnaderna.

Den med anledning härav företagna undersökningen har givit till resultat, att tidigare förordad tryckstegringspumpstation och högvattenreservoar alltfört anses böra komma till stånd, varvid visst samarbete mellan staten och Sundsvalls stad förutsatts skola etableras.

De i ärendet beräknade kostnaderna, 30,000 kronor, hava lämnats utan erinran av 1940 års militära byggnadsutredning. Jag finner mig kunna biträda fortifikationsstyrelsens förslag om anvisande av nämnda belopp.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ordnande av vattenförsörjningen vid luftvärnsartilleriets beredskapsdivision i Sundsvall* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30,000.

Marinförvaltningens delfond.

[3.] **25 d. Ytterligare medel till förrådslokaler för minor, reservationsanslag.** I skrivelse den 24 april 1942 har *marinförvaltningen* erinrat, att till ämbetsverkets förfogande över riksstat, tilläggsstat eller förskottsstat genom särskilda Kungl. Maj:ts beslut för anskaffning av minor och sjunkbomber m. m. ställts ett sammanlagt belopp av 62,290,000 kronor, å vilket belopp kunde beräknas uppkomma en besparing av sammanlagt 5,850,000 kronor.

I anslutning härtill har marinförvaltningen framlagt förslag rörande användning av nämnda besparing. Till en början borde enligt ämbetsverkets mening tillverkas ytterligare ett antal minor för övervattensfartyg i omedelbar följd med nu pågående mintillverkning, varigenom billigare priser kunde påräknas. Kostnaden härför kunde beräknas till 4,800,000 kronor. — För nu ifrågavarande antal minor beräknades kostnaderna för erforderliga bombsäkra förrådslokaler till 750,000 kronor. — Vidare borde ett belopp av 300,000 kronor avses för modernisering av ett antal äldre minor, vilka därigenom skulle förlänas ökad användbarhet vid vissa slag av mineringar.

I och för sig har jag intet att erinra mot de av marinförvaltningen angivna åtgärderna. Vad den förordade anskaffningen och moderniseringen av minor

*Departements-
chefen.*

*Departements-
chefen.*

beträffar torde medel böra av Kungl. Maj:t anvisas över förskottsstaten för försvarsväsendet. Detta spörsmål torde jag senare få anmäla för Kungl. Maj:t.

Vad åter angår det för uppförande av bombsäkra förrådslokaler avsedda beloppet, 750,000 kronor, torde detta böra anvisas såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond.

Som jag icke har något att erinra mot den härför beräknade kostnaden, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ytterligare medel till förrådslokaler för minor* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 750,000.

[4.] **26 a. Ytterligare medel till slipar och förvaringshallar för motortorpedbåtar m. m., reservationsanslag.** Efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen 1940 U: 38 (punkten 9) framlagt förslag anvisade riksdagen (skrivelse nr 54) till slipar och förvaringshallar för motortorpedbåtar m. m. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 2,900,000 kronor. Av statsrådsprotokollet i ärendet framgår, att nämnda belopp utgjorde den första delen av ett till sammanlagt 3,405,000 kronor beräknat medelsbehov för ifrågavarande anläggningar enligt nedanstående fördelning, varvid det för budgetåret 1940/41 erforderliga beloppet avrundades från 2,905,000 kronor till 2,900,000 kronor:

	Summa	1940/41	1941/42
Stockholms örlogsvarv	400,000	400,000	—
Karlskrona örlogsvarv	1,015,000	1,015,000	—
Göteborgs örlogsdepå	1,225,000	725,000	500,000
D:o kaj anlänning	265,000	265,000	—
Baseringsanordningar å Ostkusten	500,000	500,000	—
	Summa kronor 3,405,000	2,905,000	500,000

Det i ovanintagna förteckning på budgetåret 1941/42 belöpande, för Göteborgs örlogsdepå avsedda beloppet av 500,000 kronor anvisades av 1941 års riksdag (skrivelse nr 80, punkten 17) efter förslag av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen (kapitalbudgeten, bil. 1, punkten 20).

I skrivelse den 6 juni 1941 erinrade marinförvaltningen att i förenämnda anslagsbelopp av 2,900,000 kronor icke inräknats medel för uppförande av förvaringshallar å Stockholms örlogsvarv för visst antal motortorpedbåtar tillhörande Ostkustens marindistrikt, enär frågan härom ansetts böra anstå i avvaktan på viss utredning rörande förvaring av minsvepare, samt anförde vidare i huvudsak följande:

Verkställd utredning i berörda hänseende hade av marinförvaltningen överlämnats med skrivelse den 22 april 1941. Utredningen hade givit vid handen, att för minsvepare planerade förvaringsutrymmen icke kunde disponeras

jämväl för förvaring av motortorpedbåtar. För ovannämnda motortorpedbåtar erfordrades sålunda lämpliga förvaringsplatser med tillhörande slipanordningar. Marinförvaltningen hade uppgjort förslag till uppförande av dylik anläggning med 2 hallar å Stockholms örlogsvarv. Kostnaderna härför beräknades till 700,000 kronor, i vilket belopp jämväl inginge kostnaderna för erforderlig sliptagningsanordning, förrådsrum och mindre kajbyggnad. Då det för närvarande icke funnes lämplig förvaringsplats för motortorpedbåtar å Ostkustens marindistrikt och då det vore av utomordentligt stor betydelse för det nyuppsatta motortorpedbåtsvapnet att båtarnas vinterförvaring samt översyn kunde ske på ändamålsenligt sätt, hemställde marinförvaltningen, att för skyndsamt uppförande vid Stockholms örlogsvarv av förvaringshallar, förrådsrum, slipanordning etc. för motortorpedbåtar måtte till marinförvaltningens föfogande ställas ett belopp av 700,000 kronor att av marinförvaltningens disponeras under budgetåret 1941/42 enligt berörda förslag med de jämkningar, som kunde befinnas ändamålsenliga.

Genom beslut den 28 juni 1941 bemyndigade Kungl. Maj:t marinförvaltningen att med anlitande av det å förskottsstaten för försvarsväsendet under kapitalbudgeten, fonden för förslag till statsverket, uppförda förskottsanslaget till Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet (b) intill ett belopp av högst 700,000 kronor gå i författning om utförande i huvudsaklig överensstämmelse med marinförvaltningens förslag av anläggningar å Stockholms örlogsvarv för förvaring av motortorpedbåtar. Täckningsanslag för nämnda förskottsvis verkställda kapitalinvestering anvisades av 1941 års riksdag såsom reservationsanslag i marinförvaltningens delfond av försvarsväsendets fastighetsfond (proposition nr 344, punkten 6, riksdagens skrivelse nr 512, punkten 6).

I särskild skrivelse den 29 augusti 1941 anmälde marinförvaltningen, att ytterligare anslagsmedel för den förut berörda baseringsanordningen å Ostkusten erfordrades. Till stöd för framställningen framhöll ämbetsverket bland annat, att genomförda övningar med motortorpedbåtar givit vid handen ett stegrat behov av depåpersonal, vadan befintliga ekonomibygnader och bostäder måste utökas. Vidare påkallades en ökning av det elektriska distributionsnätet samt särskilda förvaringsplatser för viss teknisk materiel. Jämväl den allmänna prisstegringen hade medfört kostnadsökningar. Det sammanlagda medelsbehovet i förevarande avseende uppginge till 120,000 kronor. I anslutning härtill och med förmälan att ämbetsverket avsåge att framdeles inkomma med äskanden om ytterligare medel för motsvarande anordningar vid örlogsvarven och Göteborgs örlogsdepå hemställde marinförvaltningen, att ett belopp av 120,000 kronor måtte ställas till förfogande för ifrågavarande ändamål.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1942:2 (bil. 8, punkten 8) har riksdagen (skrivelse nr 23) anvisat det av marinförvaltningen äskade beloppet, 120,000 kronor.

I skrivelse den 30 april 1942, vartill *chefen för marinen och överbefälhavaren över rikets försvarskrafter* i avgivna yttranden tillstyrkt bifall, har ma-

rinförvaltningen framhållit, att de anläggningar, för vilka medel anvisats enligt den förut lämnade redogörelsen nu vore under uppförande samt att de ytterligare medelsbehov, som omnämnts i marinförvaltningens i det föregående berörda skrivelse den 29 augusti 1941, nu närmare kunde överblickas. I avslutning härtil har marinförvaltningen anfört i huvudsak följande:

Det för minsveparehallen vid *Stockholms örlogsvarv* anvisade beloppet, 400,000 kronor, beräknades i sin helhet komma att förbrukas. Ytterligare medel för ändamålet syntes icke bliva erforderliga.

På grund av inträffade stegringar av materialpriser och arbetslöner, för vilka ersättning enligt träffade entreprenadkontrakt skulle utgå, erfordrades ett ytterligare belopp av 45,000 kronor för anläggningarna vid *Karlskrona örlogsvarv*. — Anläggningen behöfve i övrigt kompletteras med anordningar för tillförsel av elektrisk ström för vissa särskilda ändamål. Den beräknade utrustningen samt inredningen i verkstäder och förråd behöfve vidare kompletteras. Slutligen borde anläggningen i *Karlskrona* kompletteras med en bromsbänk för provning av motorer, innan dessa inmonterades i fartyg. Kostnaderna för samtliga nu angivna ytterligare anskaffningar beräknades till sammanlagt 40,000 kronor, vadan medelsbehovet i denna del skulle uppgå till sammanlagt (45,000 + 40,000 =) 85,000 kronor.

Av det för *Göteborgs örlogsdepå* anvisade beloppet för bas och depå för torpedbåtar och minsvepare, 1,225,000 kronor, beräknades något överskott uppstå, vilket dock för närvarande icke kunde närmare till storleken angivas. I viss mån berodde detta överskott på att en ursprungligen planerad lyftkran för torrsättning av båtarna kunnat ersättas med en slip, vilken ställt sig billigare. Även i övrigt hade emellertid olika mindre besparingar visat sig möjliga.

Det för utförande av kajanläggning för större fartyg anvisade anslaget, 265,000 kronor, beräknades däremot — på grund av inträffade prisstegringar sedan arbetet kostnadsberäknats samt på grund av att vissa smärre förstärkningsarbeten m. m. erfordrades — medföra merkostnad. Denna utjämnades emellertid i viss mån av att muddringsarbetena blivit billigare än beräknat, varför det nu erforderliga beloppet för kajens slutförande utgjorde 25,000 kronor.

Det hade visat sig, att kostnaderna för torpedbåtsbasen för Ostkusten, för vilken anvisats (500,000 + 120,000 =) 620,000 kronor, ytterligare stegrats, bland annat beroende på, att vissa vid planläggningen ej förutsebara grundförstärknings- och sprängningsarbeten befunnits nödvändiga samt på grund av ytterligare under arbetstiden stegrade materialpriser och arbetslöner. — Anläggningen hade vidare beräknats vara färdigställd under senhösten 1941. Det i augusti 1941 äskade tilläggsanslaget beviljades emellertid ej förrän den 27 februari 1942. Arbetena hade sålunda förskjutits framåt i tiden, vilket förutom ovannämnda merkostnader för prisökning medfört extra kostnader på grund av svårigheten att vintertid utföra byggnadsarbeten av ifrågavarande slag. Därjämte komme byggnadskontrollanternas avlöningar att under motsvarande längre tid belasta anslaget. För denna anläggning beräknades därför uppkomma en brist, som dock för närvarande ej kunde närmare fixeras. Då som förut framhållits ett överskott numera beräknades uppstå å anslaget för bas och depå vid *Göteborgs örlogsdepå*, skulle den uppkomna bristen i fråga om medel för nu ifrågavarande anläggning kunna täckas genom ianspråktagande av dessa överskottsmedel. Då kostnadsberäkningen i det vid propositionen 1940 U: 38 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden fixerats för varje särskild anläggning, hemställde marinförvaltningen om rätt att företaga jämkningar mellan de olika beloppen inom ramen för det till förfogande ställda anslaget.

De vunna erfarenheterna i samband med å Stockholms örlogsvarv utförda översynsarbeten å torpedbåtar och minsvepare hade ådagalagt, att ett mycket starkt behov av en mindre motorverkstad förelåge. Medel härför hade icke upptagits i Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1940 U: 38, emedan ärendet ansetts böra prövas i samband med förslag om modernisering av Stockholms örlogsvarv.

Det vore av flera skäl önskvärt, att en mindre verkstadslokal anordnades i anslutning till torpedbåtshallen. Denna verkstad erfordrades huvudsakligen för utförande av servicearbeten å torpedbåtarnas komplicerade motorer och maskinutrustning i övrigt samt för utbildning av torpedbåtseldare. Kostnaderna beräknades till 165,000 kronor, därest verkstaden uppfördes i samband med torpedbåtshallen, vilken beräknades skola påbörjas innevarande vår. Jämte det genom brevet den 28 juni 1941 anvisade beloppet om 700,000 kronor utgjorde totalkostnaden 865,000 kronor mot ursprungligen beräknade 800,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utöver tidigare anvisade belopp till slipar och förvaringshallar för torpedbåtar m. m. till marinförvaltningens förfogande ställa ett ytterligare belopp om (85,000 + 25,000 + 165,000 =) 275,000 kronor för de i det föregående angivna anläggningarna samt bemyndiga marinförvaltningen att företaga erforderliga jämkningar mellan de för ifrågavarande ändamål avsedda belopp.

Såsom inledningsvis erinrats hava alltsedan 1940 års urtima riksdag medel ^{Departements-} ^{chefen.} anvisats för anordnande av slipar, förvaringshallar och andra baseringsanordningar för motortorpedbåtar och minsvepare. Det sammanlagda för dessa ändamål hittills anvisade beloppet uppgår till (2,900,000 + 500,000 + 700,000 + 120,000 =) 4,220,000 kronor.

I föreliggande framställning har marinförvaltningen dels anmält vissa merkostnader för anläggningar, till vilkas utförande medel redan anvisats, dels förordat anordnande av en motorverkstad i anslutning till förvaringshallen för motortorpedbåtar vid Stockholmsvarvet. Merkostnaderna ha som förut nämnts beräknats till sammanlagt 110,000 kronor och motorverkstaden kostnadsberäknats till 165,000 kronor, i följd varav det sammanlagda nu aktuella medelsbehovet skulle uppgå till (110,000 + 165,000 =) 275,000 kronor.

Vad först angår de anmälda merkostnaderna framgår av marinförvaltningens redogörelse, att dessa uppkommit till följd av omständigheter, varöver ämbetsverket icke kunnat råda. Jag har fördenskull intet att erinra mot att medel åskas hos riksdagen för mötande av dessa utgifter.

Vidkommande härefter medelsäskandet för anordnande av motorverkstad för torpedbåtar vid Stockholms örlogsvarv har jag av handlingarna i ärendet funnit, att övertygande skäl förebragts för denna anläggningens utförande, varför jag biträder ämbetsverkets förslag även i denna del.

Såsom förut anförts har marinförvaltningen jämväl hemställt om medgivande att få vidtaga erforderliga jämkningar mellan de olika för här ifrågavarande ändamål anvisade anslagsbeloppen. Som det torde få ankomma på

Kungl. Maj:t att meddela beslut i denna del torde detta spörsmål icke böra underställas riksdagens prövning.

Åberopande vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ytterligare medel till slipar och förvaringshallar för motortorpedbåtar m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av kronor 275,000.*

[5.] **31 b. Hamnanläggning m. m. i Fårösund, reservationsanslag.** I sin skrivelse den 14 september 1938 angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40 anmälde *marinförvaltningen*, att behov förelåge av en slip i Fårösund eller dess närhet samt att ämbetsverket avsåge att göra framställning om anvisande av medel för ändamålet sedan utredning i ärendet verkstälts. Slipen erfordrades för reparation, besiktning och årsöversyn av den fartygs- och båtmateriel, som komme att tilldelas Gotlands kustartilleriförsvär, samt för reparation av till Fårösund baserade lättare sjöstridskrafter.

Sedan den nyss berörda utredningen verkstälts, återkom *marinförvaltningen* i en av ställföreträdaren för chefen för försvarsstaben med yttrande överlämnad skrivelse den 9 januari 1941 till frågan om anordnande av slip m. m. i Fårösund. På grundval av vissa undersökningar av chefen för Gotlands kustartilleriförsvär och försvarsväsendets verkstadsnämnd framlade *marinförvaltningen* i denna skrivelse ett till 2,800,000 kronor kostnadsberäknat program för anordnande av dockanläggning och vissa verkstäder i Fårösund. I programmet upptogos, bland annat, dockanläggning (100 × 12 meter) för en kostnad av 1,709,000 kronor, lyftkran och verkstäder vid dockan med belopp av respektive 155,000 och 318,000 kronor, maskiner och inredning av verkstäderna med 100,000 kronor samt markförvärv med 45,000 kronor. De utredningar, som lågo till grund för det av *marinförvaltningen* förordade programmet, upptogo såsom alternativ till ovannämnda dockanläggning en mindre dylik anläggning, 70 × 8.5 meter, för en kostnad av 1,465,000 kronor eller alternativt en slipanläggning för en kostnad av 1,395,000 kronor.

Ställföreträdaren för chefen för försvarsstaben framhöll i sitt yttrande över förevarande framställning betydelsen av att möjligheter till reparation m. m. bereddes lätta sjöstridskrafter i Fårösund. Därest av kostnadsskäl det framlagda förslaget med hänsyn till andra anslagskrav icke vore genomförbart, syntes den mindre dockanläggningen vara att föredraga framför slipanläggningen.

Efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen 1941: 267 (punkten 8) framlagt förslag anvisade riksdagen (skrivelse nr 364) ett reservationsanslag av 45,000 kronor för bestridande av kostnaderna för i det föregående angivet markförvärv i Fårösund.

Under erinran att *marinförvaltningens* framställning den 9 januari 1941

i övrigt icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd har ämbetsverket i skrivelse den 18 juli 1941 återkommit i fråga om anordnandet av hamn- och dockanläggning i Fårösund samt därvid anfört bland annat följande:

En av chefen för Gotlands kustartilleriförsvar verkställd utredning utvisade, att behovet av förtöjningsplatser för kustartilleriets båtmaterial i Fårösund vore synnerligen trängande samt att effektiva och snabba åtgärder vore erforderliga för behovets tillgodoseende. Marinförvaltningen funne därför, att kajer och pিরer snarast möjligt borde komma till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med det tidigare framlagda förslaget. I samband härmed borde även en del av själva den planerade dockanläggningen komma till utförande, vilken i sinom tid måste anläggas. De vid docksprängningen erhållna stenmassorna vore nämligen erforderliga för ballastning av pিরer och kajer. På grund härav borde sprängningsarbetena för dockan utföras samtidigt med anordnandet av förtöjningsplatserna; detsamma gällde även inbyggandet av dockporten, varigenom utförandet av erforderliga kasuner förbilligades. Dockans inre cementbeklädning syntes däremot kunna tills vidare anstå; likaså syntes anskaffningen av lyftkran och maskiner samt byggandet av verkstäder kunna anstå till ett annat år samt omfattningen av ledningar för elektrisk kraft, olja vatten, avlopp, tryckluft och dylikt kunna minskas. — Utförandet av en hamnanläggning vid Fårösund av nu angiven omfattning tillika med ordnandet av tillfartsvägar, och området i övrigt, beräknades draga en kostnad av 1,500,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde marinförvaltningen efter samråd med försvarsväsendets verkstadsnämnd, att för utförandet av hamn- och dockanläggning i Fårösund måtte till ämbetsverkets förfogande ställas ett belopp av 1,500,000 kronor.

I häröver den 1 oktober 1941 avgivet utlåtande har länsstyrelsen i Gotlands län anfört följande:

Redan före kustartillerikårens förläggning till Fårösund hade Fårösunds lanthamn visat sig otillräcklig för trafiken. År 1934 gjorde hamndirektionen därstädes framställning hos länsstyrelsen om utvidgning av lanthamnen. Efter verkställda utredningar och då hamnens ekonomi icke tillät att hamnen svarade för samtliga kostnader för hamnens utbyggande, hemställde länsstyrelsen i särskilda skrivelser av den 8 augusti 1939 om statsbidrag dels för utvidgning av lanthamnen med 90 procent å beräknade kostnaden 174,000 kronor eller sålunda med 156,600 kronor, dels ock för byggande inom lanthamnens område av en särskild hamn för fiske- och andra smärre båtar, småbåtshamn, med likaledes 90 procent å den härför beräknade kostnaden 103,000 eller sålunda med 92,700 kronor. Berörda framställningar vore fortfarande beroende av Kungl. Maj:ts prövning.

I och med de militära anläggningarna i Fårösund hade trafiken i lanthamnen avsevärt ökat genom att bryggan, på sätt Fårösunds hamndirektion i bilagt yttrande anfört, i mycket stor utsträckning tagits i anspråk för kronans fartyg och varor, till avsevärt men för den civila trafiken, vilken trafik trots visat tillmötesgående från de lokala militära myndigheterna icke kunnat ordnas på ett sätt, som motsvarade de berättigade krav den betalande allmänheten måste ställa på en hamn. Olyckstillbud till följd av trängsel hade enligt uppgift icke heller uteblivit. En avlastning av trafiken på lanthamnen i dess nuvarande skick vore sålunda ofrånkomlig, vilket förhållande länsstyrelsen kunnat konstatera vid besök i hamnen.

Om den föreslagna hamnanläggningen för kustartilleriet komme till utförande, torde tills vidare kunna anstå med utvidgning av själva lanthamnen.

Däremot ansåges behovet av en småbåtshamn för fiske- och andra smärre båtar vara synnerligen trängande, då i Fårösund för närvarande helt saknades sådan hamn. Länsstyrelsen hade förhört sig hos chefen för kustartillerikåren i Fårösund angående användning för civilt ändamål av den föreslagna militära småbåtshamnen, men kunde enligt dennes mening den militära hamnen icke upplåtas för civilt bruk, då densamma vore avsedd att helt användas för militär räkning. Tillika vore hamnen icke föreslagen större än som krävdes för militärt behov.

Då på Gotland icke finnes annat varv än en mindre slip i Visby för båtar upp till smärre bogserbåtar, så måste enligt länsstyrelsens mening den föreslagna varvsanläggningen bliva till nytta för handelssjöfarten, framför allt vid haveri.

Skulle förslaget om anläggning av docka genomföras, finge länsstyrelsen, med hänsyn till handelsfartygens storlek, tillstyrka det större förslaget om 100 meter \times minst 12 meter jämte verkstad.

På grund av ovan berörda behov av avlastning från lanthamnen av den militära trafiken, genom vilken avlastning uppenbarliga fördelar för den civila trafiken komme till stånd, finge länsstyrelsen tillstyrka det föreliggande förslaget om militär hamnanläggning.

I ärendet har vidare *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* avgivit utlåtande och därvid anfört, att styrelsen med anlåtande av dess för hamn- och farledsarbeten avsedda arbetsorgan, efter medgivande av Kungl. Maj:t, kunde åtaga sig att till självkostnad och i den mån erforderliga medel ställdes till förfogande utföra den ifrågasatta väganläggningen m. m. i Fårösund.

1941 års försvarsutredning har i sitt den 12 januari 1942 avgivna betänkande med förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet (betänkandet sid. 531) för hamn- och verkstadsanläggning i Fårösund beräknat ett belopp av 1,000,000 kronor.

Vid ärendets fortsatta beredning inom försvars- och kommunikationsdepartementen har en begränsning av kostnadsramen till den av försvarsutredningen angivna ansetts önskvärd och även möjlig att ernå genom tillämpning av en av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 6 februari 1942 framlagd förenklad arbetsplan.

Med anledning härav har *marinförvaltningen* i skrivelse den 8 maj 1942 överlämnat en inom ämbetsverket verkställd utredning beträffande hamnanläggning i Fårösund för Gotlands marindistrikt och kustartilleriförsvar. Ämbetsverket har därvid understrukit behovet av en dylik anläggning, enär under nu rådande förhållanden marinen i stor utsträckning tvingats att i Fårösund disponera större delen av befintliga för andra ändamål avsedda kommunala och enskilda kajutrymmen.

Av den av marinförvaltningen sålunda överlämnade utredningen inhämtas följande:

För det av 1941 års försvarsutredning beräknade beloppet, 1,000,000 kronor, skulle enligt 1941 års priser kunna erhållas:

1. Lastpir med västra sidan uppmuddrad till visst djup och bottenbredden vid land omkring 10 meter och vid pirhuvudet omkring 40 meter.

2. Vågbrytare.

3. Förbindelsepir.

4. Upphållningsplan för vissa båtar.

5. Småbåtsbrygga vid upphållningsplanen.

6. Planerat område söder om hamnen.

7. Vattenledning å lastpiren.

8. Elektrisk belysning i hamnen med uttag för fartygsbelysning.

Anläggningen enligt ovanstående motsvarade icke de av lokalmyndigheterna framförda önskemålen men utgjorde dock en värdefull förbättring av nu rådande synnerligen besvärliga förhållanden.

I förslaget hade hänsyn tagits till framtida utbyggnad av anläggningen. Så t. ex. hade plats för docka reserverats öster om lastpiren och lastpiren utförts så, att kranspår för eventuell kran kunde nedläggas.

Med hänsyn till under senaste tid inträffade prishöjningar beräknades kostnaderna för ovannämnda hamnanläggning till 1,100,000 kronor.

Om mot förmodan muddringskostnaderna i hamnen skulle bli lägre än beräknat borde överskottet användas för ytterligare muddring, varigenom hamnens användbarhet ökades.

Den i det ursprungliga förslaget omnämnda, till 438,000 kronor beräknade verkstaden avsåge det behov, som väntades med anledning av dockanläggningen, och vore därför i nuvarande utbyggnadsstadium för stor. En mindre verkstad vore dock nödvändig och marinförvaltningen hade funnit att för närvarande en verkstad för omkring 150,000 kronor med omkring 200 kvadratmeters golvyta vore ett minimum.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att det måste anses vara av betydelse för sjöförsvaret, att förbättrade angräns- och reparationsmöjligheter skapas vid Fårösund för flottans och kustartilleriets fartyg. Såsom av länsstyrelsens yttrande framgår, skulle härigenom fördelar även för den civila trafiken kunna erhållas. Jag har därför intet att erinra mot att anslag anvisas för anordnande av en hamnanläggning i Fårösund. Departementschefen.

Det är för mig dock icke möjligt att förordna att arbetena givas den omfattning, som förutsatts i det av marinförvaltningen ursprungligen framlagda förslaget. Kostnaderna för ett genomförande av detta förslag synas mig, även om dockanläggningen förenklas, bli alldeles för höga och icke motsvara den med hamnen förenade nyttan. Verkställda undersökningar ha emellertid utvisat, att en ur militär synpunkt godtagbar hamnanläggning kan anordnas för en kostnad, som på grundval av det i maj 1942 rådande prisläget beräknats till 1,100,000 kronor. En hamnanläggning av denna omfattning, som ungefärligen motsvarar den av 1941 års försvarsutredning beräknade, finner jag mig böra förordna. Då emellertid hamnens användbarhet ej oväsentligt ökas, om med hamnen förenas en verkstadsanläggning, har jag intet att invända mot marinförvaltningens senast framlagda förslag om anordnande av en mindre verkstad i samband med hamnanläggningen i stället för den nuvarande, som ligger omkring 800 meter från hamnen och enligt vad från försvarsväsendets verkstadsnämnd meddelats är avsedd för andra ändamål. Kostnaderna för denna verkstadsanläggning böra dock en-

ligt min mening begränsas till 100,000 kronor, inberäknat utgifter för inredning.

För ändamålet erfordras alltså vid bifall till mitt förslag ett anslag av tillhopa (1,100,000 + 100,000 =) 1,200,000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hamnanläggning m. m. i Fårösund* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,200,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sigurd Lind.

Bihang 1.**Förteckning**

över av Kungl. Maj:t hos riksdagen år 1942 äskade eller, i förekommande fall, av riksdagen anvisade anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 utöver de i prop. nr 2 upptagna anslagen.

Driftbudgeten.**A. Egentliga statsutgifter.***I. Kungl. hov- och slottsstaterna.*

	Kronor
B: 7 Utbyte av transformator vid Ulriksdals kungsgård m. m., <i>reservationsanslag</i>	7,600

III. Utrikesdepartementet.

B: 8 a Vissa hyres- och resekostnader för personalen vid beskickningen och generalkonsulatet i London, <i>förslagsanslag</i> ..	30,000
B: 11 Lastkommittén i New York m. m., <i>förslagsanslag</i>	540,000
B: 12 Kontrollofficerare i den s. k. Göteborgs-trafiken, <i>förslagsanslag</i>	40,000
	610,000

IV. Försvarsdepartementet.

Försvarsstaben:	
C: 4 a Täckning av vissa engångsutgifter för försvarsstaben, <i>reservationsanslag</i>	783,200
Sjukvård:	
C: 14 b Merkostnader för anskaffning av viss sjukvårdsmateriel, <i>reservationsanslag</i>	700,000
C: 14 c Anskaffning av vattenfilter m. m., <i>reservationsanslag</i> ..	500,000
C: 14 d Anskaffning av vissa uppvärmningsapparater m. m., <i>reservationsanslag</i>	100,000
C: 14 e Täckning av vissa engångsutgifter för anskaffning av sjukvårdsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	5,247,000
Intendenturmateriel m. m.:	
C: 23 a Lagring av uniformskläde m. m., <i>reservationsanslag</i> ...	4,375,000
C: 26 b Täckning av vissa engångsutgifter för anskaffning av intendenturmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	111,568,200
C: 31 Remontering, <i>reservationsanslag</i>	76,800

	Kronor
Tygmateriel m. m.:	
C: 35	Vapen och ammunition m. m., <i>reservationsanslag</i> 10,050,000
C: 40 c	Anskaffning av maskiner och utrustning för försvarsväsendets verkstadsnämnd underställda fabriker, <i>reservationsanslag</i> 1,634,000
C: 40 d	Ytterligare medel för anskaffning av tygmateriel, <i>reservationsanslag</i> 3,200,000
C: 40 e	Anskaffning av ytterligare tygmateriel, <i>reservationsanslag</i> 60,000,000
C: 40 f	Utrustningsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker, <i>reservationsanslag</i> 217,000
C: 40 g	Täckning av vissa engångsutgifter för tygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i> 385,076,000
Fortifikatoriska anläggningar:	
C: 41 b	Vissa fortifikatoriska anordningar m. m., <i>reservationsanslag</i> 12,000,000
C: 41 c	Ytterligare medel till vissa fortifikatoriska anordningar m. m., <i>reservationsanslag</i> 1,800,000
C: 41 d	Kostnader för vissa befästningsanläggningar, <i>reservationsanslag</i> 912,000
C: 41 e	Täckning av vissa engångsutgifter för fortifikatoriska anordningar m. m., <i>reservationsanslag</i> 26,101,300
Bidrag och understöd:	
C: 46	Frivilliga skytteväsendets befrämjande, <i>reservationsanslag</i> 1,600,000
Intendenturmateriel m. m.:	
C: 68 a	Inventarier för sjökrigsskolan, <i>reservationsanslag</i> 400,000
Flytande materiel, artillerimateriel m. m.:	
C: 74 g	Ombyggnad av kanonbåten Svensksund, <i>reservationsanslag</i> 349,500
C: 80	Vissa materieförsök, <i>reservationsanslag</i> 50,000
C: 81 a	Merkostnader för vissa fasta kustbatterier, <i>reservationsanslag</i> 138,100
C: 84 b	Ytterligare medel till automatisering av telefonväxeln vid Ostkustens marindistrikt, <i>reservationsanslag</i> 5,500
C: 84 c	Täckning av vissa engångsutgifter för materielanskaffning m. m., <i>reservationsanslag</i> 176,085,600
Fortifikatoriska anläggningar:	
C: 85 b	Anordnande av luftvärnsbatterier m. m., <i>reservationsanslag</i> 445,000
C: 85 c	Merkostnader för vissa befästningsanläggningar, <i>reservationsanslag</i> 726,000
C: 85 d	Ytterligare medel till fortsättning av vissa krigsrustningsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i> 9,450,000
Undervisning och övningar:	
C:105 a	Utbildningskurs i verkstadstjänst 18,000
Flygmateriel m. m.:	
C:115	Skyddsanordningar vid flygfält, <i>reservationsanslag</i> 17,300,000
C:116	Förvärv av vissa intill Bodens flygfält belägna byggnader, <i>reservationsanslag</i> 25,000
C:117	Täckning av vissa engångsutgifter för flygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i> 49,980,300
Sjökarteverket:	
D: 3	Mättnings- och rekognosceringsverksamhet, <i>reservationsanslag</i> 38,500
D: 5 a	Nytt utsjölodningsfartyg, <i>reservationsanslag</i> 109,100

		Kronor
E:	a Täckning av vissa löpande försvarsutgifter, <i>förslagsanslag</i>	825,000,000
E:	9 Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	175,000
E:	11 a Anskaffning och präglning av identitetsbrickor, <i>reservationsanslag</i>	138,000
		1,706,374,100

V. Socialdepartementet.

Medicinalstyrelsen:		
C:	3 a Krigssjukvård å civila sjukhus, <i>förslagsanslag</i>	1,100,000
Civilt luftskydd:		
F:	12 a Avlöning till viss personal tillhörande det allmänna luftskyddet m. m., <i>förslagsanslag</i>	650,000
F:	12 b Viss motorfordonsberedskap m. m.	355,600
G:	6 Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m., <i>reservationsanslag</i>	245,000
G:	6 b Beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland, <i>reservationsanslag</i>	850,000
G:	11 a Ytterligare medel till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	200,000
		3,400,600

VII. Finansdepartementet.

E:	6 Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	50,000
----	--	--------

VIII. Ecklesiastikdepartementet.

B:	32 Flyttning och tillsyn av vissa museisamlingar, <i>reservationsanslag</i>	40,000
Universitetssjukhus:		
Serafimerlasarettet:		
E:	20 a Vissa om- och tillbyggnadsarbeten för anordnande av en neurokirurgisk klinik m. m., <i>reservationsanslag</i> ..	273,000
N:	5 a Inköp i utlandet av litteratur och instrument m. m. för tekniskt och vetenskapligt bruk, <i>reservationsanslag</i>	1,700,000
N:	10 Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	150,000
		2,163,000

IX. Jordbruksdepartementet.

Lantbrukshögskolan:		
D:	8 c Anordnande av bevattningsförsök, <i>reservationsanslag</i> ...	10,500
D:	8 d Undersökning rörande sambandet mellan mineralgödsling och vitaminproduktion hos växterna, <i>reservationsanslag</i>	12,400
Befrämjande av fröodlingen m. m.:		
G:	11 b Vissa undersökningar rörande lin- och hampberedningen, <i>reservationsanslag</i>	30,000
G:	14 a Undersökning av rödklöverns befruktningsförhållanden, <i>reservationsanslag</i>	10,800

	Kronor
G: 27 Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbeter, <i>reservationsanslag</i>	100,000
G: 31 b Ytterligare kostnader i samband med svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet, <i>reservationsanslag</i>	33,000,000
G: 36 Avsättning till fonden för krislån till jordbrukare	800,000
G: 46 Kostnader i samband med jämkning av vissa arrendeavtal, <i>reservationsanslag</i>	10,000
G: 47 Bidrag till värmeisolationsförsök i växthus, <i>reservationsanslag</i>	15,000
G: 48 Undersökningar rörande vissa möjligheter att framställa äggvittehaltiga fodermedel, <i>reservationsanslag</i>	12,400
I: 15 Kostnader för avlägsnande av ett fartygsvrak i Öresund, <i>reservationsanslag</i>	17,500
	34,018,600

X. Handelsdepartementet.

F: 9 c Anskaffning av baracker m. m. för vissa staten tillhöriga torvmossar, <i>reservationsanslag</i>	500,000
--	---------

XI. Folkhushållningsdepartementet.

D: 3 a Omkostnader för experiment- och försöksverksamhet genom Svenska gengasaktiebolaget, <i>reservationsanslag</i>	325,000
D: 7 a Kontroll å standardisering av mjölk, <i>förslagsanslag</i>	6,500
D: 8 a Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder, <i>förslagsanslag</i>	100,000
	431,500

Säger för egentliga statsutgifter **1,747,555,400**

B. Utgifter för statens kapitalfonder.

III. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

A. Statens affärsverksfonder.

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :

c Fortsatt utbyggnad av fjärralarmeringsnätet och förbättring av luftbevakningens signalförbindelser m. m. (I: B: 7), <i>reservationsanslag</i>	350,000
1 a Anskaffning av viss godsvagnsutrustning (I: C: 16 b), <i>reservationsanslag</i>	400,000

J o r d b r u k s d e p a r t e m e n t e t :

2 Anordningar för lastning och lossning av sockerbeter vid statens järnvägar (I: C: 22), <i>reservationsanslag</i>	650,000
	1,400,000

C. Statens allmänna fastighetsfond.

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :

3 a Luftskyddsanordningar för vissa länsstyrelser (III: 4 a), <i>reservationsanslag</i>	112,000
---	---------

	Kronor
Ecklesiastikdepartementet:	
6 a Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna (III: 7 a), reservationsanslag	225,000
Jordbruksdepartementet:	
9 a Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt (III: 10 a), reservationsanslag	3,600
Handelsdepartementet:	
13 Uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt (III: 14), reservationsanslag	60,000
	400,600

D. Försvarsväsendets fastighetsfond.

Försvarsdepartementet:	
1 Arméförvaltningens delfond (IV: 3 b—21 g), reservations- anslag	13,369,700
2 Marinförvaltningens delfond (IV: 22 c—38 c), reservations- anslag	4,294,100
3 Flygförvaltningens delfond (IV: 42 c—58), reservationsanslag	2,691,700
	20,355,500

F. Fonden för låneunderstöd.

Socialdepartementet:	
a Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet (VI: 2 a), reservationsanslag	2,900,000

G. Fonden för förlag till statsverket.

Handelsdepartementet:	
2 Sprängningsarbeten m. m. för oljelagring (VII: 4 b), reserva- tionsanslag	135,000
Säger för utgifter för statens kapitalfonder	25,191,100
	Summa för driftbudgeten 1,772,746,500

Kapitalbudgeten.**Kapitalinvestering.**

I. Statens affärsverksfonder.

B. Telegrafverket.

Kommunikationsdepartementet:	
7 Fortsatt utbyggnad av fjärralarmeringsnätet och förbättring av luftbevakningens signalförbindelser m. m., reserva- tionsanslag	600,000
8 Anordnande av reservstation m. m. för telegrafverket, reserva- tionsanslag	470,000
	1,070,000

	Kronor
C. Statens järnvägar.	
K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :	
Rullande materiel:	
16 b	Anskaffning av viss godsvagnsutrustning, <i>reservationsanslag</i> 400,000
J o r d b r u k s d e p a r t e m e n t e t :	
22	Anordningar för lastning och lossning av sockerbeter vid statens järnvägar, <i>reservationsanslag</i> 1,300,000
	<u>1,700,000</u>
	2,770,000
III. Statens allmänna fastighetsfond.	
K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :	
4 a	Luftskyddsanordningar för vissa länsstyrelser, <i>reservationsanslag</i> 112,000
E c k l e s i a s t i k d e p a r t e m e n t e t :	
7 a	Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna, <i>reservationsanslag</i> 450,000
H a n d e l s d e p a r t e m e n t e t :	
14	Uppförande av byggnader för flygteknisk försöksanstalt, <i>reservationsanslag</i> 60,000
	<u>622,000</u>
IV. Försvarsväsendets fastighetsfond.	
A r m é f ö r v a l t n i n g e n s d e l f o n d :	
3 b	Provisoriskt ordnande av andra intendenturkompaniets förläggning, <i>reservationsanslag</i> 300,000
5 d	Garagebyggnader m. m., <i>reservationsanslag</i> 7,300,000
5 e	Uppförande av cykelgarage vid vissa truppförband och skolor, <i>reservationsanslag</i> 210,000
5 f	Byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker, <i>reservationsanslag</i> 845,000
9 c	Fortsatt modernisering av matinrättningen vid Bodens artilleriregemente, <i>reservationsanslag</i> 140,000
11 a	Ordnande av vattenförsörjningen vid luftvärnsartilleriets beredskapsdivision i Sundsvall, <i>reservationsanslag</i> 30,000
13 e	Ytterligare förrädsbyggnader m. m. för luftvärnsmateriel, <i>reservationsanslag</i> 1,150,000
19 a	Förvärv av mark för barackläger i Övre Norrland, <i>reservationsanslag</i> 1,500,000
21 c	Ytterligare medel till utvidgning av Skillingaryds skjutfält, <i>reservationsanslag</i> 56,000
21 d	Inköp av f. d. Södra marketenteribygnaden å Kronobergshed, <i>reservationsanslag</i> 6,000
21 e	Vissa byggnadsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i> 4,800,000
21 f	Vissa markförvärv, <i>reservationsanslag</i> 5,850,000
21 g	Vissa med den fortsatta utbyggnaden av landets försvarskrafter sammanhängande markförvärv, <i>reservationsanslag</i> 1,300,000
	<u>23,487,000</u>

	Kronor
Marinförvaltningens delfond:	
22 c	Fritidsbyggnad vid Gotlands kustartillerikår, <i>reservationsanslag</i> 210,000
22 d	Restaurering av Amiralitetskyrkan i Karlskrona, <i>reservationsanslag</i> 160,000
25 d	Ytterligare medel till förrådslokaler för minor, <i>reservationsanslag</i> 750,000
25 e	Vissa byggnadsarbeten m. m. vid Stockholms örlogsstation, <i>reservationsanslag</i> 110,000
26 a	Ytterligare medel till slipar och förvaringshallar för motor-torpedbåtar m. m., <i>reservationsanslag</i> 275,000
28 c	Byggnader m. m. för centrala torpedverkstaden, <i>reservationsanslag</i> 500,000
31 b	Hamnanläggning m. m. i Fårösund, <i>reservationsanslag</i> ... 1,200,000
32	Befälsbostäder i Fårösund, <i>reservationsanslag</i> 104,000
32 a	Bostadsbyggnad för tillsynsman vid visst förråd, <i>reservationsanslag</i> 30,000
38 b	Vissa byggnadsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i> 950,000
38 c	Vissa med den fortsatta utbyggnaden av landets försvarskrafter sammanhängande markförvärv, <i>reservationsanslag</i> 1,750,000
	<u>6,039,000</u>
Flygförvaltningens delfond:	
42 d	Uppförande av vissa bostadsbyggnader vid centrala flygverkstaden å Malmen, <i>reservationsanslag</i> 182,000
45 e	Vissa personalutrymmen vid de centrala flygverkstäderna, <i>reservationsanslag</i> 55,000
56	Utvidgning av flygfältet vid Södermanlands flygflottilj, <i>reservationsanslag</i> 440,000
57	Vissa byggnadsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i> 2,500,000
58	Vissa med den fortsatta utbyggnaden av landets försvarskrafter sammanhängande markförvärv, <i>reservationsanslag</i> 2,150,000
	<u>5,327,000</u>
	34,853,000

V. Statens utlåningsfonder.

Jordbruksdepartementet:

11 a	Bevattningsslånefonden, <i>reservationsanslag</i> 500,000
------	---

VI. Fonden för låneunderstöd.

Socialdepartementet:

2 a	Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, <i>reservationsanslag</i> 10,000,000
-----	--

VII. Fonden för förlag till statsverket.

Handelsdepartementet:

4 b	Sprängningsarbeten m. m. för oljelagring, <i>reservationsanslag</i> 135,000
4 c	Utbyggnad av staten tillhöriga gruvanläggningar i Malå socken m. m., <i>reservationsanslag</i> 500,000

		Kronor
Folkhushållningsdepartementet:		
10	Förlagskapital för clearingkassan för ägg och äggprodukter, <i>reservationsanslag</i>	500,000
11	Förlagskapital för clearingkassan för vissa slag av fisk, <i>reservationsanslag</i>	300,000
12	Förlagskapital för clearingkassan för smörjmedel, <i>reservationsanslag</i>	500,000
		1,935,000
	Summa för kapitalbudgeten	50,680,000